

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΑ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1994

ΑΡΙΘ. 15

Σχέσεις Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας (Συμπεράσματα - Σκέψεις - Προοπτικὲς)

Ἐπὶ πολλοὺς μῆνες εἰς τὸ πρόσφατον παρελθὸν διὰ σειρᾶς κυρίων ἄρθρων τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐξητάσαμεν μὲ κάθε δυνατὴ ἀντικειμενικότητα ζητήματα τῶν σχέσεων Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ἰδίως τὰ προβλήματα τῆς Οὐνίας καὶ τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας αὐτῆς,

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

δηλ. τοῦ Παπικοῦ Πρωτείου. Μὲ ὑπόμνησι ἀντικειμενικῶν ἱστορικῶν γεγονότων' μὲ παράθεσι γνώμων καὶ ἀπόψεων διαπρεπῶν ἐκπροσώπων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι δὲν διστάζουν νὰ κρίνουν ἀντικειμενικῶς τὴν Οὐνία καὶ νὰ ἀποκηρύξουν τὰ ἀνθενωτικὰ σημεῖα τῆς πολιτικῆς τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς «Ἁγίας Ἐδρας» μὲ κριτικὴ ἀξιολόγησι τῶν ἰσχυρισμῶν, οἱ ὅποιοι προβάλλονται στὴν προσπάθεια τῆς δικαίωσης τῶν ἀντορθοδόξων ἐνεργειῶν ἀνωτάτων κλιμακίων τῶν διπλωματικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ παπικοῦ κράτους καὶ μὲ παράλληλη προβολὴ ἀξιεπαίνων ὑγιῶν ἐνωτικῶν τάσεων ἐκλεκτῶν στελεχῶν τοῦ «Ποντιφικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν» προσπαθήσαμε νὰ ἐστιάσωμε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν ἐπὶ τῶν κυρίων σημείων τῆς ἐπιδεινωθείσης, ὡς μὴ ὄφελε, κρίσεως στὶς πολύμορφες καὶ πολυδιάστατες σχέσεις μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Στὴν ἐκτενῆ φαινομενολογικὴ ἐξέτασι, στὴν ὁποία προέβημεν μὲ τὴν ἀρθρογραφία μας, θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθοῦν σ' ἓνα τελευταῖο ἄρθρο γενικὰ συμπεράσματα καὶ δεοντολογικὲς σκέψεις. Ἀνεβάλαμε τὸ τελευταῖο

τοῦτο ἄρθρο ὄχι μόνον διότι παρενεβλήθη ἡ ἐξέτασις ἄλλων ἐπικαίρων θεμάτων, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἐκρίναμεν σκόπιμο νὰ μὴ διατυπώσωμε τὶς τελικὲς ἐπισημάνσεις καὶ δεοντολογικὲς σκέψεις μας πρὸ τοῦ νὰ γίνῃ εὐρύτατα γνωστὸ τὸ περιεχόμενον τόσον τῆς Διακηρύξεως τῆς Ζ' Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς «Μικτῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν θεολογικὸν διάλογον μεταξὺ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», ἡ ὁποία συνήλθε ἀπὸ τὴν 17ῃ ἕως τὴν 24ῃ Ἰουνίου 1993 στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Balamond τοῦ Λιβάνου καὶ ἐκ τῆς ὁποίας Γενικῆς Συνελεύσεως ἀπέσχον, ὡς γνωστόν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ μερικὲς ἄλλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίαι, ὅσον καὶ τῶν θετικῶν ἢ ἀρνητικῶν κριτικῶν ἀξιολογήσεων, ποῦ ἔγιναν γιὰ τὸ περιεχόμενον τῆς Διακηρύξεως ἀπὸ ὀρθόδοξη ἢ ἀπὸ ρωμαιοκαθολικὴ σκοπιᾶ.

Ἐκ τῶν λεχθέντων στὰ ἄρθρα μας γιὰ τὴν Οὐνία, τὸ Παπικὸ Πρωτεῖο καὶ τὴν ἐναντι τῆς Ὁρθοδοξίας πολιτικὴ τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς «Ἁγίας Ἐδρας» ἐξάγονται ἀβιάστως τὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

1) Ἀρκετὰ ἀνώτατα στελέχη τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχουν ἀπολύτως ἐνιαία ἀποψι γιὰ τὰ ζητήματα αὐτά. Εἶναι ἐκδηλὴ ἡ διαφορὰ τῶν ἐκκλησιολογικῶν ἰδίως ἀπόψεων μεταξὺ ἐκπροσώπων τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Οἰκουμενισμοῦ καὶ στελεχῶν τῶν διπλωματικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς «Ἁγίας Ἐδρας».

2) Ἡ στάσις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι στὴν Οὐνία καὶ στὸ Παπικὸ Πρωτεῖο εἶναι ἡ λυδία λίθος πρὸς διακρίβωσι τῆς ποιότητος τῶν σχέσεων τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν πρὸς τοὺς Ὁρθοδόξους.

3) Ἡ Οὐνία, ἡ ὁποία στίς περισσότερες περιπτώσεις ἀνεπτύχθη καὶ ἐπεβλήθη μὲ ἐξω-εκκλησιαστικὲς προσπάθειες ἢ καὶ μὲ πολιτικὴ βία, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τίς — ἔστω συγκεκαλυμμένες — εὐλογίες τοῦ Βατικανοῦ, καταδικάζεται σήμερον θεωρητικῶς ἀπὸ ὅλους ὡς μέθοδος καὶ ὡς «μοντέλο» ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν, διότι ἀντιτίθεται στὴν κοινὴ παράδοσι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπεδείνωσε μέσα στίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τὸ ἀνθενωτικὸν κλίμα. Εἶναι εὐχάριστον τὸ γεγονός ὅτι τὰ ρωμαιοκαθολικὰ μέλη τῆς Μικτῆς Διεθνούς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν Διάλογον συμφώνησαν γιὰ τὴν καταδίκη αὐτῆ στίς Διακηρύξεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεώς της τόσον στὴν γερμανικὴ πόλι Freising (1990), ὅσον καὶ στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Balamond (1993).

4) Ἡ οἰκείωσις τῆς Διακηρύξεως αὐτῆς ἀπὸ τὸ Βατικανὸν πρέπει ἀναγκαίως νὰ συνοδεύεται ἀπὸ παράλληλη προσπάθεια πρὸς συρρίκνωσι καὶ ἔστω βαθμιαία κατάργησι τῆς Οὐνίας, ἡ ὁποία προσπάθεια αὐτονοήτως κατὰ περιοχὰς ἔνεκα ποικιλομορφίας ἱστοριοεθνικῶν προϋποθέσεων καὶ συνθηκῶν μπορεῖ νὰ ἔχη διαφορετικὸ χαρακτήρα καὶ διαφορετικὴ χρονικὴ διάρκεια.

5) Ἡ αὐτονόητος ὑποχρέωσις τῆς Ἡγεσίας τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν νὰ φροντίξῃ γιὰ τίς ποιμαντικὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν, πού ἀνήκουν σ' αὐτὲς χωρὶς νὰ εὐθύνονται γιὰ τὴν ἰδρυσίτους, δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύῃ ὡς ἄλλοθι στὸν Πάπα καὶ στοὺς ἀξιωματούχους τοῦ Βατικανοῦ, ὅταν ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μαζί τους, νὰ εὐχώνται γιὰ τὴν «ἄνθησι» τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν ἀντί, ὅπως ἔχομε εἶπει, «νὰ προβάλλουν ὡς τὸ ὑψιστὸ ἀξιολογικὸ κίνητρο τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δικαίωματος ἐλευθέρας ἐπιλογῆς καὶ αὐτοδιαθέσεως τῶν Οὐνιτῶν τὴν διὰ “κενώσεως” καὶ αὐτοκαταργήσεώς των ἄρσι ἐνὸς σοβαροῦ ἐμποδίου στὴν συνέχισι τοῦ ἐπιθυμητοῦ καὶ ἐλπιδοφόρου Διαλόγου» (περ. «Ἐκκλησία», ἔτος 1993, σ. 226). Πῶς θὰ ἔχουν «ἄνθησι» οἱ Οὐνίτες, ὅταν — μετὰ τὴν ἀπὸ ὅλους καταδίκη τοῦ προσηλυτισμοῦ — θὰ πρέπει νὰ μὴ προβάλλουν πρὸς τὰ ἔξω τίς πεποιθήσεις τους, νὰ μὴ ἔχουν ἐπεκτατικὰς βλέψεις καὶ νὰ ζοῦν τρόπον τινὰ αὐτο-

περιοριζόμενοι σ' ἓνα «γκέτο»; Ἀσφαλῶς, ἐπειδὴ τὸ Βατικὸν δὲν θὰ ἐννοῖ τέτοια «ἄνθησι», γεννᾶται ἡ ὑποψία, μήπως ἄλλα **ἀνέχεται** γιὰ ἐσωτερικὴ κατανάλωσι ἀνάμεσα στὰ μέλη τῶν Οἰκουμενικῶν Ἐπιτροπῶν Διαλόγου καὶ ἄλλα ὑποδεικνύει καὶ εὐχεται στὴν πράξι. Ὅποιαδήποτε «ἄνθησις» τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν, μὲ τὴν ὁποία ἀναποφεύκτως συνδέεται καὶ ἡ πρὸς τὰ ἔξω μαρτυρία (διότι Ἐκκλησία χωρὶς τέτοια μαρτυρία εἶναι ἀκρωτηριασμένη, χωρὶς ζωντανεία καὶ ἄνθησι) θὰ ἦταν ἀντίθετη πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ', ὁ ὁποῖος τὸ 1967 στὸ Φανάρι στὴν προσφώνησί του στὸν ἀείμνηστο Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηνᾶγορα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων τόνισε, ὅτι οἱ Ἡγέτες τῶν «ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν» πρέπει «νὰ ἀναγνωρίζουν καὶ νὰ σέβωνται ὁ ἓνας τὸν ἄλλο ὡς Ποιμένας ἐκείνης τῆς μερίδος τοῦ Ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, πού ὁ Θεὸς ἔχει ἐμπιστευθῆ σ' αὐτούς, φροντίζοντας γιὰ τὴ συνοχὴ καὶ αὔξησι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποφεύγοντας κάθε τι, πού θὰ ἠμποροῦσε νὰ διασκορπίσῃ τὸ ποίμνιο ἢ νὰ δημιουργήσῃ σύγχυσι στίς τάξεις του». Εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ διακεκριμένου ἐπισκόπου Pierre Duprey, ὅτι εὐκαίρως - ἀκαίρως ὑπενθυμίζει ἢ παρεμβάλλει εἰς διαφόρους προσφωνήσεις τοὺς λόγους τούτους τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ'.

6) Ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, τὴν ὁποία ἐπικαλοῦνται οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν συνέχισι τῆς ὑπάρξεως τῶν οὐνιτικῶν ἐκκλησιῶν, δὲν ἐκδηλώνεται στὸ κενό, ἀλλὰ παρουσιάζεται ὡς ἀξιολογικὴ ἐκλογή, πού πραγματοποιεῖται κατόπιν σχετικῆς καθοδηγήσεως καὶ καταλλήλου προσαρμοσμοῦ. Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπομνησθῆ ἡ γνώμη τοῦ γράφοντος, ὅτι, οὗτος «δὲν ἠμπορεῖ νὰ φαντασθῆ, ὅτι — ὅταν τὸ Βατικανὸν καὶ ἡ “Ἁγία Ἐδρα” χρησιμοποιοῦσιν τὸ ποιμαντικὸν καὶ ἐκκλησιαστικοπολιτικὸν κύρος των καὶ τὴν τεραστίαν διπλωματικὴν ἐμπειρίαν των, γιὰ νὰ καθοδηγήσιν τὰ μέλη τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς αὐτοπροαίρετη ἔνταξι καὶ συγχώνευσί τους στὴν Ὁρθόδοξη ἢ πιθανώτερον στὴν Λατινικὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία —, θὰ εὐρεθοῦν τυχὸν ἀνιδιοτελεῖς συνειδητοὶ Οὐνίτες, πού θὰ δείξουν ἀνυπακοή καὶ θὰ ἀρνηθοῦν νὰ συντελέσουν στὴν ἄρσι τῶν ἐμποδίων, πού ἐπιπροσθοῦν στὴν

προσέγγισι τῶν δύο «ἀδελφῶν» Ἐκκλησιῶν. Ἄν, παρὰ ταῦτα, μετὰ τὴν ἐκπνοὴ μεταβατικῶν καταστάσεων, ὑπάρξουν ἐξαιρέσεις ἀνυπακοῆς ἢ καὶ ἰδιοτελοῦς ἀπροθυμίας πρὸς ἐγκατάλειψι κεκτημένων ἀξιωμάτων, δικαιωμάτων καὶ κοινωνιολογικῶν προνομίων, ἢ εὐστοχος παπικὴ ὑπόδειξις περὶ χρήσεως «τόλμης καὶ φαντασίας» ἐπιβάλλει τὴν — μετὰ τὴν ἐξάντλησι τῶν προσπαθειῶν γιὰ νοθεσία καὶ πειθῶ — χρῆσι τῆς ὑπερκεράσεως καὶ ὑπερφαλαγγίσεως τῶν ἀπειθούτων. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί» (περ. «Ἐκκλησία» 1-5-1993, σσ. 221- 222).

7) Ἡ ἀφοσίωσις τῶν Οὐνιτῶν στὴν βυζαντινὴ λειτουργικὴ παράδοσι, ἢ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ ἰκανοποιηθῇ πλήρως μετὰ τὴν αὐτοπροαίρετη ἔνταξι τούς σὲ ἐνορίες εἴτε ὀρθόδοξες εἴτε ρωμαιοκαθολικῆς, δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύῃ ὡς πρόσχημα πρὸς συνέχισι τοῦ Οὐνιτισμοῦ, ἰδίως μετὰ τὶς ρηξικέλευθες λειτουργικῆς μεταρρυθμίσεις, πού ἐγέναν στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὴν ᾠθησι τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

8) Ὁ Οὐνιτισμὸς ἔχει τὴν γενεσιουργὸ αἰτία του στὴν παποκεντρικὴ Ἐκκλησιολογία, ἢ ὅποια εἶναι ἀντίθετη πρὸς τὴν Ἐκκλησιολογία τῆς Κοινωνίας τῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ ὅποια Κοινωνία ἔχει αὐτονοήτως ὡς ἀναγκαία προϋπόθεσι τὴν ἰδία πίστι.

9) Μὲ συγκρατημένη αἰσιοδοξία ἐκφράζομε χαρὰ καὶ ἐλπίδες γιὰ τὴν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνες φιλενωτικὴ ἐκστρατεία τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου τοῦ Β', ἢ ὅποια ἐκδηλώθηκε εἰς πλῆθος ὁμιλιῶν καὶ προσφωνήσεων, στίς ὁποῖες ἐξαίρει τὴν ὀρθόδοξη βυζαντινὴ παράδοσι ἢ ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος συνέταξε τὶς θαυμάσιες προσευχῆς, πού ἀκούσθησαν τὴν Μ. Παρασκευὴ στὴν τελετὴ τοῦ δρόμου τοῦ Σταυροῦ στὸ Κολοσσαῖον τῆς Ρώμης, καὶ ὅτι ἔχει καλέσει τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως στὴν Ρώμη. Θὰ ἔμενε στὴν ἱστορία τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα τούτου, ἐὰν οἱ λόγοι του συνδυάζονταν μετὰ ἐνέργειες, πού θὰ ἐσήμαιναν ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐγκαταλείπει τὴν ἱμπεριαλιστικὴ παποκεντρικὴ Ἐκκλησιολογία τῆς, προωθεῖ τὴν ἀποδυνάμωσι καὶ ἐξ-

άλειψι τοῦ Οὐνιτισμοῦ καὶ ἔτσι διευκολύνει τὴν οὐσιαστικὴ ἐπανάληψι τοῦ διακοπέντος ἐλπιδοφόρου διαλόγου μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ στὴν ἀντιμετώπισι μερικῶν δογματικῶν διαφορῶν καὶ στὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τότε εὐκολώτερον οἱ προτεσταντικῆς ἐκκλησίαις θὰ ἐστρέφοντο ἐλκυσόμενες πρὸς ἔνωσι μετὰ μία ἀκτινοβολοῦσα πανίσχυρη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, στὴν ὅποια, συνεκτικὸς δεσμός, θὰ ἦταν ὄχι τὸ διασπαστικὸν Πρωτεῖον ἐξουσίας, ἀλλὰ τὸ ἐνοποιοῦν Πρωτεῖον τιμῆς. Ὅλοι οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Χριστιανοὶ τότε, χωρὶς καχυποψίες καὶ ἀναστολές, θὰ ἔστρεφαν τὸ βλέμμα τους μετὰ ἀγάπην πρὸς τὸν Πατριάρχην τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποῖου ἢ καθέδρα ἦταν στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας «Προκαθήμενὴ τῆς ἀγάπης» καὶ «ἔχει ἀγιασθῆ μετὰ τὸ αἷμα τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἀναριθμητῶν μαρτύρων, τοὺς ὁποῖους ὁ ἅγιος Πάπας Λέων ὠνόμασε τὸ στέμμα τῆς, πού κοσμεῖται ἀπὸ πολυτίμους λίθους» (N. v. Arseniew).

Θὰ εἶναι ἀληθῶς ἀπογοητευτικόν, ἐὰν εἰσέλθωμε στὸν 21ον αἰῶνα μετὰ τὶς δομῆς ἐκεῖνες τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς «Ἁγίας Ἐδρας», πού ἐμποδίζουν τὶς ἐλπιδοφόρες ἀνανεωτικῆς δυνάμεις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐπαναφέρουν στὸν παπικὸ θεσμὸ τὸν παλαιοχριστιανικόν του χαρακτήρα, ὁ ὁποῖος ἐφείλκε τὴν πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης ἐκφρασι παγχριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς.

(Τέλος)

Λόγω πληθώρας ὕλης ἀναβάλλεται διὰ τὸ ἐπόμενον τεῦχος ἢ συνέχεια τοῦ «Ὀδοιπορικοῦ» εἰς Αὐστράλιαν.

Ἡ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Τὸ πρωτότυπο κείμενο μετὰ φράση τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου. Σχῆμα 10X14, ἐκδοσι πολυτελής, δίχρωμη, σσ. 96. Ἡ ἀνυπέβλητη θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, μετὰ τὴν ἀφογή, εὐστοχη καὶ γλαφυρὴ ἐρμηνευτικὴ ἀπόδοσι τοῦ Σεβ. Κοζάνης κ. Διονυσίου, στὴν δίχρωμη ἐκτύπωσι καὶ μετὰ τετράχρωμο ἐξώφυλλο, θὰ ἀποτελέσει στὰ χέρια τῶν χριστιανῶν πολυτίμο λειτουργικὸ βοήθημα.

«Πρὸς γνῶσιν καὶ ἐπίγνωσιν» (Τὸ ἐκκλησιαστικὸ «ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου»)

Ἔνεκα τῆς συνεχιζομένης ἐκουσίας ἢ ἀκουσίας συγχύσεως ἢ καὶ παραπληροφορήσεως γύρω ἀπὸ τὸ φλέγον ἐκκλησιαστικὸ ζήτημα τῶν ἡμερῶν μας, νομίζουμε, ὅτι ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ φέρουμε στὸ προσκήνιο μερικὸς ἀκόμη κα-

Τοῦ κ. ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗ
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

νόνες, οἱ ὁποῖοι ἐλπίζουμε, ὅτι θὰ διαφωτίσουν τὰ πράγματα καὶ μποροῦν νὰ τὰ ὀδηγήσουν σὲ κάποιο τέλος.

Α. Ἐνας σχετικὸς κανόνας εἶναι ὁ ι' (10ος) ἀποστολικός, ὁ ὁποῖος λέει χαρακτηριστικῶς: «Εἴ τις ἀκοινωνήτω, κἂν ἐν οἴκῳ συνευξῆται, οὗτος ἀφοριζέσθω».

Μὲ αὐτὸν τὸν κανόνα πιστοποιεῖται καὶ ἀποδεικνύεται, ὅτι ὑπάρχει **ἐπιτίμιο ἀκοινωνησίας**. Ἐπομένως δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ γνώμη πολλῶν, ὅτι δὲν ὑφίσταται τὸ ἐπιτίμιο τῆς ἀκοινωνησίας στοὺς ἰ. κανόνες. Ἄς τὸ ἔχουν αὐτὸ ὑπ' ὄψη τους ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ θέλουν νὰ κάνουν ἀτόκλητα τὸν κανονολόγο καὶ τὸ σύμβουλο τῶν τριῶν ἐπισκόπων.

Ἡ ἀκοινωνησία, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε στὴ συνέχεια ἀπὸ ἄλλους δύο κανόνες (λς' ἀποστολικὸ καὶ ις' Ἀντιοχείας), εἶναι κάτι τὸ ἀνάλογο πρὸς τὸν ἀφορισμό.

Πρὸς τὸ παρὸν ἄς δοῦμε, τί γράφει ὁ Ἄγ. Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης στὸ «Πηδάλιον» (σελ. 13), ἐρμηνεύοντας τὸν ἀνωτέρω ι' ἀποστολικὸ κανόνα: «Τὸ ὄνομα ἀκοινωνήτος, ἔχει τρεῖς σημασίας. Διότι, ἢ δηλοῖ τὸν συνεστῶτα μὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ συμπροσευχόμενον μὲ τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς, μὴ κοινωνοῦντα δὲ τὰ θεῖα Μυστήρια· ἢ δηλοῖ τὸν μῆτε κοινωνοῦντα, μῆτε συνιστάμενον καὶ προσευχόμενον μὲ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἀφοριζόμενον ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ εὐγαίνοντα ἔξω τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευχῆς. Ἡ τελευταῖον δηλοῖ, κάθε κληρικὸν ὅπου γένη ἀπὸ τὸν κληρὸν ἀκοινωνήτος: Ἐπίσκοπον θετέον, ἀπὸ τοὺς συνεπισκόπους του, Πρεσβύτερον, ἀπὸ τοὺς συμπρεσβυτέρους του, ἢ Διάκονον, ἀπὸ τοὺς συνδιακόνους του, καὶ καθ'

ἐξῆς. Καὶ κάθε μὲν ἀκοινωνήτος, ταῦτόν εἰπεῖν ἀφωρισμένος ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶναι ἐν ταυτῷ καὶ ἀκοινωνήτος ἀπὸ τὰ Μυστήρια, κάθε δὲ ἀκοινωνήτος ἀπὸ τὰ Μυστήρια, δὲν εἶναι ἀκοινωνήτος καὶ ἀπὸ τὴν ὁμήγουριν τῶν πιστῶν. Καθὼς εἶναι οἱ καθαιρεθέντες κληρικοί, καὶ ἀπὸ τῶν μετανοούντων οἱ συνεστῶτες, οἱ ὁποῖοι, μῆτε κοινωνοῦσι, μῆτε τῆς Ἐκκλησίας ἐξέρχονται, ὡς οἱ κατηχούμενοι καθὼς εἶπομεν. Ὁ δὲ παρὸν Κανὼν, ἀκοινωνήτον ἐκλαμβάνει κατὰ τὴν δευτέραν σημασίαν. Δι' ὃ καὶ λέγει· ὁποῖος ἤθελε συμπροσευχηθῆ μὲ ἐκείνον ὅπου διὰ ἁμαρτίας ἀφωρίσθη ἀπὸ τὴν ὁμήγουριν, καὶ τὴν προσευχὴν τῶν πιστῶν, κἂν δὲν ἤθελε συμπροσευχηθῆ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μέσα εἰς οἶκον, ὁ τοιοῦτος, ἢ ἱερωμένος εἶναι, ἢ λαϊκός, ἄς ἀφορίζεται ὁμοίως μὲ ἐκεῖνον, ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν μετὰ τῶν Χριστιανῶν προσευχὴν. Διατὶ αὐτὴ ἡ συγκοινωνία τῆς προσευχῆς, τὴν ὁποίαν κάμνει μὲ τὸν ἀφωρισμένον, γνωρίζοντας καὶ ἠξεύρωντας αὐτὸν τοιοῦτον, ἀποβλέπει εἰς ἀτιμίαν καὶ καταφρόνησιν τοῦ ἀφορισάντος, καὶ διαβάλλει αὐτόν, ὡς ἀδίκως ἀφορίσαντα».

Β. Δεύτερος συσχετικὸς κανόνας, εἶναι ὁ λς' ἀποστολικὸς καὶ διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς: «Εἴ τις χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐγγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον τυγχάνειν, ἕως ἂν καταδέξηται. Ὡσαύτως καὶ Πρεσβύτερος, καὶ Διάκονος. Εἴ δὲ ἀπελθὼν, μὴ δεχθεῖν, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸς μὲν ἔστω Ἐπίσκοπος, ὁ δὲ κληρὸς τῆς πόλεως ἀφοριζέσθω, ὅτι τοιοῦτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδεύται οὐκ ἐγένοντο».

Ὅπως διαπιστώνουμε, ὁ κανόνας αὐτὸς εἶναι πολὺ διαφωτιστικός: Δίνει κατευθυντήριες γραμμὲς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση δυσχερῶν καταστάσεων ἢ καὶ ἀμφιλεγόμενων ἀπόψεων.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα μᾶς βοηθάει νὰ κατανοήσουμε, ὅτι ὁ ἀφορισμὸς ἢ ἡ ἀκοινωνησία, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε καὶ ἀπὸ τὸν ἐπόμενο κανόνα (ις' Ἀντιοχείας) δὲν εἶναι ποινή, ἀλλὰ εἶναι **πνευματικὸ ἐπιτίμιο**. Πῶς μπορεῖ νὰ χαρα-

κτηρισθεῖ ὡς ποινή ὁ ἀφορισμὸς αὐτὸς ἢ ἡ ἀκοινωνησία, ὅταν χρησιμοποιεῖται ὡς μοχλὸς πίεσεως, γιὰ νὰ ὑπακούσει κάποιος κληρικὸς καὶ νὰ δεχθεῖ νὰ ἀνέλθει σὲ ἀνώτερο ἱερατικὸ βαθμὸ; Εἶναι δυνατὸν ὁ μοχλὸς ἀναβάσεως ἢ ἀνελιξεως νὰ θεωρηθεῖ ποινή;

Ἐδῶ ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ καὶ νὰ ὑπογραμμισθεῖ, γιὰ νὰ γνωρίζουν τὰ πράγματα καλλίτερα, ὅσοι θέλουν νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς ἰ. κανόνες, ἢ νὰ λάβουν τὰ μέτρα τους, ὅσοι κατὰ κάποιον τρόπο ἔχουν ἢ θὰ ἔχουν σχέση μὲ παρόμοια γεγονότα, καὶ τὸ ἐξῆς: Ὅτι δηλ. εἶναι ὑπόλογοι καὶ οἱ κληρικοί, ὅταν ὁ λαὸς μᾶς ἐπαρχίας ἀπὸ «μοχθηρίαν» δὲν δεχθεῖ ἓνα ἐκλεγέντα ἐπίσκοπο. Καὶ εἶναι ὑπόλογοι, «ἐπειδὴ δὲν ἐπαιδαγώγησαν μὲ τὴν διδασκαλίαν, καὶ τὸ καλὸν τους παράδειγμα τὸν τοιοῦτον ἀνυπότακτον λαόν», ὅπως λέει ὁ Ἅγ. Νικόδημος («Πηδάλιον», σελ. 40). Καὶ συνεχίζει σὲ ὑποσημείωση ὁ Ἅγ. Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: «Σημείωσαι ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα πῶς πρέπει νὰ ἦναι οἱ κληρικοί: ὄχι μόνον δηλαδὴ πεπαιδευμένοι αὐτοί, ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ νὰ παιδεύωσι καὶ νὰ σωφρονίζωσι ἄλλους. Διὰ τὸ, ἰδοὺ πῶς, ἀγκαλὰ καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ ἔγιναν αἴτιοι τοῦ κακοῦ, ἐπειδὴ ὅμως καὶ δὲν ἐπαιδαγώγησαν τὸν λαόν τους καλά, ἀφορίζονται, καὶ πίπτουσιν ὑποκάτω εἰς κανονικὰ ἐπιτίμια».

Γ. Ἴσως στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐδῶ δὲν εἶναι ἄσκοπο νὰ παραθέσουμε καὶ τὸν ἰς' κανόνα τῆς Ἀντιοχείας, γιὰ νὰ τὸν ἔχουν ὑπ' ὄψη, ὅσοι ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ θέλουν νὰ εἶναι πιστοὶ τηρητὲς καὶ τοποτηρητὲς τῆς κανονικῆς τάξεως. Αὐτὸς ὀρίζει: «Εἴ τις Ἐπίσκοπος σχολάζων ἐπὶ σχολάζουσιν Ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρῶριψας, ὑφαρπάξοι τὸν θρόνον δίχα Συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, καὶ εἰ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ὑφήρπασεν ἔλοιτο αὐτόν. Τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι Σύνοδον, ἢ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως».

Ἀξίζει ἀκόμη νὰ μεταφέρουμε ἐδῶ καὶ αὐτὸ πὸν γράφει στὴν ἐρμηνεία του ὁ Ἅγ. Νικόδημος: «Διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οὗτος (ὁ ἐπίσκοπος) νὰ ἀποβάλλεται ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, κἂν καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς θέλῃ νὰ ἔχῃ αὐτὸν Ἐπίσκοπον, διὰ τὸν ἀρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικὸν τρόπον ὅπου μετεχειρίσθη εἰς τὸ νὰ τὴν λάβῃ» («Πηδάλιον», σελ. 415).

Ἐπίσης ἐδῶ εἶναι, νομίζουμε, χρήσιμο νὰ ἀναφέρουμε καὶ μία γνώμη τοῦ βυζαντινοῦ κανο-

νολόγου Βαλασαμῶνος, πὸν λέει: «Ἐρωτήσῃ δέ τις, πῶς ὀφείλει νοηθῆναι τό, εἶναι ἀπόβλητον τὸν οὕτως ἀρπάσαντα ἐκκλησίαν; Καὶ τινες μὲν εἶπον, ἐκλαμβάνεται τοῦτο εἰς ἀφορισμόν' ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, εἰς καθαίρεσιν, κατὰ τοὺς κανόνες τοὺς λέγοντας καθαίρεισθαι τοὺς παρ' ἐνορίαν χειροτονούντας» (Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλή, Σύνταγμα ἰ. κανόνων, τόμ. Γ', σελ. 156). Ἐμεῖς ἂς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ ποῦμε, ὅτι ὁ κανόνας ἀφήνει τὸ θέμα αὐτὸ στὴ διάκριση τῆς τελείας συνόδου.

Τέλος, ὡς πρὸς τὸν ἀπαραίτητο ὄρο τῆς ὑπάρξεως τελείας συνόδου, ἦτοι συνόδου, «εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται παρὼν καὶ ὁ Μητροπολίτης (=ὁ Ἀρχιεπίσκοπος) τῆς ἐπαρχίας» («Πηδάλιον», σελ. 415), ἔχουμε καὶ πάλι νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἐξῆς: Ὅτι οἱ ἰ. κανόνες τὴν τελειότητα καὶ τὴν κανονικότητα μᾶς συνόδου καὶ ἄρα καὶ τῶν ἀποφάσεών της ἐξαρτοῦν ἀπὸ αὐτὴν τὴν προϋπόθεση βασικῶς καὶ ὄχι ἀπὸ τὶς ποικίλες νομικιστικὲς προϋποθέσεις, οἱ ὁποῖες βεβαίως δὲν ἀποκλείονται νὰ ἐπακολουθοῦν. (Πρβλ. καὶ Παν. Μπούμη, Γιὰ μιὰ λύση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀνάπτυον ἀπὸ «Ἐκκλησία», Ἀθήνα 1991, σελ. 18-19).

Δ. Ἄλλος κανόνας εἶναι ὁ ἰς' Ἀντιοχείας πὸν διευκρινίζει τὰ πράγματα ἀκόμη περισσότερο, λέγοντας: «Εἴ τις Ἐπίσκοπος χειροθεσίαν Ἐπισκόπου λαβὼν, καὶ ὀρισθεὶς προεστάναι λαοῦ, μὴ καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μηδὲ πείθοιτο ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ Ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινωνήτον, ἕως ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξοιτο, ἢ ὀρίσοι τι περὶ αὐτοῦ ἢ τελεία Σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἐπισκόπων».

Μὲ τὸν κανόνα αὐτό, νομίζουμε, ὅτι δὲν ἀπομένει καμμία ἀμφιβολία πλέον, ὅτι πράγματι ὑφίσταται καὶ τὸ ἐπιτίμιο τῆς ἀκοινωνησίας στοὺς κανόνες, καὶ μάλιστα καὶ γιὰ τοὺς ἐπισκόπους. Ἐπίσης μὲ τὸν κανόνα αὐτὸ διακρίνεται σαφῶς, ὅτι ἡ ἀκοινωνησία δὲν εἶναι ποινή, μὲ τὴν κοινὴ τοῦ ὄρου ἔννοια, ἀλλὰ εἶναι ἐπιτίμιο. Εἶναι ἓνα μέτρο μὲ τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ἐπιχειρεῖ νὰ πείσει τὸν ἐκλεγέντα μητροπολίτη νὰ μεταβεῖ στὴν ἐπαρχία πὸν τοῦ ἀνετέθη τιμητικῶς. Δὲν εἶναι παραλογισμὸς τὸ νὰ θεωρεῖται ποινή ἢ ἀνάθεση τῆς διαποιμάνσεως μᾶς μητροπόλεως;

Σχετικῶς ὁ βυζαντινὸς κανονολόγος Ζωναρᾶς μὲ αὐστηρὸ καὶ κατηγορηματικὸ τρόπο ἐρ-

μνηεύει: «Ὁ εἰς προστασίαν λαοῦ καλούμενος, καὶ μὴ πειθόμενος καταδέξασθαι τὴν λειτουργίαν, τουτέστι τὴν διακονίαν, ἀκοινώνητος ἔσται, ἤγουν ἀφωρισμένος, ἕως ἂν καταδέξηται. Εἰ δὲ διόλου ἀπειθεῖ, διόλου ἔσται ἀκοινώνητος, εἰ μὴ που τι ὀρίσει περὶ αὐτοῦ τελεία σύνοδος» (Ράλλη - Ποτλῆ, τόμ. Γ', σελ. 158). Ὁ δὲ Ἁγ. Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ἀφοῦ διευκρινίζει καὶ πάλιν, ὅτι τελεία σύνοδος εἶναι «ἢ τὸν Μητροπολίτην (= Ἀρχιεπίσκοπον) ἔχουσα παρόντα», προσθέτει: «Τυχὸν γὰρ ἢ Σύνοδος αὕτη νὰ δεχθῆ αὐτόν, καὶ νὰ τὸν λύσῃ ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας, διὰ τὰς εὐλόγους αἰτίας ὅπου αὐτὸς ἤθελε προβάλλει εἰς αὐτὴν» («Πηδάλιον», σελ. 415-416).

Ἄξιον ἰδιαίτερως σημειώσεως ἐδῶ εἶναι — ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ ὁ Ἁγ. Νικόδημος τὴν ἀκοινωνησίαν τὴν χαρακτηρίζει ὀρθῶς ὡς ἐπιτίμιο καὶ ὄχι ὡς ποινή — καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀκρόαση ἢ ἡ ἀπολογία γίνεται, ὄχι γιὰ νὰ ἐπιβληθῆ τὸ ἐπιτίμιο τῆς ἀκοινωνησίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ λυθῆ. Ἄρα ἡ ἐπιβολὴ ἔγινε χωρὶς νὰ προηγηθῆ ἀκρόαση. Αὐτὴν τὴν ἀποψη φαίνεται ἐκπροσωπεῖ καὶ ὁ Ζωναράς, ὅταν λέει: «Ἴσως γὰρ εἶποι (ὁ ἐπίσκοπος) ἂν τινὰς εὐλόγους αἰτίας δι' ἃς παρατεῖται τὴν προστασίαν, καὶ δεχθῆσεται παρὰ τῆς συνόδου, καὶ τοῦ ἐπιτιμίου λυθῆσεται (Ράλλη - Ποτλῆ, ὅπ. παρ.).

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ μετὰ τὰ μεγάλα περιθώρια ποὺ δίνει ἡ διατύπωση τοῦ κανόνα στὴν τελεία σύνοδο («ἢ ὀρίσει τι ἢ τελεία σύνοδος»), δὲν χάνεται καὶ ἡ ἐλπίδα γιὰ μιὰ τωρινὴ ἢ μελλοντικὴ ἢ ἀκόμη προσωπαγὴ καὶ προσωρινὴ τακτοποίηση καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπισκόπων, ἀφοῦ μάλιστα προηγηθῆ καὶ ἡ (εἰσέτι;) αἰτουμένη ἀκρόαση. Αὕτη βεβαίως μπορεῖ νὰ περιλαμβάνει καὶ μιὰ ἀναγνώριση τῶν λαθῶν ἢ ὁμολογία τῆς ἀγνοίας τῶν κανονικῶν ἐντολῶν ἢ καὶ αἴτηση παροχῆς τῆς οικονομίας ἔνεκα ἀκριβῶς αὐτῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν. Πάντως φαίνεται, ὅτι ὑπάρχουν καὶ μερικὲς περιπτώσεις ποὺ ὀρισμένα μέτρα λαμβάνονται καὶ χωρὶς νὰ προηγηθῆ ἀκρόαση ἢ ἀπολογία τοῦ «ὑπὸ κρίσιν».

Σχετικῶς ἐπίσης θέτω ὑπ' ὄψη ὄλων τῶν ἀρμοδίων γιὰ μιὰ κατ' ἀναλογία τοποθέτηση ἢ καὶ ἀναθεώρηση παλαιότερων ἀντιλήψεων τους καὶ μιὰ ἐπιστημονικὴ κατόπιν εἰδικῆς ἔρευνας ἀποψη τοῦ πρώην Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐπιτιμίου προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρα-

τείας, κ. Μ. Στασινόπουλου, ὁ ὁποῖος γράφει: «Μὲ γενικὲς γραμμὲς μπορεῖ κανεὶς νὰ διαπιστώσει, ὅτι ἀπαιτεῖται ἀκρόαση ἐκεῖ ὅπου ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια ἔχει ὡς ἀφετηρία μιὰν "ὑπαυσιότητα" τοῦ διοικουμένου ὑπὸ γενικοτάτη ἔννοια, δὲν ἀπαιτεῖται δὲ ἐκεῖ ὅπου ἡ πράξη στηρίζεται σὲ δεδομένα ἀντικειμενικά, ἄσχετα μὲ ὁποιαδήποτε ὑπαίτιο συμπεριφορὰ τοῦ διοικουμένου» (Μιχ. Στασινόπουλου, Τὸ δικαίωμα ὑπερασπίσεως τῶν πολιτῶν κατὰ τὸ ἄρθρο 20 τοῦ Συντάγματος, στά: α) Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 1979, σελ. 115 καὶ β) Ἐπιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου, 1988, σελ. 10).

Μὲ ἀφορμὴ τὰ ἀνωτέρω ἐπαναφέρουμε στὸ προσκήνιο τὸ θέμα τῆς ἀκροάσεως ἢ ἀπολογίας καὶ στὴν περίπτωση ποὺ ἕνας ἐκλέγεται μητροπολίτης ἀπὸ ἀριστίνδην σύνοδο, δηλ. ἀπὸ μὴ κανονικὸ καὶ ἀρμόδιο ἐκλεκτορικὸ σῶμα. Ἄν δηλ. χρειάζεται ἢ μᾶλλον, ἂν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ προηγηθῆ τῆς μὴ ἀναγνωρίσεως του ἢ τῆς ἀκυρώσεως τῆς ἐκλογῆς του ἢ δικῆ του ἀπολογία. Πάντως ὁ 10' κανόνας τῆς Ἀντιοχείας, ὁ ὁποῖος θέλει ἡ ἐκλογή τῶν ἀρχιερέων νὰ γίνεται, εἰ δυνατόν, ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεῖς ἐνὸς ἔθνους, ὀρίζει: Ἐὰν γίνῃ ἢ ἐκλογή «ἄλλως παρὰ τὰ ὀρισμένα», «μηδὲν ἰσχύει τὴν χειροτονίαν». Ὁ δὲ Ἁγ. Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἐρμηνεύει: «Ἐὰν κατ' ἄλλον τρόπον γένη ἢ χειροτονία, νὰ μὴ ἔχη καμμίαν ἰσχύν, ἤτοι νὰ ἀκυροῦται» («Πηδάλιον», σελ. 416).

Ἐκεῖνο ποὺ κάνει ἐντύπωση ἐκτὸς ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα τοῦ κανόνα εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ κανόνας δὲν μιλάει γιὰ ἀπολογία ἢ ἀκρόαση τοῦ ἐκλεγέντα ἀπὸ ἀριστίνδην σύνοδο ἀρχιερέα, προκειμένου νὰ ἀκυρωθῆ ἢ ἐκλογή - χειροτονία του. Καὶ τοῦτο, γιὰ μιὰ τέτοια ἀντικανονικὴ ἐνέργεια δὲν εἶναι ἕνα ἀτομικὸ - προσωπικὸ παράπτωμα τοῦ ἐκλεγέντα, ἀλλὰ εἶναι γενικώτερα μιὰ ἀνατροπὴ τῆς κανονικῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, μιὰ κατάλυση τοῦ Συνοδικοῦ καὶ ἱεραρχικοῦ πολιτεύματος αὐτῆς.

Αὐτὰ ποὺ παραθέτουμε πιὸ πάνω δὲν σημαίνουν, ὅτι ἀπορρίπτουμε τὴν ἀκρόαση ἢ ἀπολογία, πολὺ περισσότερο, ὅταν τοῦτο ζητοῦν οἱ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενοι καὶ ὅταν ὁ 10' κανόνας τῆς Σαρδικῆς λέει: «Οὐ γὰρ χρὴ (= δὲν εἶναι ἀνάγκη) μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιούσι».

Ἄλλὰ δὲν νομίζουμε, ὅτι μπορεῖ τὸ Σ. τ. Ε. νὰ ἀκυρώνει ἐκκλησιαστικὲς Πράξεις, μάλιστα Συνοδικές, ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἐκλογή καὶ

χειροτονία ἐπισκόπου, ἐπειδὴ παρελείφθη ὁ ὄρος αὐτὸς τῆς ἀκροάσεως. Καὶ νομίζουμε ἀκόμη (ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐκκλησιολογικῶν λόγων), ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἀκυρῶνει, λέγοντας στὸ σχετικὸ σκεπτικὸ: «Συνεπῶς καὶ αἱ δύο Συντακτικαὶ Πράξεις (3 καὶ 7/74), κατὰ τὴν ἐννοιάν των, ὄχι μόνον δὲν ἀποκλείουν ἀλλὰ ἀντιθέτως θεωροῦν ὡς ἐξυπακουόμενον ὄρον διὰ τὴν λήψιν τῶν ὑπ' αὐτῶν προβλεπομένων μέτρων, τὸ... δικαίωμα τῆς προηγουμένης ἀκροάσεως παντὸς κρινομένου προσώπου». Καὶ προσθέτοντας, ὅτι «ἡ ἀξίωσις μιᾶς ἀπλῆς ἔστω ἀκροάσεως **ὕψίσταται ὡς ὄρος ἐγκείμενος εἰς αὐτὰς τὰς ἐν λόγῳ Σ. Π.**», ἡ παράβασις τοῦ ὁποῦ «συνιστᾶ παράβασις οὐσιώδους ὄρου προβλεπομένου ὑπὸ τῶν ὡς εἴρηται **συντακτικῶν πράξεων**».

Καὶ δὲν μπορεῖ πολὺ περισσότερο νὰ ἀκυρῶνει βάσει αὐτοῦ τοῦ λόγου κατόπιν καὶ τῆς συνεντεύξεως («Χριστιανική», τῆς 11-11-1993) τοῦ καθηγητοῦ Παν. Χρήστου, Ὑπουργοῦ Παιδείας τὸ 1974, στὴν ὁποία μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι εἶναι συντάκτης τῶν ἐν λόγῳ 3 καὶ 7 Συντακτικῶν Πράξεων καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ ἀρμοδιότερος νὰ ἀπαντήσῃ ἐπὶ τοῦ φλέγοντος ἀνωτέρω θέματος τῆς ἀκοάσεως ἢ ἀπολογίας.

Ὁ ἐν λόγῳ, λοιπόν, συντάκτης - νομοθέτης δίνει τὴν κατωτέρω ἀπάντησις στὴν ἀκόλουθη ἐρώτησι: «5. Τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας εἶπε, κρίνοντας τὶς περιπτώσεις τῶν ἐκπτώτων μητροπολιτῶν, ὅτι “ὁ νομοθέτης τῆς συντακτικῆς πράξεως 7/1974 προϋπέθετε τὴν ἀπολογία τους”. **Ὡς συντάκτης αὐτῶν τῶν πράξεων μπορεῖτε νὰ μᾶς πῆτε, ἂν πράγματι προϋποθέτατε ἀπολογία;**

» Ἀπάντησις: **Κατηγορηματικὰ ἀπαντῶ ὄχι.** Οἱ **ἐκπτώτοι** δὲν καταδικάσθησαν γιὰ κάποιον ἀδικήμα· ἀπλῶς ἦσαν **ἀντικανονικοὶ** καὶ δὲν ἀναγνωρίσθησαν ὡς κανονικοί, ὅπως συνέβηκε μὲ ἄλλους. **Ἡ ἀντικανονικότης ἦταν αὐτόδηλη,** καὶ αὐτοί, παρὰ τὶς ἐπανειλημμένες προσκλήσεις τῆς Ἐκκλησίας ἀρνήθησαν νὰ τὴν παραδεχθῶν... Ἐξ ἄλλου ὁ ἀποκλεισμὸς προσφυγῆς στὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἐδήλωνε ὅτι **τὸ πνεῦμα τοῦ νομοθέτη ἦταν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ κανονικότητα στὴν Ἐκκλησία διὰ τῶν κανόνων καὶ ὄχι διὰ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας**».

Κλείνοντας καὶ τὸ παρὸν ἄρθρο δὲν τρέφουμε αὐταπάτες, ὅτι θὰ κλείσει καὶ ἡ παρούσα ἐκκλησιαστικὴ πληγὴ αὐτομάτως μὲ τὴν παρουσίαν καὶ μόνῃ τῶν μνημονευομένων ἰ. κανόνων, ἂν προηγουμένως δὲν δώσουμε σ' αὐτοὺς τὴν

ἀπαιτούμενη προσοχὴ καὶ ἂν δὲν ἀποδώσουμε σ' αὐτοὺς τὸν ὀφειλόμενο σεβασμὸ. Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ὑπακοὴ σ' αὐτοὺς ἀνήκει ἀπὸ καὶ μόνον τὸ γεγονός, ὅτι εἶναι θεῖες ἐντολές καὶ ὄχι ἐντάλματα ἀνθρώπων, ἀσχέτως τοῦ ὅτι ἔχουν κατοχυρωθεῖ καὶ ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τῆς ὀρθοδόξου Ἑλλάδος.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐμεῖς τὰ γράφουμε καὶ γιὰ τὸν ἐξῆς λόγο: Γιατὶ ἡ Ἁγία Γραφή προειδοποιεῖ: «Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἐπτὰ ἡμέρας λόγος Κυρίου πρὸς με λέγων Ὑιὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ... καὶ οὐ διεστείλω αὐτῷ οὐδὲ ἐλάλησας τοῦ διαστείλασθαι τῷ ἀνόμῳ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ τοῦ ζῆσαι αὐτόν, ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ χειρὸς σου ἐκζητήσω» (Ἰεζ. 3, 16-18).

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ - Βασίλειος Καισαρείας. Ἐκδ. Γ'. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 510.

Ὅταν ἓνα ἔργο 510 σελίδων κάνει καὶ τρίτη ἔκδοσις, σὲ σύντομο σχετικὸ διάστημα, σημαίνει ὅτι κάτι σημαντικὸ ἔχει νὰ προσφέρει ἢ ὅτι τὸ θέμα ποῦ διαπραγματεύεται καὶ τὸ εἶδος γραφῆς τοῦ συγγραφέα ἀγγίζουσι τὸ ἀναγνωστικὸ κοινόν. Στὴ «Ζωὴ ἐνὸς Μεγάλου» συναντήθησαν ἀρμονικὰ αὐτὲς οἱ προϋποθέσεις: Εἶναι σημαντικὴ ἡ μορφή τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, δόκιμος καὶ ἱκανὸς ὁ συγγραφέας καὶ μεγάλη ἡ δίψα τῶν χριστιανῶν νὰ μελετοῦν τὸ βίον τῶν Ἁγίων, ὅταν μάλιστα προσφέρονται στὴ μορφή τῆς παροῦσης ἐκδόσεως.

Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεοφίλου, **ΕΣΕΙΣ ΟΙ ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΟΥ,** Ἐκδοσις Δ', σχῆμα 14X21, σσ. 142.

«Ἀπλὰ πρακτικὰ μαθήματα» σὲ τέσσερις βασικὲς ἐνότητες μὲ ἐπικεφαλίδες: Ἐσεῖς καὶ ἡ ζωὴ σας — Ἐσεῖς καὶ ἡ ἐργασία σας — Ἐσεῖς, οἱ γονεῖς σας καὶ τὸ περιβάλλον σας — Ἐσεῖς καὶ τὰ παιδιὰ σας αὔριο, περιέχονται στὴ βελτιωμένη καὶ συμπληρωμένη αὐτὴ ἔκδοσις. Λόγος ἀπλός, κατανοητός, ἀγγίζει τὴ σκέψιν καὶ τὸ συναίσθημα, καθοδηγεῖ τοὺς νεόνυμφους, γιὰτὶ ὄχι καὶ ὄσους διανύουν ἐγγαμὸ βίον ἀπὸ ἐτών. Ἀπόσταγμα πείρας κοινωνικῆς καὶ ἐπιτραχηλίου.

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ κ.κ. ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ Γ' ΕΙΣ ΝΟΤΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ (13 Ἰανουαρίου ἕως 27 Μαρτίου 1994)*

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Κυρήνης κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τὸ Σάββατο 26 Φεβρουαρίου ἡ Α.Θ.Μ. δέχθηκε τοὺς πρέσβεις Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου, τὸ μεσημέρι παρέθεσε γεῦμα στὸν Κύπριο Πρέσβυ κ. Μιχάλη Σπανό, τὸν ὁποῖον τίμησε μὲ τὸν Σταυρὸν Ἁγ. Μάρκου γιὰ τὴν εὐλάβεια καὶ προσφορά του στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κ. Σπανὸς εἶναι υἱὸς ἱερέως. Τὸ ἀπόγευμα ἔγινε ἐπίσημη δοξολογία στὸν καθεδρικό ναὸ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων στὴ Ναϊρόμπη ἐπὶ τῇ ἀφίξει τῆς Α.Θ.Μ. Παρόντες ἦταν ἑκατοντάδες Ἕλληνες καὶ Ἀφρικανοί. Μίλησε ὁ Μητροπολίτης κ. Πέτρος γιὰ τὴ μεγάλη χαρὰ καὶ τιμὴ πού ὄλοι ἔνωσαν διότι κοντὰ τους ἦταν ὁ Πατριάρχης. Ἡ Α.Θ.Μ. εὐχαρίστησε ὄλους καὶ τόνισε ὅτι οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ βοηθήσουν ἐδῶ τοὺς Ἀφρικανούς ἀδελφούς μας γιὰ νὰ βροῦν τὸν δρόμον τῆς προόδου καὶ προκοπῆς.

Κυριακὴ 27 Φεβρουαρίου ἔγινε Πατριαρχικὴ Θ. Λειτουργία στὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Σεμιναρίου «Μακάριος Γ'» γιὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου. Ἀπὸ τὸ πρωτὶ κατέφθασαν ἑκατοντάδες ἰθαγενεῖς ἀπὸ τὴ Ναϊρόμπη καὶ τὰ περὶχωρα. Λειτουργήσαν ἡ Α.Θ.Μ., ὁ Μητροπολίτης κ. Πέτρος, οἱ Ἐπίσκοποι Θεόδωρος καὶ Μακάριος καὶ 30 ἱερεῖς. Ἐψαλαν 50 Ἀφρικανοὶ Ὀρθόδοξοι. Χαιρέτισαν ὁ Μητροπολίτης κ. Πέτρος, ὁ ἰθαγενῆς ἱερέας π. Ἐλευθέριος καὶ ὁ Πατριάρχης ἐξήγησε τί σημαίνει ἡ Θ. Κοινωνία καὶ τί προσφέρει ἡ Ἱεραποστολή μας σήμερα στὸν λαὸ τῆς Κέννας. Εὐχαρίστησε τὸν Μητροπολίτην κ. Πέτρον καὶ τὸν Ἐπίσκοπον κ. Μακάριον γιὰ τὴν προσφορά τους στὸ Σεμινάριο καὶ στὴν ἱεραποστολή, ζήτησε ἀπὸ τὸν λαὸν νὰ εἶναι ἐνωμένοι καὶ ἀγαπημένοι, καὶ ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς ἱερεῖς νὰ εἶναι κοντὰ στὸν λαὸν τους νὰ τοὺς βοηθοῦν.

Κοινώνησε ὄλους ἡ Α.Θ.Μ. ἐπὶ ἀρκετὴ ὥρα καὶ ἔλεγε μετὰ: «... κοινώνησαν πάρα πολλοί, αὐτὸ δείχνει ὅτι κάτι προσέφερε ἡ ἱεραποστολή σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους...». Ἀκολούθησε πανηγυρικό πρόγραμμα μὲ παραδοσιακὰ τραγούδια καὶ χοροὺς ἀπὸ ὄλες τὶς ἐνορίες τῶν ἰθαγενῶν μὲ τύμπανα. Παντοῦ ἐνθουσιασμός καὶ ἀγάπη γιὰ τὸν Πατριάρχη μας.

Τὸ ἀπόγευμα ἐπισκεφθῆκε τὴν ἐνορία τοῦ Ἁγ. Νικολάου. Οἱ γυναῖκες ἰθαγενεῖς μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμό δέχθηκαν τὸν Πατριάρχη.

Τὸ βράδυ ἔγινε ἐπίσημη δεξίωση πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Μ. ἐκ μέρους τοῦ Ἐξάρχου Μητροπολίτου κ. Πέτρον. Παρόντες ἦταν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ ἰθαγενεῖς καὶ διπλωμάτες. Ἡ δεξίωση ἔγινε στὴν αὐλὴ τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ Ἁγ. Ἀναργύρων - Ναϊρόμπη.

Δευτέρα 28 Φεβρουαρίου. Ἐπισκεφθῆκε τὸν Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν κ. Στέφανον Μουσιάκα, τὸν Πρέσβυ Ἑλλάδος κ. Ἡλίαν Κατσαρέα (τὸν ὁποῖον τίμησε μὲ τὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγ. Μάρκου). Ἐγινε καὶ ἀγιασμός τῶν νέων γραφείων τῆς Πρεσβείας μας. Στὸ γεῦμα στὸν Πρέσβυ τῆς Αἰγύπτου τονίσθησαν ἡ ἀγάπη Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος, ἡ ἀγάπη τῶν Αἰγυπτίων πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο μας καὶ ὁ σεβασμός στους Ἕλληνες. Βράδυ: Ἐπίσημη δεξίωση πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Μ. ἀπὸ τὸν Πρέσβυ τῆς Κύπρου. Παρόντες ὄλοι οἱ Πρέσβεις τῶν Κρατῶν πού μένουν στὴ Ναϊρόμπη.

Τρίτη 1 Μαΐου: Ἐπίσκεψη στὸ Δήμαρχο κ. Στέφανον Μουάνγκι, παρόντες τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο. Ἐπίσκεψη στὸν Ἀρχιεπίσκοπον Αἰθιοπῶν κ. Κυριακόν, θερμὴ ὑποδοχὴ μὲ αἰθιοπικὰ τραγούδια καὶ ψαλμούς, ἡ ἀγάπη πρὸς Α.Θ.Μ. πολλὴ μεγάλη, ὁ ὁποῖος συμβολικὰ φύτεψε ἓνα δένδρο στὴν αὐλὴ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 509 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

Τετάρτη 2 Μαρτίου: Ίεραποστολική πορεία τής Α.Θ.Μ. στους ίθαγενείς. Πρώτα στην ένορία Άγ. Λουκά, Νυέρι. Έκατοντάδες πιστοί και ιερείς περίμεναν. Ό Μακαριώτατος μίλησε για την ίεραποστολή και τους είπε ότι ίδρύεται νοσοκομείο και σχολείο. Κατόπιν έγινε επίσκεψη σε δύο σχολεία τής ίεραποστολής όπου φοιτούν και τρώγουν πολλά παιδιά, τὰ όποία ευχαρίστησαν τον Πατριάρχη και τραγούδησαν και έψαλαν.

Πέμπτη 3 Μαρτίου: Μακρινή πορεία στο Νακούρου. Έγινε ύποδοχή στο ναό Άναστάσεως από ίθαγενείς ιερείς και πολλούς πιστούς. Άναχώρηση για Δυτική Κένυα. Ύποδοχή στο ναό και πάλιν τής Άναστάσεως από την φυλή των Νάντι, που έψαλαν τὸ «Χριστός Άνέστη» δεκάδες παιδάκια δίπλα στον Πατριάρχη, ό όποιος όλους τους χαιρέτισε και τους μιλούσε. Στους ιερείς έδωσε οικονομική ένίσχυση. Τὸ άπόγευμα έπεσεκέφθηκε την Όρθόδοξη κλινική του Σιαβοκέρε και τον ναό του Άγ. Άνδρέα που άνήκουν στην ίεραποστολή.

Παρασκευή 4 Μαρτίου: Έρχόμεθα εις την πόλιν Κισούμου που είναι κτισμένη στη λίμνη Βικτώρια. Τὸ πρωί έγιναν βαπτίσεις πολλών ίθαγενών στο ύπαιθρο. Μετά έγιναν τὰ έγκαίνια του νέου ναού «Κοιμήσεως Θεοτόκου». Παρόντες λειτουργοί ήταν 28 ιερείς και οί άρχιερείς Πέτρος, Θεόδωρος, Μακάριος. Δίπλα ύπάρχει πολύ όμορφο σπίτι που θά είναι τὸ πνευματικό κέντρο τής ίεραποστολής. Ό Μακαριώτατος άνεκοίνωσε την ίδρυση γυμνασίου και νοσοκομείου για τους Άφρικανούς.

Στο ύπαιθρο άκολούθησε πρόγραμμα με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια από παιδιά και νέους προς τιμήν τής Α.Θ.Μ. Παρόντες πολλοί εκπρόσωποι του Κράτους. Τὸ Σάββατο άναχωρήσαμε για Ούγκάντα, ό δεύτερος σταθμός περιόδειας στην Άνατολική Άφρική.

Ούγκάντα

Ό Μακαριώτατος συνοδευόμενος από τον Μητροπολίτην κ. Πέτρον και τους Έπισκόπους Κυρήνης κ. Θεόδωρον και Ρισούτας κ. Μακάριον, άφίχθη εις την Ούγκάντα τὸ Σάββατο 5 Μαρτίου. Τὸν ύπεδέχθησαν οί Έπίσκοποι Ούγκάντας κ. Θεόδωρος και Μπουκόμπας κ. Ίωνάς, ό Πρόξενος τής Έλλάδος στην Ούγκάντα κ. Άδάμ Βασιλειάδης, ό Πρόξενος τής Κύπρου Νικ. Ρούσος και ό Πρόεδρος τής Αίγύπτου. Δε-

κάδες παιδιά και νέοι έψαλαν τον ύμνον του Πατριάρχου «Φωτεινών ένδόξων χρόνων, μυριόφωτος άκτίς, από Λιβυκής θαλάσσης μέχρι βάθους Άφρικής, επί τής Αίγύπτου πάσης νους ουράνιος οίκείς». Ό ιερός κληρός και δεκάδες πιστοί τραγουδούσαν και χόρευαν παραδοσιακούς χορούς.

Κυριακή 6 Μαρτίου: Θ. Λειτουργία στον Καθεδρικό ναό Άγίου Νικολάου. Λειτουργήσαν ή Α.Θ.Μ. κ. Παρθένιος, ό Μητροπολίτης κ. Πέτρος και οί έπίσκοποι κ. Θεόδωρος, κ. Μακάριος και κ. Ίωνάς. Ό Πατριάρχης έδωσε τὸ όφφίκιον του Μ. Οικονόμου στον ίεραπόστολον π. Είρηναίον Ματζίμπι που έζησε στην Άλεξάνδρεια και σπούδασε επί Πατριάρχου Χριστοφόρου. Επίσης στους πρωτοπρεσβυτέρους Μακάριο. Νικόλαο και Σωσθένη. Η Α.Θ.Μ. έχειροτόνησε σε πρεσβύτερον τον Διάκονον Κωνσταντίνον που είναι άγαμος και τον καθηγητήν Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου κ. Πέτρον Ματόβου εις Διάκονον. Στον λόγον της ή Α.Θ.Μ. είπε: «... Άνήκετε στην πατρίδα σας, είσθε οί Όρθόδοξοι τής Ούγκάντα. Άνήκετε στην έλεύθερη χώρα σας και ξέρουμε ότι όλα τὰ κράτη τής Άφρικής είναι έλεύθερα. Οί Όρθόδοξοι όφείλουν να παλεύουν για την έλευθερία όλων των λαών, θά έλθει ή ώρα που πρέπει να αναλάβουν μόνοι τους, οί Όρθόδοξοι χριστιανοί τής Ούγκάντας τον χειρισμόν των θεμάτων τής Έκκλησίας των...».

Παρόντες ήταν όλοι οί εκπρόσωποι δογμάτων καθως και από τὸ Ίσλαμ και εκπρόσωποι τής Κυβερνήσεως, και ή σύζυγος του Πρωθυπουργού. Κοινώνησαν έκατοντάδες πιστοί, Άφρικανοί, Ρώσοι, Έλληνες. Τὸ βράδυ παρέθεσε δείπνο ό πρέσβυς τής Αίγύπτου κ. Φαρούχ Σερίφ, που ήτο και στην ύποδοχή στο άεροδρόμιο.

Δευτέρα 7 Μαρτίου: Άγιασμός από Α.Θ.Μ. στα σχολεία τής Ίεραποστολής όπου φοιτούν έκατοντάδες παιδιά και είναι πρότυπο σχολείο. Φοιτούν Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι μαθητές μαζί. Ύπάρχει καινούργιο κτίριο τής Βιβλιοθήκης για να διαβάζουν τὰ παιδιά. Άκολούθησε επίσκεψις στο Νοσοκομείο τής Ίεραποστολής ό «Τίμιος Σταυρός» με τμήματα Παθολογικό, Μικροβιολογικό, Όδοντιατρικό, Χειρουργικό και Φαρμακείο.

Άκολούθησε ίερατική συναξη όλων των ιερέων τής περιοχής. Πήραν χρηματική βοήθεια ως ευλογία από τον Πατριάρχη, ό όποιος έ-

δωσε συμβουλές και ἔκανε παρατηρήσεις για τὸν καλλίτερον τρόπον τῆς Ἱεραποστολῆς. Μίλησαν και ὁ Μητροπολίτης κ. Πέτρος και οἱ ἱερεῖς ρώτησαν για διάφορα θέματα τὸν Πατριάρχη.

Τρίτη 8 Μαρτίου: Ἡ Α.Θ.Μ. με τὴν συνοδεία του ἐπισκέφθηκε τὸν τόπον ὅπου πηγάζει ὁ ποταμὸς Νείλος και φθάνει μέχρι τὴν Αἴγυπτον. Τὸ ἀπόγευμα ἔγινε συγκέντρωση στὴ «Βιβλικὴ Ἑταιρεία» για τὴ μετάφραση τῆς Ἀγίας Γραφῆς σὲ ὅλες τὶς ἀφρικανικὲς γλώσσες.

Τετάρτη 9 Μαρτίου: Τὴν Α.Θ.Μ. ἐπισκέφθη ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Οὐγκάντας κ. Παῦλος Σεμονζερέρε και ὁ Πρόεδρος τῆς Αἰγύπτου κ. Φαρουκ Σερίφ. Τὸ ἀπόγευμα ὁ Πατριάρχης τέλεσε μνημόσυνο στοὺς τάφους τοῦ Νειλουπόλεως Χριστοφόρου και τοῦ π. Ὁβαδία ποῦ ἦτο ἱεραπόστολος. Ἐπίσης ἔγινε μνημόσυνο για τοὺς Κύπριους και τοὺς Ἑλληνες ὁμογενεῖς.

Πέμπτη 10 Μαρτίου: Ἐγινε συνάντηση τῆς Α.Θ.Μ. με τὸν Πρόεδρον τῆς Κέννας κ. Δανιὴλ Ἄραπ-Μοῖ. Παρόντες ἦσαν οἱ πρέσβεις τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἑλλάδος και τῆς Κύπρου, καθὼς και ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν και οἱ Ἀρχιερεῖς κ. Πέτρος, κ. Θεόδωρος και κ. Μακάριος.

Ἡ Α.Θ.Μ. χαιρέτισε και ἀνεφέρθη στὴν ἱστορία και παρουσία τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, στὴν προσφορὰ και πορεία τῆς Ἱεραποστολῆς στὴν Κέννα, στὴν ἐπίσκεψή του σὲ πολλὰ κράτη τῆς Ἀφρικῆς. Τοῦ παρέδωσε ἐπιταγὴ 3.000 δολλαρίων για τὰ θύματα τῆς πείνας και τὸν τίμησε με τὸν Σταυρὸν και τὸν Ἀστέρα τοῦ Ἀγ. Μάρκου. Ὁ Πρόεδρος κ. Μοῖ με χαρὰ τὰ δέχθηκε, εὐχαρίστησε τὴν Α.Θ.Μ. για τὴν παρουσία του στὴν Κέννα με τὴν ἱεραποστολή. Ἐτόνισε τὴν ἀξίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ποῦ βοηθαε στὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων. Σύντομα θὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν Α.Θ.Μ. στὴν Ἀλεξανδρεία ὅταν θὰ ἐπισκεφθεῖ ἐπίσημα τὴν Αἴγυπτο.

Τὶς ἐπισκέψεις τοῦ Πατριάρχου στὴν Κέννα και Οὐγκάντα ἐκάλυψαν τηλεοπτικὰ και τὶς ἔδειχναν στὰ δελεῖα εἰδήσεων.

Σάββατο 12 Μαρτίου: Ἀναχώρηση τῆς Α.Θ.Μ. με τὸν Μητροπολίτην κ. Πέτρον και τὸν Ἐπίσκοπον κ. Θεόδωρον για τὸν τρίτο σταθμὸ, τὴν Τανζανία και μετὰ τὴν Αἰθιοπία.

Τανζανία

12 Μαρτίου Σάββατο: Ἡ Α.Θ.Μ. ἔφθασε εἰς Τανζανίαν με τὸν Μητροπολίτην Ἀκκρας κ. Πέ-

τρον και τὸν Ἐπίσκοπον Κυρήνης κ. Θεόδωρον. Στὸ ἀεροδρόμιο τοὺς ὑπεδέχθησαν ὁ Ἐπίσκοπος Κανώπου κ. Φιλήμων, ὁ Γεν. Πρόξενος Ἑλλάδος κ. Φερεντίνος, ὁ ἀντιπρόεδρος Κοινότητος κ. Πανωμερίτης και πολλὰ παιδιὰ τοῦ Σχολείου τοὺς καλωσόριζαν με λουλούδια.

Ἡ Α.Θ.Μ. συναντήθηκε ἀμέσως με τὸν Πρόεδρον τῆς Τανζανίας ὁ ὁποῖος με πολλὴ ἀγάπη και τιμὲς ὑπεδέχθη τὸν Πατριάρχη μας. Ὁ Πρόεδρος ὀνομάζεται Ἄλι-Χασάν-Μουίνζι. Ὁ Πατριάρχης ἀνεφέρθη στὴν ἱστορία τοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς ἱεραποστολῆς στὴν Ἀφρικὴ και στὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη Μουσουλμάνων και Χριστιανῶν. Ὁ Πρόεδρος τόνισε τὴν ἐλευθερία στὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ ποῦ ὑπάρχει στὴ χώρα του με τὴ μεγάλη ἀνεξιθρησκεία. Οἱ ἐφημερίδες τὰ ἔγραψαν και ἔδειξε τὴν συνάντηση ἢ Τηλεόραση τῆς χώρας σὰν τὸ σπουδαιότερο νέο τῆς ἡμέρας. Ἀκολούθησε δέηση στὸν Καθεδρικὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς.

13 Μαρτίου Κυριακή: Ἡ Α.Θ.Μ. τέλεσε τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν στὸν Καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ντὰρ-Ελ-Σααλάμ μαζί με τὸν Μητροπολίτην Ἀκκρας κ. Πέτρον και τὸν Ἐπίσκοπον Κανώπου κ. Φιλήμονα. Στὸ τέλος χαιρέτισαν τὸν Πατριάρχη ὁ Μητροπολίτης και Ἐξαρχος Εἰρηνοπόλεως κ. Πέτρος και ὁ Κανώπου κ. Φιλήμων. Μετὰ μίλησε ἡ Α.Θ.Μ. λέγοντας: «Χαίρομαι γιατί εἶσθε ἐδῶ, γιατί παλεύετε και ἀγωνίζεσθε, ἔρχεσθε ἐδῶ στὴν ἐκκλησία. Βλέπεις τὴν σημαία μας νὰ εἶναι ἀπὸ ἐξω και λέγεις «Εἶμαι Ρωμῖος». Σήμερα βλέπω τὴν ὁμορφὴ Κοινότητά σας και τὴν καμαρώνω γιατί ἔχουν μιὰ ἱστορία, μιὰ παράδοση, τὸ Μόσι, ἢ Ἀρούσσα, ἢ Ἰρίγκα, λίγοι Ἕλληνες ἀλλὰ ἐνωμένοι· δὲν προδίδουμε ποτὲ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατριαρχείου εἶναι δεμένο με τὸν μαῦρον χριστιανὸν τὸν Ὀρθόδοξον, τὸν ἀγαπῶ και τὸν θέλω για νὰ μπορέσει νὰ πάει μεθαῦριο μπροστὰ τὴν Ὀρθοδοξία στὴν Ἀφρικὴ...».

(Συνεχίζεται)

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 20ΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΕΠΤΟΥ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ*

Εἶναι γνωστόν, ἄλλωστε, ὅτι μὲ πρωτοβουλίαν του, ὡς Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ἐξεπαιδεύθησαν εἰς τὴν δὴν Μεραρχίαν τῶν Ἰωαννίνων 250 Κύπριοι φοιτηταί, οἱ ὁποῖοι ἐπέκνωσαν ἐν συνεχείᾳ τὰ μαχητικὰς ομάδας τῆς ΕΟΚΑ. Ἀλλὰ καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Μακεδονία μας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὠργάνωσε τὸ γνωστὸν ὀγκῶδες συλλαλητήριον εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, ἐγνώρισαν ἀμέριστον τὴν ἐθνικὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τοῦ Μακαριωτάτου, στηλιτεύ-

Τοῦ κ. **I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ**

Ἐκπροσώπου Τύπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

σαντος τὴν ἀναλησίαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καὶ τὴν περιφρόνησιν των πρὸς τὰ στοιχειώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα, ὡς καὶ τὴν καταπάτησιν τῶν ἀπαραγράπτων ἱστορικῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δυστυχῶς καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Μεγάλοι τῆς γῆς ἀποδεικνύονται ἔμποροι τῶν ἐθνῶν.

Τί πρῶτον, καὶ τί ὕστερον. «Ἐπιλείπει γὰρ με διηγούμενον ὁ χρόνος», περὶ ὅλων τῶν περιπτώσεων καὶ τῶν πτυχῶν μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῶς ἀγωνιστικῆς 50ετίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων καὶ Ἄρτης Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριος Σεραφεῖμ συνεκέρασεν εἰς τὸ ἐνδοξον ράσον τοῦ Ἑλληνοῦ Ὀρθόδοξου κληρικῶν τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἀγωνισθεὶς μὲ ἀνταπάρησιν καὶ μαχητικότητα ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος. Οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ διὰ τὸ ἐν ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὴν ἀδιάρρηκτον ἐνότητα αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐτέρου. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀποτελοῦν διὰ τὸν σεπτὸν ἡμῶν Προκαθήμενον, ταυτοσήμους ἐννοίας καὶ καθημερινὸν βίωμα. Εἰς τὴν μακροαῖωνα ἱστορίαν τοῦ χριστιανικοῦ ἡμῶν Ἔθνους, ὀρθόδοξον φρόνημα καὶ ἐθνικὴ συνείδησις ἀποτελοῦν ἀδιαίρετον δίδυμον. Αὐτῆς δὲ τῆς ἱεράς κληρονομίας ἐνσαρκωτῆς καὶ φορεῦς τυγχάνει καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριος Σεραφεῖμ. Μακαριώτατε,

Οἱ συνάδελφοί μου καὶ ἐγώ, ὡς καὶ πάντα τὰ μέλη τοῦ Τμήματος Θεολογίας εἴμεθα ὑπερήφανοι διότι Σᾶς ἔχομεν Ποιμενάρχην».

Συγκινημένος ὁ Μακαριώτατος ἀπάντησε ὡς ἐξῆς:

«Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι ἀδελφοί, Ἐλλογιμώτατοι Κύριε Πρύτασι, Κύριε Κοσμητορ, Κύριε Πρόεδρε τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος, Κύριοι Καθηγηταί, ἀγαπητοὶ φοιτηταί,

Ἀξιότιμοι κύριοι Ὑπουργοὶ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, Κυραὶ καὶ Κύριοι,

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσαετίας ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῆς μετριότητος ἡμῶν εἰς τὸν Ἀποστολικὸν θρόνον τῆς ἱστορικῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀναδείξεως εἰς Προκαθήμενον τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐγένοντο ὑπὸ τε τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος καὶ ἄλλων φορέων πολλαὶ καὶ συγκινητικαὶ ἐκδηλώσεις, ἡ ἀποψινὴ ὅμως σεμνὴ τελετὴ ὀργανωθείσα ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τῆς τροφῆς ἡμῶν Θεολογικῆς Σχολῆς αὐτοῦ τιμᾶ καὶ συγκινεῖ ἡμᾶς βαθέως. Τὴν στιγμὴν ταύτην παρελαύνουν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν αἱ ἀλήστου μνήμης μορφαὶ τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων, οἵτινες ἐχειραγωγῆσαν ἡμᾶς εἰς τὴν ἱεράν ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας, ἀναμνησκόμεθα δὲ τῶν ὠραίων ἐκείνων ἡμερῶν καθ' ἃς νεαροὶ φοιτηταὶ μετὰ ζήλου καὶ δύψης ὡς ἡ ἔλαφος ἢ διψῶσα ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων συνωθούμεθα εἰς τὰς αἰθούσας διδασκαλίας, διὰ τὰ παρακολουθήσωμεν τὰς παραδόσεις αὐτῶν. Δόξα τῷ Ἁγίῳ Τριαδικῷ Θεῷ τῷ ἀξιώσαντι ἡμᾶς καταλεχθῆναι τοῖς πτυχίοις τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ ὀδηγηθῆναι ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ ἱερόν θυσιαστήριον.

Ἀνελθόντες τὰς βαθμίδας τῆς ἱερωσύνης καὶ ἀξιωθέντες τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, μετὰ μακροχρόνιον θητεῖαν ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι Ἄρτης καὶ Ἰωαννίνων, ὑπέκοντες εἰς τὸ κέλευσμα καὶ τὰς προσδοκίας τῆς κανονικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀνελάβομεν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ μετὰ δέους τοὺς οἰακὰς τῆς νοητῆς ὀγκῶδος αὐτῆς. Ὁ ἐλλογιμώτατος Πρόεδρος τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος Καθηγητῆς κ. Χρήστος Βούλγαρης ἀναφέρθη μόλις πρὸ ὀλίγου δι' ἐπιγραμματικοῦ λόγου εἰς ὅσα ἐπεφύλαξεν ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ πραγματοποιήσωμεν. Πάντα ἐξ Αὐτοῦ ἐκπροϋεῦνται καὶ εἰς Αὐτὸν πρέπει πάντα εὐχαριστία, τιμὴ καὶ προσκύνησις. Ἡμεῖς ἐπράξαμε τὸ χρέος μας καὶ πάντοτε εἴχομεν πρὸ ἡμῶν τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ δὲ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἡμῶν εἴχομεν ἀγαστὴν καὶ στενὴν συνεργασίαν, δι' ἣν δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας ἵνα ἐκφράσωμεν τῷ Συλλόγῳ τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς τὰς ἐκ μέσης καρδίας εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐαρέσκειαν ἡμῶν. Πι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 583 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

στεύομεν και ἀναμένομεν ὅτι και εἰς τὸ μέλλον θὰ συνεχισθῆ ἡ συνεργασία αὐτῆ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας και τῆς Ὁρθοδοξίας.

Πρὸ ὀλίγου χρόνου ὁ διαπρεπῆς Βρεταννὸς Βυζαντιολόγος σὲρ Στήβεν Ράνσιμαν ὁμιλῶν ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Μπι Μπι Σι ἐτόνισε χαρακτηριστικῶς ὅτι «τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν». Ἡ Ἐκκλησία μας πρώτη ὀφείλει νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν προσδοκίαν αὐτήν. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλλάς διαθέτει τὸ κατάλληλον δυναμικόν, τὸ ὁποῖον ἔχον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ τὰ μέσα τῆς συγχρόνου τεχνολογίας, θὰ δυνηθῆ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἐπιταγὰς τῶν καιρῶν και τὰς ἐλπίδας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ πλήρους ἐξοπλισμοῦ και ἀποκτήσεως τῶν πλέον ἐξελιγμένων και ἀποδοτικῶν ὀργάνων καταβάλλομεν συνεχεῖς προσπάθειας. Εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐργάτας τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης ἐναπόκειται, μὲ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, μὲ ἐνθουσιασμόν, μὲ δυναμισμόν, νὰ πρωτοστατήσητε εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ μετὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, γνωρίζοντες ὅτι εἴμεθα κάτοχοι τῆς ἀληθείας τῆς Πίστεως, ἣν ὀφείλομεν νὰ περιφρουρῶμεν και στερεῶς ἐχόμενοι τῆς Ἱεράς ἡμῶν Παραδόσεως, ἐπόμενοι δὲ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν και τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, μελετῶμεν, προβάλλομεν και διαδίδομεν εὐρέως.

Εὐχαριστοῦντες και αὐθις πάντας ὑμᾶς τοὺς ὀργανώσαντας τὴν τελετὴν και τοὺς προσελθόντας, διαβεβαιούμεθα ὅτι ὅσον ἔνεστι ἡμῖν δύναμις θὰ ἐργαζώμεθα ἀόκνως, ἵνα τὸ ἔργον τοῦτο ἀξιοποιῆται και ὁ μῶχος τῶν ἐργαζομένων τὸ ἀγαθὸν ἀναδεικνύηται. Ταῦτα μετὰ πατρικῆς ἀγάπης και τῆ εὐθύνης τῆς ἐπάλλξεως ἡμῶν, ἔνθα Κύριος ὁ Θεὸς ἔταξε τὴν ἡμῶν μετριότητα».

Τὸ βράδου, στὶς 9.30, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ παρέθεσε ἐπίσημο δεῖπνο πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου στὸ κέντρο «Ἰθάκη» τῆς Βουλιαγμένης, στὸ ὁποῖο παρακάθησαν πολλοὶ ἐπίσημοι και ἀναφέρθησαν στὴν προσφορὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Πατριαρχείων. Τοὺς εὐχαρίστησε μὲ θερμοὺς λόγους ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. τότε Μητροπολίτης Δωδωνῆς Σεβ. κ. Χρυσόστομος.

Ἀκολούθως παραθέτομε τὸ κείμενο τῆς προπόσεως στὸ Δεῖπνο πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου, τοῦ προέδρου τοῦ Τμήματος Θεολογίας Καθηγ. κ. Χρ. Βούλγαρη:

Χαίρει και ἀγάλλεται, Σεβασμιώτατε ἐκπρόσωπε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, χαίρει, λέγω, και ἀγάλλεται και πανηγυρίζει ὁ τῶν θεολόγων περίσεμος χορὸς τοῦ Ἐθνικοῦ και Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, διότι ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἁγιωτάτης και Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεπλήρωσεν ἤδη εἰκοσαετὴ εὐδόκιμον και καρποφόρον Ἀρχιεπισκοπείαν. Καὶ ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς μετὰ Σεβασμιωτά-

των Ἱεραρχῶν ἐκ Δυσμῶν και Βορρᾶ και θαλάσσης και Ἑώας, και ἱερέων εὐλαβεστάτων, και ἀνδρῶν και γυναικῶν τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τοῦ Ἐθνους ἡμῶν, ἐν σεβασμῶ βαθυτάτῳ και ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ και σεμνότητι μετέχομεν τῆς κοινῆς ταύτης τραπέζης εὐωχοῦμενοι και κοινωνοῦντες ἐν συμποσίῳ τῆς πνευματικῆς Αὐτοῦ ἀκτινοβολίας και ἐθνικῆς ἀγωνιστικότητος.

Τὸ καθ' ἡμᾶς Τμήμα τῆς Θεολογίας ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ γεγονότος, ἐλαυνόμενον ὑπὸ συναισθημάτων δονούντων τὴν καρδίαν και συναισθανόμενον τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκπληρώσῃ διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου ἐπιτακτικὴν ἐπιταγὴν τῆς εὐγνωμονούσης ψυχῆς, δι' ὅσα μέχρι τοῦδε προσήνεγκεν εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν και τὴν Πατρίδα. Εἰς ἡμέρας πονηρὰς και καιροὺς χαλεποῦς, καθ' οὓς τὰ πάντα καταρρέουν ἐκ τῶν πληγμάτων σκοτεινῶν δυνάμεων, ὅπου θεομοὶ ἀνατρέπονται και ἀξίαι καταπατοῦνται ἀσυστόλως ἀνευ συναισθήσεως εὐθύνης ἐναντι τῆς ἱστορίας και τοῦ μέλλοντος, ὅπου Χριστὸς χλευάζεται και Ἐκκλησία προπηλακίζεται και μαστιγοῦται, τὰ δὲ ὅσα και ἱερά βάλλονται ὡς μαργαρίται εἰς τοὺς χοίρους κατὰ τὸ Εὐαγγελικόν, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἴσταται ἀσάλευτος ὡς φωτεινὸν και μετέωρον και φάρος τηλαυγῆς, μοναδικὴ δὲ παρηγορία και στήριγμα πάντων, ἀρχόντων και ἀρχομένων. Τῷ ὄντι, ἡ Ἐκκλησία παραμένει ἡ μόνη δύναμις και κιβωτὸς ἐλπίδος, ἐθναρχοῦσα τὸν λαὸν και συνάγουσα τοῦτον ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς ὡς ἡ ὄρνις τὰ ἑαυτὰ νοσοῖα, θάλπουσα ἀνιδιοτελῶς, φωτίζουσα τοὺς πεπλανημένους, ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας και ὀδηγοῦσα εἰς εὐδίους λιμένας σωτηρίας, σωτηρίας πνευματικῆς και ἐθνικῆς. Ἀντιτασσομένη εἰς τὸν τυχοδιωκτισμὸν, τὴν ὑλιστικὴν ἀποκτήνωσιν και τὴν καπηλείαν και αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἱερῶν συμβόλων και βιωμάτων, διδάσκει τὴν περίσκεψιν και τὴν σοβαρότητα, τὸ χρέος και τὴν εὐθύνην. Καὶ ὁ Προκαθήμενος αὐτῆς, ἀκολουθῶν τὴν μεγάλην παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας και τοῦ Ἐθνους, ἐνσαρκώνει τὴν ἱερὰν ταύτην παρακαταθήκην, ταυτίζων Ἐκκλησίαν και Λαὸν εἰς ἀδιάρηκτον σύνολον και τονίζων τὴν διαχρονικὴν συνέχειαν παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος, ἰστάμενος ἀκλόνητος ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων, ἀγγογύστως ἀκόμη και ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ μάχεται μόνος. Τιμῶν τὸν Μακαριωτάτον τὸ Τμήμα τῆς Θεολογίας τιμᾶ ἐν τῷ προσώπῳ Αὐτοῦ και τὴν Ἐκκλησίαν, «μᾶνα ὄλων μας», ὡς συνηθίζει νὰ λέγη.

Τούτων ἔνεκα, παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ὅπως ἐγειρήτε τὸ ποτήριον και πῖητε ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἄχρι τρυγός, ὑπὲρ ὑγείας ἀδιαπτάτου και μακροημερεύσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ.

(Τέλος)

Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ κ. ΠΑΥΛΟΥ

(10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1994)*

Στις πόλεις και τὰ χωριά, στους Συνοικισμούς και τὰ Προσφυγικὰ Σωματεία, στους Κερυνειώτικους Συλλόγους και στὰ Σχολεῖα ὅπου ὑπάρχει Κερυνειώτικη μαθητιῶσα νεολαία θὰ προστρέξω «ἵνα τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω και τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω και τὸ συντετριμμένον καταδήσω και τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω και τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω»¹⁸. Ὀλόκληρη τὴν ἐλεύθερη Κύ-

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. **ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ**
Γεν. Δ/ντοῦ τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

προ θὰ ὀργώσω γιὰ νὰ ἀνψώσω τὸ φρόνημα τῶν καταπτοημένων, νὰ στηρίξω τὰ γόνατα τῶν ἀπογοητευμένων, νὰ παρηγορήσω τὶς ψυχὲς τῶν πονεμένων, νὰ ἐνθουσιάσω τὶς καρδιὲς τῶν πικραμένων, νὰ ὑπερασπίσω τὰ δίκαια τῶν ἀδικουμένων, νὰ ἐμφυσήσω τὴν ἐλπίδα στους ἀελλισμένους, νὰ μεταφέρω τὴν σωτηρία στους συντετριμμένους, νὰ κηρύξω τὴν ἀλήθεια στους πεπλανημένους, και γενικὰ νὰ γίνω «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω»¹⁹.

Μὲ ὑπομονὴ και ἀγάπη, μὲ αὐστηρότητα και ἐπιείκεια, μὲ ἔλεγχο και ἰκεσία, μὲ παρατήρηση και παράκληση, μὲ σοβαρότητα και ἀπλότητα θὰ συμπάσχω μετὰ τοῦ ποιμνίου μου ὥστε νὰ παραμείνει ἀδούλωτο, ἀπροσκύνητο, ἐλεύθερο, δικαιομένο. Θὰ ἀγωνίζομαι ἀνυποχώρητος ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν και ἐθνικῶν ἐπάλλξεων και πρωτοπόρος θὰ εἶμαι στὸ δίκαιο ἀγῶνα γιὰ ἐπιστοφή στὰ κατεχόμενα πάτρια ἐδάφη μας. Ἐνα δρόμο βλέπουμε μπροστὰ μας γιὰ νὰ ἀκολουθήσουμε. Τὸ δρόμο τῆς τιμῆς, τοῦ ἐθνικοῦ χρέους, τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας, τῶν Ἑλληνικῶν παραδόσεων, τῆς ἐνδοξης ἱστορίας τῆς εὐλογημένης φυλῆς μας.

«Ἴδου δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν» (Ἀποκ. Γ, 8).

Ἄκαμπτos και ἀκλόνητος, ἀνυποχώρητος και ἀπτόητος θὰ παραμείνω πιστὸς στὴν Ἐκκλησία μέχρις ἐσχάτων. Εὐθυτενῆς και μὲ ἀναπεπταμένο τὸ λάβαρο τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας και τιμῆς, θὰ ἀγωνίζομαι ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ Ἐθνους και τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὅλες οἱ ἐνέργειές μου θὰ κατευθύνονται γιὰ τὴν σωτηρία τῶν πιστῶν, τὸ μεγαλεῖο τῆς Ἐκκλησίας και τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδας. Δὲν θὰ ἡσυχάσω μέχρις ὅτου ἀπαλλαγεῖ ἡ νῆσος μας ἀπὸ τὸ μῖασμα τῶν Τούρκων εἰσβολῶν, ἐλευθερωθοῦν τὰ ἐδάφη μας ἀπὸ τὰ στρατεύματα κατοχῆς και κατευθυνθεῖ ὁ λαὸς μας εἰς νομὰς σωτηρίου.

Ὅταν ἀναλογίζομαι τὴ στιγμή πού γιὰ πρώτη φορὰ ἦρθα σὲ ἐπικοινωνία και ἐπαφή με τοὺς ἀγαπημένους μου Κερυνειώτες και ἔρχεται στὴ μνήμη μου ἡ ἀγία μορφή τοῦ πρᾶου και ταπεινοῦ προκατόχου μου, τοῦ αἰοδίμου Μητροπολίτου Κυρηναίας Γρηγορίου, ὁ ὁποῖος σὲ συνεννόηση μετὰ τὸ Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπό μας μὲ δέχτηκε μὲ πολλὴ ἀγάπη, ἐμπιστοσύνη και εὐχὲς ὡς Πρωτοσύγκελλό του, πλημμυρίζει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ βαθειὰ συγκίνηση. Βρῆκα τὸν αἰμίμηστο προκατόχό μου θλιμμένο, γιὰ τὸ λόγῳ τῆς καθηλώσεώς του στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου ἀδυνατοῦσε νὰ βρεθεῖ ὅπως πολὺ ποθοῦσε, ἀνάμεσα στὸ ποιμνίό του γιὰ νὰ τὸ ἐμψυχώσει και νὰ τὸ στηρίξει. Ὁ πόνος και ἡ ἀγωνία, τὸ ἄγχος και ἡ στενοχώρια τοῦ εἶχαν ὑποσκάψει ἀνεπανόρθωτα τὴν ὑγεία, ὥστε πρόωρα νὰ ἐγκαταλείψει τὰ γῆινα χωρὶς νὰ ἀξιωθεῖ νὰ ἐξασκήσει τὴ θεοφιλή του ποιμαντορία στὴ Μητροπολιτικὴ του Ἐπαρχία. Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐκφράσω και δημόσια τὶς ἐγκάρδιές μου εὐχαριστίες πρὸς τὴν Ἱερὰ Βασιλικὴ και Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Κύκκου ἡ ὁποία ὄχι μόνο γαλούχησε και ἐμόρφωσε τὸν αἰμίμηστο προκατόχό μου ἀλλὰ και τὸν φιλοξένησε εὐθύς μετὰ τὴν εἰσβολὴ γιὰ πέντε συνεχῆ χρόνια μέχρι τὸ 1979. Ὀλόψυχες δημόσιες εὐχαριστίες ἐκφράζω και

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 512 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

18. Ἱεζ. 34, 16.

19. Α' Κορ. 9, 22.

πρὸς τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο κ.κ. Χρυσόστομο ὄχι μόνο γιατί γενναιόδωρα καὶ μὲ ἀνύστακτη φροντίδα καὶ ἀδελφική στοργή μεριμνοῦσε γιὰ τὴν ἱατρική περίθαλψη τοῦ βασανισμένου ἀπὸ τὴν προσφυγιά καὶ τὶς ἀρρώστιες μακαριστοῦ προκατόχου μου, ἀλλὰ καὶ γιατί ἀπὸ τὸ 1979 συνεχίζει νὰ φιλοξενεῖ τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυρηνείας στὸ κτίριο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς μέσα στὸ ὁποῖο διαμένει καὶ στεγάζεται καὶ ὁ Μητροπολίτης.

Χαίρω, Μακαριώτατε, διότι κοντὰ σας μαθητεύω καὶ διδάσκομαι ἀπὸ τὶς σοφὲς συμβουλές σας καὶ ἀπὸ τὶς συνετὲς ἐνέργειές σας. Ἀπὸ τὴν φιλοπατρία σας καὶ τὴν ἀφοσίωσή σας πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Ἀπὸ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἄδολο τῆς καρδιάς σας. Ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα καὶ μεγαλοψυχία σας. Ἀπὸ τὴν γενναιότητα καὶ ὀξύνειά σας. Ἀπὸ τὴν εὐγένεια καὶ γενναιόδωρη φιλοξενία σας. Ἡ πείρα ἀπὸ τὴν ἀναστροφή καὶ συνεργασία μαζί σας θὰ εἶναι γιὰ μένα πολὺτιμος ὁδηγὸς στὸ ἐπίμοχθο καὶ βαρὺ ποιμαντικὸ μου ἔργο. Διαφυλάττετε τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὁποία ἐξυψώσατε σὲ περίοπτη καὶ ζηλευτὴ θέση. Στηριξατε τὸ Μοναχισμό, ἐνισχύσατε τὸ ἐνοριακὸ ἔργο καὶ διατηρεῖτε ἄσβεστη τὴν ἐθνικὴ φλόγα. Καθημερινὰ παρακολουθῶ τοὺς ἀγῶνες σας καὶ ἀφουγκράζομαι καὶ συμμερίζομαι τὴν ἀγωνία σας γιὰ διαφύλαξη τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ὁρθόδοξης νήσου μας ἀπρωτῆς ἀπὸ τὶς ἐπιβουλές τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐλεύθερης καὶ ἀπαλλαγμένης ἀπὸ τὴν καταδυνάστευση τοῦ Τούρκου εἰσβολέα. Πάντοτε μπροστὰ στὸ Ἅγιο Θυσιαστήριο καὶ στὶς κατ' ἰδίαν πρὸς τὸ Θεὸ δεήσεις καὶ ἐντεύξεις προσεύχομαι καὶ θὰ συνεχίσω νὰ προσεύχομαι γιὰ σᾶς καὶ παρακαλῶ τὴ Μακαριότητά σας ὅπως καὶ σεῖς παρακαλεῖτε τὸν Κύριο νὰ μὲ στηρίζει καὶ νὰ μὲ κατευθύνει στὸ δύσκολο ἔργο μου. Θὰ σταθῶ παρὰ τὸ πλευρό σας εἰλικρινῆς συνεργάτης, πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος καὶ ὅλως πρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός. Προσεύχομαι Μακαριώτατε νὰ σᾶς χαρίζει ὁ Θεὸς χρόνια πολλὰ νὰ ἡγείσθε τοῦ σκάφους τῆς κατὰ Κύπρο Ἐκκλησίας τὴν ὁποία μὲ τόση σύνεση, πνευματικότητα καὶ δεξιότητες οἰακοστροφεῖτε. Δέομαι τοῦ Κυρίου ὅπως ἀναδεικνύει ἀξιους ἐργάτες τοῦ Ἀμπελώνος Του καὶ εἰλικρινεῖς μεθ' ὑμῶν συνεργάτες.

Πρὸς σᾶς Ἅγιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἐκφράζω τὶς εὐχαριστίες μου γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ

τὴν ἀγάπη ποὺ μὲ περιβάλλετε, γιὰ τὴν τίμια ψήφο σας καὶ γιὰ τὴ συμμετοχή σας στὴν εἰς Ἐπίσκοπο χειροτονία μου. Εὐχαριστῶ ἐκφράζω καὶ πρὸς τὸ Σεβασιώτατο Μητροπολίτη Ἀκκρας κ. Πέτρο ὁ ὁποῖος ἔλκων τὴν καταγωγή του ἀπὸ τὴν Ἐπαρχία Κερύνειας ἦρθε ἀπὸ τὴ μακρυνὴ Ἀφρική ὅπου ὑπηρετεῖ γιὰ νὰ λάβει μέρος στὴ χειροτονία μου. Εὐχαριστῶ ἐκφράζω καὶ πρὸς τὸ σεπτὸ μου Πνευματικὸ Πατέρα Ἀρχιμανδρίτη Εὐσέβιο Γιαννακάκη γιὰ ὅσα ὑπὲρ τῆς κατὰ Χριστὸν προκοπῆς μου ἐκοπίασε. Χαίρω γιατί παρὰ τὸ προχωρημένο τῆς ἡλικίας του μπόρεσε καὶ ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στὸ Αἶγιο γιὰ νὰ συμπροσευχηθεῖ καὶ νὰ συμμετάσχει τῆς πνευματικῆς μου χαρᾶς. Εὐγνώμονες εὐχαριστίες ἐκφράζω ἐπίσης στὸ σεβαστὸ μου Καθηγητὴ κ. Μάρκο Ὁρφανὸ ὁ ὁποῖος μὲ τὴν παρουσία του ἐκπροσωπεῖ καὶ διερμηνεύει τὰ αἰσθήματα χαρᾶς τῆς τροφῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Χαίρω ἐπίσης γιατί καὶ ὁ παλαιὸς καὶ ἀγαπητὸς συμφοιτητῆς καὶ συνοικότροφός μου καὶ νῦν Διευθυντῆς Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ Γενικὸς Διευθυντῆς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιμανδρίτης π. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συμμετάσχει στὴν πνευματικὴ μου χαρά. Αἶσθημα βαθύτατης εὐγνωμοσύνης μὲ ὑποχρεώνει νὰ ἐκφράσω μὲ συγκίνηση τὶς εἰλικρινεῖς μου εὐχαριστίες τόσο πρὸς τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν ὑποτροφία τῆς ὁποίας πήρα τὸ πτυχίό τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅσο καὶ πρὸς τὸ Ἱδρυμα Κρατικῶν Ὑποτροφιῶν Ἑλλάδος μὲ τὴν ὑποτροφία τοῦ ὁποῖου μπόρεσα νὰ φοιτήσω ἐπὶ τριετία καὶ νὰ εἰδικευθῶ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀξιώθηκα νὰ πάρω τὸ διδακτορικὸ μου τίτλο. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἐκφράζω καὶ τὶς εὐχαριστίες μου πρὸς τὸν Καθηγητὴ μου, τότε Ἀρχιμανδρίτη καὶ νῦν Ἐπίσκοπο Διοκλείας κ. Κάλλιστο Γουέαρ. Ἐκ βάθους καρδίας ἐκφράζω τὶς εὐχαριστίες μου πρὸς τὸν Καθηγούμενο τῆς Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ π. Ἀθανάσιο καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς γιὰ τὴν συμπαράσταση καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπη τους καὶ γιὰ τὴν ἀρχιερατικὴ στολή τῆς χειροτονίας μου ποὺ μοῦ πρόσφεραν. Αἰσθάνομαι ὑποχρέωση αὐτὴ τὴ στιγμή νὰ εὐχαριστήσω τὸν Καθηγούμενο καὶ τοὺς Μο-

ναχοὺς τῆς Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου γιὰ τὶς προσευχὲς τοὺς καὶ τὴ συμπαράστασή τοὺς πρὸς τὸ πρόσωπό μου. Θὰ ἦταν παράλειψη νὰ μὴν ἐξέφραζα τὴ χαρὰ μου γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Οἰκονόμου Παναγιώτη Χριστοφίδη Ἐφημέριου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Χρυσοπολίτισσας Λάρνακας. Γιατὶ μέσα στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Παναγίας τῆς Χρυσοπολίτισσας, πού ἀπὸ τότε ἦταν ἐφημέριος ὁ π. Παναγιώτης ἔζησα ἀπὸ παιδιὰ τὰ πρῶτα σκιρτήματα τῆς ἱερατικῆς κλήσεως. Εὐχαριστίες ἐκφράζω καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἀγαπητοὺς Ἡγουμένους τῶν Βασιλικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν καὶ τῆς Μονῆς Σταυροβουνίου καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλεκτοὺς Κληρικοὺς οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν παρουσία τοὺς μὲ τιμοῦν καὶ συμπαρίστανται στὸ δύσκολο ἔργο πού ἀπὸ σήμερα ἀναλαμβάνω. Θὰ ἦταν παράλειψη ἂν δὲν ἐξέφραζα τὶς ὀλόθερμες εὐχαριστίες καὶ τὴ βαθύτατη εὐγνωμοσύνη μου καὶ πρὸς τὴ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ πρὸς ὅλα τὰ μέλη τῆς ὁμάδας Πρωτοβουλίας καὶ ὑποστήριξής μου ὡς Μητροπολίτου, τοὺς Βουλευτὲς τῆς Κερύνειας κ. Σωκράτη Χάσικο καὶ κ. Ρήνα Κατσελλῆ, τοὺς Δημάρχους πόλεως καὶ Ἐπαρχίας Κερύνειας, τὶς Σχολικὲς Ἐφορεῖες, τὰ Προσφυγικὰ Σωματεία, τὴν Ἐπαρχιακὴ Ἐπιτροπὴ Κερύνειας τοῦ Δημοκρατικοῦ Συναγερμού, τὰ ὀργανωμένα Σύνολα, καὶ τοὺς διάφορους ἐπώνυμους ἰδιῶτες οἱ ὁποῖοι δημόσια καὶ μὲ παρηρησία μὲ πρόβαλαν καὶ ὑποστήριξαν καθὼς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς Εἰδικοὺς καὶ Γενικοὺς Ἀντιπροσώπους οἱ ὁποῖοι παμψηφεί καὶ πανηγυρικὰ μὲ ἐξέλεξαν καὶ ὅλους ὅσους μὲ πολὺ ζῆλο καὶ ἐνθουσιασμό ἐμόχθησαν καὶ ἐργάστηκαν γιὰ τὴν ἀνάδειξή μου σὲ Μητροπολίτη Κυρηνείας. Εὐχαριστῶ ἐπίσης ὅλους ἐσᾶς πού βρῖσκεσθε ἐδῶ σήμερα καὶ μὲ τιμᾶτε μὲ τὴν παρουσία σας καὶ μὲ στηρίζετε μὲ τὴν προσευχή σας στὸ δύσκολο ἔργο πού ἀπὸ σήμερα ἀναλαμβάνω.

Εὐχαριστῶ τὸν Ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Γλαῦκο Κληρίδη, τὸν Ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων κ. Ἀλέξη Γαλανό, τὸν Ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Μητέρας Πατρίδας κ. Ἀλέξανδρο Σάνδη, τὸν Ἐξοχώτατο κ. Σπύρο Κυπριανοῦ, Πρόεδρο τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος καὶ πρώην Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τὸν Ἐξοχώτατο κ. Γεώργιο Βασιλείου, Πρόεδρο τοῦ Κόμματος Ἐλευθέρων Δημοκρατῶν καὶ τέως Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τοὺς Ὑπουργοὺς, τοὺς Βουλευτὲς, τοὺς Δημάρ-

χοὺς, Ἐπάρχους καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπισημοὺς τῶν ὁποίων ἡ ἐδῶ παρουσία καὶ συμπροσευχὴ ἀποδεικνύει τὸ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον τοὺς γιὰ τὴν Κερύνεια καὶ ἐρμηνεύεται ὡς διαβεβαίωση ὅτι δὲν θὰ τὴν ξεγράψουν. Γιατὶ ἂν ἡ Κερύνεια ξεγραφτεῖ, τότε ἀλοίμονο ὀλόκληρη ἡ Κύπρος θὰ χαθεῖ. Καὶ ἂν χαθεῖ ἡ Κύπρος κινδυνεύει σίγουρα ὅλος ὁ Ἑλληνισμός. Ζεῖ ὁμως Κύριος ὁ Θεὸς καὶ σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι ἂν βαθεῖα τὸ πιστέψουμε καὶ εὐλικρινᾶ τὸ θέλουμε καὶ τὸ ζητήσουμε καὶ πρὸ πάντων τὸ προγραμματίσουμε, ἡ Κύπρος θὰ ἐλευθερωθεῖ καὶ θὰ δοξασθεῖ.

Εὐχαριστῶ τὸ Θεὸ γιὰ τὴν ἀξίωση τὴν ἀγαπημένη μου μητέρα νὰ δεῖ ἐκπληρούμενες τὶς ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς εὐχὲς τῆς βλέποντας τώρα τὸ γιό τῆς τιμημένο μὲ τὴ χάρη τῆς ἀρχιερωσύνης. Ἐβάστασε γενναῖα τὸ βάρος τῆς χηρείας ὅταν σκοτώθηκε ὁ μακαριστὸς πατέρας μας σὲ δυστύχημα καὶ ἄφησε πέντε ὀρφανὰ παιδιὰ τὸ μεγαλύτερο τῶν ὁποίων ἦταν 15 ἐτῶν καὶ τὸ μικρότερο, ἐγώ, δέκα ὀκτῶ μηνῶν. Ὑπέμεινε θλίψεις, φτώχειες, στενοχωρίες καὶ στερήσεις ἀλλὰ παρέμεινε πιστὴ στὸ Θεὸ καὶ ἀφοσιωμένη στὰ παιδιὰ τῆς. Μᾶς ἀνέθρεψε «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου»²⁰ καὶ μᾶς ἐνεφύσησε τὴν ἀκλόνητη πίστη στὸ Θεὸ καὶ στήριξε τὴ ζωὴ μας μὲ τὶς εὐχὲς τῆς καὶ τὶς συμβουλὲς τῆς ὥστε νὰ βροῦν ἐφαρμογὴ οἱ λόγοι «εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων»²¹. Εὐχαριστίες ἐκφράζω καὶ πρὸς ὅλα τὰ ἀγαπημένα μου ἀδέλφια ἰδιαίτερα δὲ πρὸς τοὺς μεγαλύτερους μας Γεώργιο καὶ Ἀνδρέα, Ἐπαρχο Λάρνακας, οἱ ὁποῖοι ἀναπλήρωσαν τὸν πατέρα καὶ παρὰ τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς μὲ ἀγάπη πολλὴ συμπαραστάθηκαν στὴ χῆρα μητέρα μας καὶ ἀνέλαβαν τὴν δική μας μόρφωση καὶ ἀνατροφή.

Εὐχαριστῶ ἐπίσης θερμὰ τὸν κ. Χριστόδουλο Παχουλίδη, Γραμματέα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κυρηνείας, ὁ ὁποῖος ἐπάξια κράτησε τόσα χρόνια τὸ Γραφεῖο τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κυρηνείας καὶ μὲ ἀφοσίωση καὶ εὐσυνειδησία ὑπηρετήσε καὶ ὑπηρετεῖ τὴν Ἐκκλησία. Τὸν εὐχαριστῶ καὶ γιὰ τὴ συμπαράστασή του πρὸς τὸ πρόσωπό μου.

Ἐχων συναίσθηση τῶν μεγίστων εὐθυνῶν

20. Ἐφεσ. 6, 4.

21. Β' Εὐχὴ Ἀκολουθίας Γάμου, εἰς Μικρὸν Εὐχολόγιον, Γ' ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας (Ἀθῆναι, 1988), σ. 102.

τοῦ ὑψηλοῦ ὑπουργήματος καὶ τοῦ βάρους τοῦ ἀναλαμβανόμενου ἔργου, καὶ ὡς μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μὲ πνεῦμα ἀγάπης καὶ ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ συνεργασίας θὰ ἐργασθῶ μὲ ζήλο, θὰ διαθέσω τὶς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις γιὰ ἐπιτυχία τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ἡ σωτηρία τῶν λογικῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἔπαινος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν Ἔθνους. Ἐπιθυμῶ νὰ διαβεβαιώσω ὅτι δὲν θὰ ἡσυχάσουμε μέχρις ὅτου μᾶς ἀξιώσει ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ἐλεύθερους καὶ ἀσφαλεῖς νὰ ἐπιτελέσωμε τὴν ἀναίμακτη ἱεραρχία καὶ τὸ μνημόσυνο τοῦ ἀοιδίου προκατόχου μου Γρηγορίου καὶ τῶν ἄλλων ἀγίων Ἱεραρχῶν καὶ ἡρώων στὸν Καθεδρικό Ναὸ τῆς Μητροπόλεως στὸν Ἱερό Ναὸ Ἀρχαγγέλου στὴν Κερύνεια. Τότε καὶ ἡ ἀγνή ψυχὴ τους μαζί μὲ τὴ χορεία τῶν ἀγίων μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡρώων τῆς πατρίδας θὰ χαίρει καὶ θὰ ἀγάλλεται.

«Ὁ ὄρκος τοῦ Δεσπότη»

Μετὰ τὴ θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία τελείωσε τὸ μεσημέρι, στὴν εὐρύχωρη αἴθουσα τῆς ἐνορίας δέχθηκε ὁ νέος Μητροπολίτης τὶς εὐχὲς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν ἄλλων ἐπισήμων καὶ τοῦ λαοῦ. Ἐκεῖ τὸν προσεφώνησαν ὁ Δήμαρχος Κερύνειας κ. Νικόλαος Εὐαγγέλου καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Μητροπόλεως Κυρηναίας κ. Χριστόδουλος Παχουλίδης καὶ πολυμελὴς Βυζαντινὴ χορωδία Ἱεροσαλῶν τοῦ ἔψαλε τὴ φήμη καὶ τὸν πολυχρονισμό.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι ὀλόκληρος ὁ Τύπος τῆς Κύπρου ἀφιέρωσε εὐμενὴ σχόλια καὶ ἐκτενεῖς ἀνταποκρίσεις γιὰ τὴ χειροτονία καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ νέου Μητροπολίτου Κυρηναίας. Μεταξὺ αὐτῶν παραθέτουμε ἓνα ἐμπνευσμένο δημοσίευμα τοῦ Γιάννη Σπανοῦ ποὺ μὲ τὸν τίτλο «Ὁ ὄρκος τοῦ Δεσπότη» δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα «Ἄγών» στὶς 13.4.1994:

«Τὸ δέος καὶ ἡ ἔκσταση, ὑπῆρξαν ἔντονα συναισθήματα, ποὺ προκαλοῦνταν ἀπὸ τὴ μυσταγωγικὴ ἱεραρχία τῆς Κυριακῆς καὶ τὴν λειτουργία γιὰ τὸ νέο Μητροπολίτη Κερύνειας. Ὅχι μόνο γιὰ τὴ συμβολὴ τῶν Ἱεραρχῶν ποὺ τέλεσαν τὴ λειτουργία χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου. Ὅχι μόνο γιὰ τὶς ἱερὲς θρησκευτικὲς καὶ ἐθναρχικὲς παρακαταθήκες, ποὺ ἀπευθύνθηκαν στὸν Παῦλο ἀπὸ τὸν

ἄμβωνα τῶν αἰώνων, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς συνείδησης τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς συγκλονιστικὲς μαρτυρίες καὶ διαπιστώσεις, ποὺ ἀντιλαλοῦσαν, σὰν τὶς καμπάνες τῶν θρούλων, ἀπὸ τὰ χάη τοῦ χρόνου καὶ μετέδιδαν τοὺς ἀπόηχους ἀπὸ τὶς μεγάλες καὶ ἄφθαρτες ἀλήθειες, πῶς:

Ἡ ὑπαρξιακὴ δύναμη τῆς Ρωμοσύνης παραμένει πάντα ἡ παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ θρησκευτικὴ μας παράδοση εἶναι, στὸ διηγενές, ἡ ἱερὴ κιβωτός, ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ ὁ λαὸς τὶς ἀρχὲς τῆς ζωῆς.

Ἡ Ὁρθοδοξία, ὅπως τὴ συνέλαβε ἡ ὑπερβατικὴ Βυζαντικὴ σκέψη καὶ τὴν ἔψαλε ἡ πορφουρογέννητη ὑμνολογία, εἶναι ἡ θεόσταλη κολυμβήθρα, ὅπου βαπτίζονται οἱ ἀρματηλάτες τῶν πεπρωμένων τῆς Φυλῆς.

Ἡ παράδοσή μας εἶναι τὸ λίκνο, ὅπου βρεφουργεῖται ἡ ψυχὴ καὶ γαλουχεῖται ἀπὸ τὶς πρωτοπηγὲς τοῦ πανάρχαιου ἀγώνα καὶ τῆς προσδοκίας, ὁ Ἕλληνας ἄνθρωπος, ποὺ σφυρηλατεῖ τὴν ἀξία τῆς κάθε ἐποχῆς, στὸ γρανίτη τῶν σκληρότερων ἀντιξοοτήτων.

Ἡ παράδοσή μας εἶναι ἡ φλεγόμενη βιάτος, ποὺ ἡ ἅγια φωτιὰ τῆς καψαλίζει τὰ μαῦρα φτερὰ τῶν ἐκάστοτε ἐξωμοτῶν καὶ πυροπολεῖ καὶ ἐξανεμίζει τὶς ποικιλάνυμες δυνάμεις τοῦ σκότους, ποὺ ἐκάστοτε ἐνσκηπτοῦν, γιὰ νὰ δοκιμάσουν τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἱστορικὴ του διαδρομῆ.

Ἡ λειτουργία στὴν Παναγία τὴν Εὐαγγελίστρια, ἦταν μιὰ μακρὰ ὑμνητικὴ ἀκροστιχίδα, ποὺ μὲ τὸ ἀλφαβητάρι τοῦ μεγαλείου τῆς, ἀποκάλυπτε τὸ ἀπροσμάχητο κράτος τῶν ἀναλλοίωτων ἀξιών τῆς προαιωνίας Ὁρθόδοξης ἐλληνικῆς μας ζωῆς. Καὶ τὴν ἴδια στιγμή, ἡ βοῶσα φωνὴ τοῦ ψαλμοδοῦ τῆς Ἱεροσαλήμ, συνέθετε τὸν ὄρκο τοῦ Δεσπότη, μὲ τοὺς ἤχους τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, στοὺς ψαλμοὺς τοῦ δράματος καὶ τοῦ πεπρωμένου του, ποὺ ὁ Παῦλος ἀβίαστα ἀποδέχτηκε:

Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου «Κερύνεια»

ἐπιλισθεῖ ἡ δεξιὰ μου,

κολληθεῖ ἡ γλῶσσα μου τῷ λάρυγγί μου,

ἐὰν μὴ σου μνησθῶ,

ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν «ἀπελευθέρωση»

ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου!...

Ὁρκος φοβερὸς ποὺ χαράσσει τὴν προοπτικὴ τῆς ἱστορίας.

Ἐπόσχεση ἱερῆ, ποὺ μεταδίδεται ἀπὸ τοὺς μυρίπνοους Ζεφύρους τῶν λεμονανθῶν τῆς

ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΔΥΟ ΟΜΑΔΩΝ*

2. Στην πράξη από μέρους τοῦ ἀνθρώπου χρειάζεται νέα ἠθικὴ στάση, ἀλλαγὴ ἤθους καὶ συμπεριφορᾶς. Ἡ μετάνοια, μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοιά της, ἀναγεννᾷ καὶ ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο.

3. Ἡ Ἐκκλησία ἐν ἔργοις καὶ λόγοις πρέπει νὰ κηρύξῃ τὸν ἀσκητισμὸ, τὴν ὀλιγάρεια, τὴν αὐτάρκεια, τὴ λιτότητα, τὴ χρῆση τῶν ἀγαθῶν μὲ φειδῶ, τὸν αὐτοπεριορισμὸ. Ἡ σωστὴ στάση καὶ διδασκαλία ἀπὸ μέρους τῶν κληρικῶν πολλὰ ὠφέλη μπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ. Οἱ ἐξομολόγοι κληρικοὶ ἀκόμη, μὲ τὴν ὀρθὴ τακτικὴ καὶ ποιμαντικὴ τους συμπεριφορὰ πολλὸ περισσότερα μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν.

4. Ἡ συγκροτημένη διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν κόσμο καὶ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἡ θεολογικὴ της σκέψη ἀνακοινούμενη πρὸς τὸν ἄνθρωπο μπορεῖ νὰ συμβάλῃ στὴν ἀναχαίτιση τῆς κρίσεως.

5. Παιδεία, διδασκαλία καὶ ἐκκλησιαστικὸς λόγος (κήρυγμα καὶ κατήχηση κατὰ τὶς συγκεντρώσεις νέων, κυριῶν κ.λπ.) βοηθᾷ στὸ νὰ μορφωθῇ ὀρθὴ οἰκολογικὴ συνείδηση.

6. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει καὶ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ δείξῃ τὴν ὀρθὴ καὶ δίκαιη κατανομὴ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν.

7. Ἡ προσπάθεια πρέπει νὰ ἐντοπισθῇ κυρίως στὴν ἐνορία (τὸ κύτταρο τῆς Ἐκκλησίας) γιὰ νὰ ἔχῃ μεγαλύτερα ἀποτελέσματα.

8. Τὰ συχνὰ κηρύγματα μὲ οἰκολογικὸ περιεχόμενο θὰ εὐαισθητοποιήσουν περισσότερους.

9. Οἱ ἐκδόσεις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὸ θέμα πρέπει νὰ κυκλοφοροῦν εὐρύτερα.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 516 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

Λάμπουσας καὶ τοῦ Καραβᾶ, γιὰ νὰ συνεγείρῃ τὸ ἔθνος καὶ νὰ σαλπύσει τὸ προσκλητήριο, πὼς ἔφτασε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου γιὰ «νὰ γίνουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες Κύπριοι», γιὰ τὴ λευτεριά αὐτῆς τῆς καθημαγμένης νοτιοανατολικότερης ἐσχρατιᾶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπου δοκιμάζεται τὸ φιλότιμο τοῦ Νεοέλληνα. (Τέλος)

10. Τὸ ἐποπτικὸ ὕλικὸ θὰ πρέπει νὰ διανέμεται σὲ σχολεῖα, ἐνοριακὲς συντροφιές, σπίτια κ.λπ.

11. Οἱ Ἱερὲς Μητροπόλεις, μὲ τὴν εὐαισθησία τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν καὶ τῶν Ἱερέων, ἔχουν πολλὲς δυνατότητες γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος.

12. Ἡ ἐκδοση ἐγκυκλίων σημειωμάτων ἀπὸ τὴν διοικοῦσα Ἐκκλησία ἐπὶ τοῦ θέματος εἶναι ἔργο ἐπιτακτικὸ, οὕτως ὥστε νὰ βλέπῃ καὶ ἡ βάση τὴν ἀνησυχία καὶ εὐαισθησία τῆς κορυφῆς γιὰ νὰ καθοδηγητῆι ὀρθά.

13. Ἡ συστηματικὴ προσπάθεια ὅλων, Ἐπισκόπων καὶ Ἱερέων, ὥστε οἱ χριστιανοὶ μας νὰ ἐκκλησιαζόνται συχνὰ κρίνεται ὠφέλιμος καὶ θὰ βοηθήσῃ στὴ λύση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος. Ἡ Θ. Λειτουργία ἀναγεννᾷ, ἀνακαινίζει, μεταμορφώνει καὶ θεώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο.

14. Ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία πρέπει νὰ διοργανώῃ εἰδικὰ σεμινάρια καὶ κατηχητικὲς συνάξεις γιὰ τὸ θέμα.

15. Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ καὶ ἡ ἀτομικὴ καὶ ἡ συλλογικὴ προσπάθεια.

16. Ἡ ἐκπαίδευση στελεχῶν ποῦ θὰ ἀναλάβουν ἓνα τέτοιου εἴδους ἀγῶνα καὶ πρωτοβουλίες καθοδηγήσεως τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ θὰ βοηθήσῃ τὰ μέγιστα.

17. Ἡ ἄμεση καὶ ἔμμεση ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας σὲ περιπτώσεις οἰκολογικῆς καταστροφῆς ἐπαινετὴ. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ πρωτοστατῇ.

18. Ἡ χρῆση τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημέρωσης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ προβάλῃ τὶς θέσεις της ἐπιβάλλεται.

19. Νὰ ὀρισθῇ καὶ νὰ ἐορτάζεται ἐπίσημα ἑβδομάδα οἰκολογικῆς ἀποκαταστάσεως κόσμου καὶ φύσεως μὲ κοινὲς ἐκδηλώσεις συμπληρωματικὰ πρὸς τὴν 1η Σεπτεμβρίου ἡμέρα προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ποῦ ὄρισε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

20. Ἡ ἀναδάσωση καὶ ἡ καθαριότητα τῶν χώρων μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ τὴν πρωτοβουλία καὶ πρωτοστασία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας.

21. Τὰ ἀνακυκλούμενα εἶδη μποροῦν νὰ συλλέγονται ἀπὸ τὶς ἐνορίες.

22. Ἡ Ἐκκλησία καλὸ εἶναι νὰ συνεργασθῆ καὶ μὲ τὸ Παγκόσμιο Ταμεῖο τῆς Φύσης καὶ ἄλλους φορεῖς ἢ ὀργανισμούς, οἱ ὁποῖοι θὰ μπορέσουν νὰ βοηθήσουν.

23. Καλὸν εἶναι ἐπίσης νὰ καλλιεργηθῆ συνείδηση ὥστε στοὺς Ναοὺς, στὶς Ἱ. Μητροπόλεις καὶ κατασκηνώσεις νὰ ὑπάρχει περισσότερο φιλικὴ διαχείριση τοῦ περιβάλλοντος.

Β'

Ἡ παρουσία ὄλων στὸ Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ Σαμπεζύ, ἐπὶ δύο ἑβδομάδες, συνδυάστηκε μὲ ἐνδελεχὴ μελέτη καὶ σφαιρικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος στὰ πλαίσια τῆς θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς προοπτικῆς.

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Προέδρου νὰ ἀφιερωθεῖ καὶ δεύτερο ἐν συνεχείᾳ Σεμινάριο οἰκολογικοῦ θεολογικοῦ προβληματισμοῦ, μὲ συγκεκριμένες πρακτικὲς κατευθύνσεις, νομίζουμε ὅτι στέφθηκε ἀπὸ ἐπιτυχία.

Θεωρήσαμε ὡς ἰδιαίτερη προσφορὰ τοῦ Σεμιναρίου, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς εἰσηγήσεις καὶ τὸ διάλογο, τὴν ἐπεξεργασία τῶν ἐρευνημάτων στὴν ὁμάδα ἐργασίας, τὰ πορίσματα τῆς ὁποίας καὶ θὰ ἀνακοινώσουμε.

Ἡ ὁμάδα μας κινήθηκε στὸν ἄξονα τῆς προσωπικῆς συμβολῆς τοῦ πιστοῦ στὴ συνειδητοποίηση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος καὶ τῆς δραστηριοποίησής του σὲ διαπροσωπικὸ καὶ συλλογικὸ ἐπίπεδο.

Τέλος, ἐπισημαίνουμε τὴν ἀνάγκη νὰ γίνουμε ὁ καθένας μας φορεὺς τοῦ μηνύματος αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου, ὥστε τὰ πορίσματα νὰ μὴ μείνουν γράμμα κενό, ἀλλὰ δείκτης ζωῆς καὶ ἐλπίδας.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Στὴν κτίση, δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος κατέχει ἐξέχουσα θέση, ὡς εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ. Βρίσκεται στὸ μεσόβιο μεταξὺ ὕλικῆς καὶ πνευματικῆς φύσης, καθὼς μετέχει στὴν ὕλική καὶ στὴν πνευματικὴ δημιουργία.

Τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ μὲ τὸ ὁποῖο ἔχει προικιστεῖ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ λόγος καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικός, ὅταν ἐνώνεται μὲ τὸν θεῖο Λόγο. Ὡστόσο, ἡ ἄρνηση τοῦ θεοῦ θελή-

ματος ἀμαυρώνει τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὀδηγεῖ σὲ παραλογισμό.

Ἡ διαταραχὴ τῆς σχέσεως Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου διαστρέφει τὸν ἄνθρωπο καὶ ἐξαχρειώνει τὴ δημιουργία. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέον ὁ βασιλεὺς τῆς δημιουργίας. Μετὰ τὴν πτώση τοῦ ἔπαψε πλέον τὸ λογικὸ του νὰ φωτίζεται ἀπὸ τὸ θεῖο Λόγο, συμπεριφερόμενος στὴν ὑπόλοιπη δημιουργία ὡς τύραννος. Ἡ ἱκανοποίηση τῶν ἐγωιστικῶν του ἐπιθυμιῶν ὀδήγησε στὴν ἀλόγιστη ἐκμετάλλευση τῆς φύσης. Ἡ φυγόκεντρη αὐτὴ τάση ἀπὸ τὴν ἀρχετυπικὴ σχέση ἀνθρώπου καὶ κτίσης μέσα στὸν παράδεισο πρὸς τὴν πτωτικὴ κατάσταση ἀπετέλεσε τὴ ρίζα τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος.

Τὴν πορεία αὐτὴ τῆς ἐξαχρείωσης τῆς δημιουργίας ἦλθε ν' ἀνακόψει ὁ ἐνανθρωπήσας Λόγος, στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποῖου ἀνακεφαλαιώνεται ὁλόκληρη ἡ κτίση. Γιὰ νὰ γίνεῖ ὅμως πραγματικότητα ἡ προσφορὰ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ, πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ τὴν οἰκειοποιηθεῖ. Καὶ αὐτὸ τὸ κατορθώνει μὲ τὴ συνειδητὴ χριστιανικὴ ζωὴ, ποὺ ἰδιαίτερα βιώνεται μέσα στὴ λειτουργικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας.

Συνειδητοποίηση τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο.

Στὴν πορεία του πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση εἶναι ἀναγκαῖο νὰ συνειδητοποιήσῃ ὁ πιστὸς ὅτι ἡ κτίση εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τὸν κατέστησε ἱεραρχὸ καὶ οἰκονόμο τῆς. Ἡ δὲ τελειώσῃ του πραγματοποιεῖται μόνον στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία πληρώνει τὴν ὄντολογικὴ προδιάθεση τῆς ψυχῆς τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργημένου ἀνθρώπου.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲ λαμβάνῃ ὑπόψη του ὅλες αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις - παρακαταθήκες, υἱοθετώντας μία δομικὰ ἀντίθετη ἀντίληψη καὶ θεώρηση τῆς σχέσεώς του μὲ τὸ Δημιουργὸ καὶ τὴν κτίση, τότε ἐπέρχεται μοιραία μία ἐξελικτικὴ ἀπομάκρυνση καὶ ἀπομόνωση ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, καὶ ζεῖ καὶ κινεῖται στὴ σφαῖρα τοῦ παρὰ φύσιν καὶ τοῦ παραλόγου.
(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ
Ἀρχιμ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΒΡΑΜΙΩΤΗΣ
Ἀρχιμ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΡΙΒΙΟΣ
Διάκονος ΚΥΡΙΑΛΟΣ ΜΙΣΙΑΚΟΥΔΗΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1821*

«Ἄν ἄλλοτε ἢ Ἑλλάς», σημειοῦται εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφο, «ἔλαβε χρεῖαν ἀπὸ ὁμοίου Σου ἄνδρα, ἡμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσῃ ἀνάγκῃ ἔχει κατὰ τὸ παρὸν, ὅποτε ἐνοπλος εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρως ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων τῆς... Ὅθεν ἐλπίζω, νὰ μὴ παρακούσης εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τῆς Πατρίδος Σου, ἥτις διὰ τοιοῦτον αἴτιον Σὲ προσκαλεῖ εἰς

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

τὸ κλασσικόν τῆς ἔδαφος νὰ ὑψώσης τὴν φωνὴν Σου, νὰ βοηθήσης τὸ βουλευτήριον μὲ συνετὰς γνώμας καὶ συμβουλὰς Σου. Εἶθε, λοιπόν, ὅσον τάχιστα, νὰ Σὲ ἴδῃ ἢ Ἑλλάς ἀνατέλλοντα διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τιμᾷ τὴν παιδείαν καὶ αἰσθάνεται τὰ χρεῖα τῆς»¹²⁴. Δὲν γνωρίζομεν, κατὰ πόσον ὁ Ἄνδρουσης Ἰωσήφ ἦτο ἐνήμερος τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον εἰς τὴν Ὀδησσὸν ἐπετέλει ὁ Κ. Οἰκονόμος, ἤδη ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Ἀγῶνος, τοῦ ὁποῖου οἱ Λόγοι, ὡς προεῖπομεν, συνεσπείρων τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς διασπαράς διὰ τῆς ἐξάρσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, προκειμένου νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν μαχομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀνακούφισιν, ἐκ τῶν δεινῶν, τῶν προσφύγων.

Πιστεύομεν, ὅμως, ὅτι, ἐὰν τὸ ἐγνώριζεν, πολλῶ μᾶλλον, ἐὰν ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ τὴν μετέπειτα παρουσίαν καὶ προσφορὰν τοῦ Κ. Οἰκονόμου ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, τόσον κατὰ τὸν χρόνον παραμονῆς του εἰς τὴν Ρωσίαν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ παραμονὴν του εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν θριαμβευτικὴν του πορείαν εἰς τὰ πνευματικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης, τότε, δι' ἐγγράφου του ἐπίσης, θὰ παρῶτρυνε τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὅπως παραμείνῃ ἐκτὸς Ἑλλάδος, ὡς

πρεσβευτῆς καὶ μεσίτης τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας.

Πρόβλημα ὅμως παραμένει ἂν ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐμυθῆ ἢ μὴ εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν σαφεῖς μαρτυρίας, πλὴν ἐκείνης τοῦ Ι. Φιλήμονος¹²⁵. Ὡς ἐκ τούτου προσέγγισις τοῦ θέματος δύναται νὰ γίνῃ μόνον ἐκ πληροφοριῶν ἢ συσχετίσεως γεγονότων ἀπὸ τὸ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον περιβάλλον του. Δὲν δυνάμεθα ὅμως εἰς καμμίαν περίπτωσιν νὰ δεχθῶμεν ὅτι δὲν ἐγνώριζεν τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας πρῶτα βήματα, ὡς ὁ ἄμεσος συνεργάτης του εἰς τὸ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον Σμύρνης¹²⁶ καὶ συμπατριώτης του Κωνσταντῖνος Κούμας¹²⁷, ὁ ὁποῖος «ἐξαφνίσθη εἰς Ὀδησσὸν (τὸ 1820) ἀκούσας ψιθυριζομένην τὴν Ἐταιρείαν», ὡς σημειοῖ εἰς τὴν Ἱστορίαν του¹²⁸.

Ὅμως θὰ εἶχεν ἐπιδράσει ἀρνητικῶς ἢ τοποθέτησις ἐναντι τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας τοῦ προστάτου του Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', ὅστις «ἂν καὶ ἔδειξεν ζωηρότατον ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ πνεύματος αὐτῆς καὶ ἠυχήθη ἀπὸ καρδίας ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ἠρνήθη νὰ ὀρκισθῆ»¹²⁹, ἐπειδὴ ἐθεώρει τὴν τοιαύτην προσχῶ-

125. Ἰδ. *Ἰωάννου Φιλήμονος, Δοκίμιον ... περὶ τῆς Ἑλλην...*, ἐνθ' ἄνωτ., τ. Α' σ. 405, ὅπου ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐκατηχῆθη εἰς τὴν Κων/λιν τὸ 1820, χωρὶς νὰ μνημονεύεται οὔτε ὁ κατηχητής, οὔτε ποσὸν σχετικῆς πρὸς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν προσφορᾶς.

126. Περὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Γυμνασίου τῆς Σμύρνης, ἰδ. *Νίκου Ἀ. Βέη, Ἐπιστολαὶ Κωνσταντίνου Κούμα καὶ Ἀδελφῶν Κοραῆ, σχετικαὶ πρὸς τὴν Σμύρνην, «Μικρ. Χρονικά», τ. Β' (1939), σ. 25-29. Χρήστου Σωκρ. Σολομωνίδη, Ἡ Παιδεία στὴ Σμύρνη, Ἀθήνα 1961, σ. 44-78. Ἰωάννου Δ. Μπουγάτσου, Ἀλληλογραφία ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 79, σημ. 1, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία. Κώστα Λάππα - Ρόδης Σταμούλη, Ἀλληλογραφία ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. λγ' κ.ά. Χρῆστου Σπ. Σολδάτου, Ἡ ἐκπαιδευτικὴ καὶ πνευματικὴ κίνησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας (1800-1922) Ἀθήνα 1989, τ. Α', σ. 111-112.*

127. Περὶ τοῦ Κ. Κούμα, ἰδ. *Ἰωάννου Δ. Μπουγάτσου, Ἀλληλογραφία ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 92, σημ. 2, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.*

128. Ἰδ. *Κ. Κούμα, Ἱστορία ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. ΙΒ', σ. 597.*

129. Πρὸβλ. *Ἰωάννου Φιλήμονος, Δοκίμιον περὶ τῆς Φιλικῆς ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 202, σημ. α'. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἡ Ἑκκλησία ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 12.*

* Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 472 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

124. Φ. ΙΙ, 183, 184/25-4-1822.

Διὰ χειρὸς Κ. Οἰκονόμου, ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 183 ἔγγραφο. «Ταῦτα ἔλαβα διὰ τοῦ Μάνεση ἐξ Ὀδησοῦ 1823 Φεβρουαρίου 8», καὶ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 184 «Καὶ τοῦτο τὸ ἔλαβα διὰ τοῦ Μάνεση τῆ 7 Μαρτίου 1823».

ρησίν του ασυμβίβαστον πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα καὶ ἐπιζημία διὰ τὸ Γένος.

Προσέτι θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ ἐκλάβῃ ὡς στοιχεῖον τῆς μὴ προσχωρήσεως τοῦ Κ. Οἰκονόμου εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν, τὸν ἰσχυρισμὸν τῶν Ἐφόρων τῆς Φιλανθρωπικῆς Ἐταιρείας, ὅτι μόνον πλεονέκτημα τοῦ Κ. Οἰκονόμου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Γρηγόριον Εἰρηνοπόλεως καὶ Βατοπεδίου ἦτο «ἡ εὐροια τοῦ λόγου», ἐνῶ ὁ Γρηγόριος, πλὴν τῶν ἄλλων, διεκρίνεται καὶ διὰ τὸν «διάπτυρον ζῆλόν του ὑπὲρ τῆς Πατρίδος»¹³⁰, ἰσχυρισμὸς, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διατυπωθῇ καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν κατ' ἐξοχὴν Φιλικόν, τὸν Ἰωάννην Ἀμβροσίου, ἂν ὁ Κ. Οἰκονόμος ἦτο Φιλικός.

Ἄλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐκινεῖτο ἀνέτως εἰς τὰς Αὐτοκρατορικὰς Αὐλὰς, ὅπου τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα δὲν ἦσαν συμπαθῆ, καὶ ἀκόμη ὅτι ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑποστηρικτὴς του, ὅτε εὐρίσκειτο εἰς τὸ Ρωσικὸν ἔδαφος, Ἀλέξανδρος Στούρτζας¹³¹ δὲν φέρεται εἰς τοὺς Καταλόγους τῶν Φιλικῶν, ἐνισχύουν τὴν ἀποψιν ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος δὲν ἐγένετο Φιλικός.

Ἀντιθέτως, τὸ γεγονός ὅτι ἐφυγαδεύθη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ὀδησὸν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Κουμπάρη¹³², ἐκ τῶν πρώτων μελῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, καθὼς καὶ ἡ ὄλη του συναστροφὴ καὶ συνεργασία, τόσον εἰς τὴν Ὀδησὸν, ὅσον καὶ εἰς τὴν καθόλου Ρωσίαν, μετὰ Ἑλλήνων τῆς διασποράς, γνωστῶν Φιλικῶν, ὡς τῶν Ἠλία Μάνεση¹³³, Νικολάου Πατζιμάδη¹³⁴, Κυριακοῦ Κουμπάρη¹³⁵, Μάνθου Ριζάρη¹³⁶ κ.ἄ.

130. Ἰδ. ἀνωτ., σὴμ. 107.

131. Ἰδ. ἀνωτ., σὴμ. 101.

132. Πρβλ. Ἀμβροσίου Φραντζῆ, Ἐπιτομή ..., ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', σ. 263 κ. ἔξ.

133. Ἰδ. Βαλερίου Γ. Μέξα, Οἱ Φιλικοὶ ..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 7, ὅπου ἀναφέρεται, ὅτι ἐκατηχῆθη ὑπὸ τοῦ Ἀναγνώστου Παπαγεωργίου εἰς τὰς 16 Μαΐου 1818. Ἀντιθέτως, ὁ *Ι. Φιλήμων*, *Δοκίμιον ... περὶ τῆς Ἑλλην...*, ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', σ. 401, ἀναφέρει ὅτι ἐκατηχῆθη ὑπὸ τοῦ Ἀναγνωσταρᾶ τὸ 1818 εἰς Ὀδησόν.

134. Ἰδ. Βαλερίου Γ. Μέξα, Οἱ Φιλικοὶ ..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 3, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ἐκατηχῆθη ὑπὸ τοῦ Νικολάου Γαλάτη εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου 1816 εἰς Μόσχαν. Ὁ δὲ *Ι. Φιλήμων*, *Δοκίμιον ...*, ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', σ. 408 ἀναφέρει, ὅτι ἐκατηχῆθη τὸ 1816 εἰς τὴν Μόσχαν, χωρὶς νὰ μνημονεύῃ τὸν κατηχητὴν.

135. Ἰδ. Βαλερίου Γ. Μέξα, Οἱ Φιλικοὶ ..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 8, ὅπου ἀναφέρεται, ὅτι ἐκατηχῆθη ὑπὸ τοῦ Καπετᾶν Ἰωάννου Χ' Φαρμάκη εἰς τὰς 19 Ἰουνίου 1818 εἰς τὴν Κων/πολιν. Ἀντιθέτως, ὁ *Ι. Φιλήμων*, *Δοκίμιον ...*, ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', σ. 398, ἀναφέρει, ὅτι κατηχητὴς ἦτο ὁ Π. Σέκερης, διαφορὰ τὴν ὁποῖαν σχολιάζει ὁ Μέξα.

136. Ἰδ. Βαλερίου Γ. Μέξα, Οἱ Φιλικοὶ ..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 2, ὅπου ἀναφέρεται, ὅτι ἐκατηχῆθη ὑπὸ Νικολάου Γαλάτη, εἰς τὰς 17 Ὀκτωβρίου 1816, εἰς τὴν Μόσχαν. Ὁ δὲ *Ι. Φιλήμων*, *Δοκίμιον ...*, ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', σ. 410, ἀναφέρει ἀπλῶς, ὅτι ἐκατηχῆθη εἰς τὴν Μόσχαν τὸ 1817.

ἐνισχύουν τὴν ἀποψιν ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος ἦτο Φιλικός.

Πάντα ταῦτα καὶ ἡ καθόλου συμβολὴ τοῦ Κ. Οἰκονόμου εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ὠδήγησαν, ἴσως, συγγραφεῖς, μεταγενεστέρως, νὰ ἀναφέρουν αὐτὸν ὡς Φιλικόν, μεταξὺ τῶν ὁποῖων εἶναι ὁ Ἀναστ. Γούδας¹³⁷, ὁ Πολύκαρπος Συνοδινός¹³⁸, ὁ Θεόκλητος Στράγκας¹³⁹, ὁ Ἐμμ. Πρωτοψάλτης¹⁴⁰, ὁ Γιάννης Ἀδάμου¹⁴¹.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαφαίνεται, ὅτι αἱ μέχρι σήμερον σχετικαὶ πληροφορίαι δὲν παρέχουν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐμνήθη εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν. Ἐνήργει ὡς Φιλικός, ὑπερβάλλον πολλὰκις αὐτοῦς, καὶ ἐπεθύμει τὴν πραγμάτωσιν τῶν σκοπῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων στοιχείων νὰ τὸν ἐντάξωμεν εἰς τοὺς Καταλόγους τῶν Φιλικῶν.

Ὡς ἐκ τούτου, πρέπει νὰ ἐνταχθῶμεν εἰς τὴν ἀποψιν τοῦ Ἀθ. Γερομιχαλοῦ, ὁ ὁποῖος, εἰς μελέτην του περὶ τοῦ Κ. Οἰκονόμου, ὑπεγράμμισε, σχετικῶς μὲ τὸ θέμα αὐτό, τὰ ἐξῆς: «Πληροφορίας περὶ συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν «Φιλικὴν Ἐταιρείαν» δὲν ἔχομεν πλὴν οἰκοθεν συμπεραίνομεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κατέχη τὰ μυστικά τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Βάμβας καὶ νὰ ἀγνοῇ ταῦτα ὁ Οἰκονόμος. Ἄλλως τε ἡ ἀνακήρυξις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', ὡς πατριαρχικοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἱε-

137. Ὁ Ἀναστ. Γούδας, (Βίοι ..., ἐνθ' ἀνωτ., τ. Α', σ. 182), ἀναφέρει: «Καίτοι δὲ οὐδεμίαν βεβαίως ἀνάγκην ἔχων νὰ κατηχηθῇ (ὁ Κ. Οἰκονόμος) εἰς τὰ μυστήρια τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἵνα συμπράξῃ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, οὐχ ἦττον ὁμως ἐμνήθη καὶ οὗτος κατὰ τὸ 1820».

138. Ὁ Πολύκαρπος Συνοδινός, (Κ. Οἰκονόμος ..., ἐνθ' ἀνωτ., «Γρηγ. Παλαμᾶς», τ. 7 (1923), σ. 6), σημειοῖ: «Ἐμνήθη (ὁ Κ. Οἰκονόμος) εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν καὶ ὠμίλει μετὰ τέχνης ἐπὶ παντοίων ὑποκειμένων, ἐξαιρῶν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ προτρέπων εἰς θυσίας τοὺς πολυπληθεῖς ἀκροατὰς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους». Πρβλ. *Τοῦ Αὐτοῦ*, «Ἐκκλησ. Φάρος» τ. Ζ' (1911), σ. 27.

139. Ὁ Θεόκλητος Α. Στράγκας, (Ἐκκλησία ..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 2), ἀναφέρει, ὅτι «ὁ διαπρεπὴς κληρικὸς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, μνηθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν παρώτρυνε τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος».

140. Ὁ Ἐμμ. Πρωτοψάλτης, (Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία. Ἀναμνηστικὸν τεύχος ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι, Ἀθήνα 1964, ἐκδοσις Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, σ. 114), περιλαμβάνει μεταξὺ τῶν Φιλικῶν καὶ τὸν Κ. Οἰκονόμον.

141. Ὁ Γιάννης Ἀδάμου, (Ἡ Τσαρῖτσην ..., ἐνθ' ἀνωτ., σ. 231), σημειοῖ: «Ἀπὸ τῆς δράσεως του στὴν περίοδον αὐτὴν (προεπαναστατικὴ) μποροῦμε νὰ συμπεράνωμε ὅτι εἶχε γίνῃ καὶ αὐτὸς Φιλικός καὶ μάλιστα κατεῖχε μεγάλο βαθμὸν» (sic).

ροκήρυκτος και διδασκάλου πασών τών 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιών, ύπονοεί όπωσδήποτε συνεργασίαν τών δύο άνδρών»¹⁴².

'Ο Κ. Οικονόμος εις την Πετρούπολιν

'Ο Κ. Οικονόμος, τόν Αύγουστον του 1822, μετέβη πρὸς διαμονήν εις την Πετρούπολιν, ότε ήρχισε τὸ νέον στάδιον τῆς ζωῆς του. Καί εις την πόλιν ταύτην, ώς θὰ ἴδωμεν, όπως και εις την 'Οδησσόν, ή παρουσία του Κ. Οικονόμου ήτο τοιαύτη και τοσαύτης σπουδαιότητος, ώστε ταχέως κατέστη προστάτης τών αδυνάτων και συντονιστής τών ενεργειών πρὸς ανακούφισιν, εκ τών δεινών, του υποδούλου 'Ελληνισμού.

Τούτο καταφαίνεται εκ τῆς συμμετοχῆς του, ευθύς αμέσως, εις τὸ ἔργον τῆς συσταθείσης 'Επιτροπῆς ὑπὸ τῆς φιλανθρώπου Ρωσικῆς Κυβερνήσεως, πρὸς παραμυθίαν και περιθαλψιν τών εις Ρωσίαν διασωζομένων εκ Κωνσταντινουπόλεως και ἀλλαγοθέν, 'Επιτροπῆς, τῆς οποίας διωρίσθη μέλος¹⁴³.

'Ως ἀναφέραμεν ἀνωτέρω¹⁴⁴, ή Φιλανθρωπική 'Εταιρεία ήναγκάσθη νὰ διακόψη την δραστηριότητά της εις τὰς 26 Δεκεμβρίου 1821, ἐπειδὴ ὁ κόμης Κ. V. Nesselrode ἐξήτησε δι' ἐγγράφου του ἀπὸ τὸν Γενικὸν Διοικητὴν τῆς Νοτίου Ρωσίας κόμητα Langeron, την διάλυσίν της. Διὰ νὰ ἐλέγξῃ δὲ την κίνησιν τών ιδεῶν και την δραστηριότητα τών 'Ελλήνων εις τὰς πόλεις, ὅπου ἔζησαν οἱ Φιλικοί, τὸ Ρωσικὸν κράτος ἀπεφάσισε την ἀντικατάστασιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρὸς ἐνίσχυσιν τών δεινοπαθούτων 'Ελλήνων, και την ἴδρυσιν, εις τὰς 25 Δεκεμβρίου 1821, εις την 'Οδησσόν, μετὰ παραρτήματος εις τὸ Κισνόβ¹⁴⁵, του ἑλληνικοῦ (αὐτοκρατορικοῦ) ἐπικουρικοῦ Κομιτάτου, με κύριον σκοπὸν την οικονομικὴν συμπαράστασιν, κυρίως τών 'Ελλήνων, οἱ ὅποιοι κατέφευγον, ἀπὸ τῆν

'Οθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, εις την Κάτω Ρωσίαν¹⁴⁶.

(Συνεχίζεται)

146. 'Ιδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἐνέχει τὸ κείμενον τῆς ἐκκλήσεως δι' ἔρανον, τὸ ὅποιον φέρει ἡμερομηνίαν 24 'Ιουλίου 1821 και ὑπογράφεται ἀπὸ τὸν φιλέλληνα πρίγκιπα 'Αλέξανδρον Galitzin.

«Παρακινήτικὸν διὰ νὰ γίνῃ ἕνας χρηματικὸς ἔρανος πρὸς βοήθειαν τών ἐν 'Οδησσῷ και Βεσσαραβία προσφυγόντων Γραικῶν.

Εἰς ὅλην την Ρωσίαν ἔγιναν γνωστὰ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει φοικτότατα συμβεβηκότα. Πάμπολλοι ἀπὸ τοὺς ὀμοπίστους ἡμῖν χριστιανούς, διὰ νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον, προσώρμησαν εις την ρωσικὴν ἐπικράτειαν. 'Ολόκληραι χιλιάδες τοιούτων δυστυχῶν, καταδιωκόμενοι ἀνηλεῶς ἀπὸ τὸν Μάρτιον τούτου τοῦ 1821 ἔτους, ζητοῦσι καταφύγιον εις την 'Οδησσὸν και εις την Βεσσαραβικὴν ἐπαρχίαν. Οἱ καταφυγόντες ὑπέδεχθησαν μὲν φιλοξένως, εὐγνωμονοῦντες και διὰ την εὐσπλαγχίαν του μονάρχου και διὰ την συμπάθειαν τών ἐκεῖσε κατοίκων. 'Αλλ' αἱ χορηγηθεῖσαι εις αὐτοὺς βοήθειαι δὲν ἔξαρκοῦσιν εἰσέτι πρὸς ἐπίσκεψιν τοσοῦτων πολλῶν οἰκογενειῶν, τών ὁποίων ὁ ἀριθμὸς αὐξάνεται καθ' ἡμέραν. Εἰς μόνην την 'Οδησσὸν ἠριθμοῦντο ἤδη κατὰ τὸν 'Ιούνιον περὶ τοῦ 4.000 καταφυγόντων δυστυχῶν. Αὐτοὶ σφίζοντες την ζωὴν των, την τιμὴν τών γυναικῶν των και τών τέκνων των, ἔχασαν και την περιουσίαν των και ὅλην την κατάστασιν των. 'Η τόσον σκληρὰ τύχη τών ἀδελφῶν μας αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν βοᾷ περὶ βοήθειας. Οἱ καλοὶ χριστιανοὶ ἀναμφιβόλως θέλουν εἰσακούσει την γοερὰν ταύτην φωνήν, εὐθυνομένην πρὸς ἡμᾶς με πίστιν και ἀγάπην, και δὲν θέλουν ἀρνηθῆ την ἀποκρῶσαν βοήθειαν, ή ὅποια ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ διὰ τοὺς τοιούτους δυστυχεῖς με την γενικὴν συνδρομήν. 'Οθεν ἀποκαθίσταται κοινὸς ἔρανος και προστίθεται νῦν νὰ γίνῃ με ὑπογραφήν, και ὅτι ἕκαστος προαιρεῖται νὰ συνεισφέρει πρὸς βοήθειαν τών ἐν 'Οδησσῷ και Βεσσαραβία εὐρισκομένων δυστυχῶν Γραικῶν τε και τῆς Μολδαβίας κατοίκων. 'Ο ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ (Παροιμ. 19, 57). Αἱ χρηματικαὶ συνεισφοραὶ, καθ' ὅσον ἤθελαν, συνάγονται, διὰ νὰ μοιρασθῶσιν εις τοὺς ἐνδεεῖς, ἐχειριζονται εις τὸν κύριον πολεμικὸν τῆς Χερσῶνος διοικητὴν και εις τὸν κύριον ἐπαρχον τῆς Βεσσαραβίας.

Τῆ 24 'Ιουλίου 1824.

Εἰς τὸ πρωτόγραφον ὑπογράφει
Πρίγκιψ 'Αλέξανδρος Γαλίτζιν».

Εἰς την ἀπόφασιν αὐτὴν του πρίγκιπος Galitzin, τὰ μέγιστα συνέβαλεν, πλὴν του 'Αλεξάνδρου Στούρτζα, και ή ἀδελφὴ του Ρωξάνδρα. «'Ως δὲ ἤλθε και ἐγκατεστάθη εις 'Οδησσόν», ὑπογραμμίζει ὁ Κ. Οικονόμος, «οὐ διέλιπε και αὐτὴ συνεργοῦσα τῷ ἀδελφῷ τὰ πρὸς παραμυθίαν τών ἐκ τε πίστεως και ἐξ αἵματος ἀδελφῶν αὐτῶν ὀμογενῶν, ὅσοι κατέφυγον εις την Ρωσίαν... Οἱ δ' αὐτοὶ και προλαβόντως προέτρεψαν και τὸν συμπαθὴ και μάλιστα φιλέλληνα, πρίγκιπα 'Αλέξανδρον Ν. Γαλίτσηνον τὸν αὐιδίμον, ...εις την ἐκ διατάγματος ἐν Πετρούπολει σύστασιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης ἐν ἣ συνέλεγησαν (τῷ 1823) ἀπὸ κοινῆς τών Ρώσων συνεισφορᾶς πολλαὶ χιλιάδες (ἐν περὶ τοῦ ἑκατομμύριον) χρημάτων, δαπανηθέντων ἰδίως εις την ἀπολύτρωσιν τών πολλαχού τῆς τουρκικῆς ἐπικρατείας δουλευόντων αἰχμαλώτων, Χίων, και Κρητῶν, και ἄλλων ἀλλαγοθέν ἐξανδραποδισθέντων». Κ. Οικονόμος, 'Αλέξανδρος ὁ Στούρτζας ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 49-51. Πρὸς Κωνσταντίνου Κ. Παπουλίδου, Τρία ἀνέκδοτα ..., ἐνθ' ἄνωτ.

142. 'Ιδ. 'Αθ. Γρ. Γερομχαλοῦ, Κωνσταντίνος Οικονόμος ὁ ἐξ Οικονόμων, 'Επετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τ. Θ' (1964), σ. 63. Πρὸς 'Αχ. Λαζάρου, Κ. Οικονόμος ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 118.

143. 'Ιδ. Κ. Σιβίνη, 'Υπόμνημα ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 30.

144. 'Ιδ. ἄνωτ., σμ. 95.

145. 'Ιδ. 'Αθ. Ξοδίου, 'Η 'Εταιρεία ..., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 87-88, (πρὸς και εἰσαγωγή, σ. 37), ὅπου ἀναφέρεται «Κομιτέον ἐπ' ὀνόματι τῆς ἔξαγορᾶς τών αἰχμαλώτων Γραικῶν Χίου, Κυδωνίων και Κασσάνδρας, συνίστατο δι' ὑψηλῆς προσταγῆς εις Κισνόβιον ἀπὸ τὸν Κισνοβίου Δημήτριον, ἀπὸ τὸν Γρηγόριον τὸν Εἰρηνοπόλεως, ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον Μπουζαίου, ἀπὸ τὸν 'Αρχιμανδριτὴν Παρθένιον, και Σχινᾶν τὸν ἄρχοντα».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ σχολικὴ κοινότητα

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ ἀπέστειλε Μήνυμα πρὸς τοὺς Νέους, ἐν τῷ ὁποίῳ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίζονται τὰ ἑξῆς: «Τὰ Σχολεῖα εἶναι μικρὲς κοινωνίες, ιδιαίτερες κοινότητες, πού προετοιμάζουν γιὰ τὴν ὀλοκληρωμένη καὶ σωστὴ ἔνταξη μέσα στὴν κοινωνία. Στὶς μικρὲς κοινότητες τῶν Σχολείων ὑπάρχουν οἱ μεγαλύτεροι, δηλαδή οἱ δάσκαλοι καὶ παιδαγωγοί, οἱ συμμαθητὲς καὶ φίλοι καὶ τὸ ἄλλο προσωπικό, πού βοηθεῖ στὴν καλὴ λειτουργία τους. Ὅπως κάθε κοινότητα, ἔτσι καὶ ἡ μικρὴ κοινότητα τοῦ Σχολείου, γιὰ νὰ λειτουργήσει σωστὰ καὶ ἀποτελεσματικά, πρέπει νὰ διαθέτει κανόνες λειτουργίας. Καὶ ὅσοι ζοῦν μέσα στὸν χώρο αὐτὸ πρέπει νὰ τοὺς σέβονται. Ἡ αὐτοπειθαρχία, ὁ σεβασμὸς τῶν ἄλλων, κυρίως τῶν μεγαλύτερων καὶ δασκάλων, ἡ γνώση τῶν ὁρίων μέσα στὰ ὁποῖα θὰ κινεῖται ὁ καθένας, τὰ καθήκοντα καὶ αἱ ἀρμοδιότητες τοῦ καθενός, πρέπει νὰ γίνονται σεβαστά».

Ἐκτὸς τούτων, τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μήνυμα ἐπισημαίνει, ὅτι «τὶς σχολικὲς κοινότητες δὲν μποροῦμε νὰ τὶς δοῦμε ἀπομονωμένα ἀπὸ τὶς ἄλλες κοινότητες. Γι' αὐτὸ ἡ κάθε σχολικὴ κοινότητα, γιὰ νὰ λειτουργήσει σωστὰ, πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ συνδέεται στενὰ καὶ ἀρμονικὰ μὲ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα... Ἐκκλησία, Οἰκογένεια, Σχολεῖο πρέπει νὰ συντονίζονται ἀρμονικὰ, νὰ μὴ ὑπάρχει δυσλειτουργικότητα ἀνάμεσά τους, ὥστε ὁ νέος νὰ ἀποκτήσει ὀλοκληρωμένη προσωπικότητα».

Λαμπρὰ ἔκδοσις

Προσφάτως εἶχομεν ἐπισημάνει, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχομεν νὰ ἐπιδειξώμεν οὐ μόνον θαυμασίας φυσικὰς καλλονὰς καὶ μοναδικοὺς ἀρχαιολογικοὺς, ἱστορικοὺς καὶ πνευματικοὺς θησαυροὺς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τοποθεσίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναμφιβόλως ἔστησαν καὶ ἐκινήθησαν οἱ πόδες κορυφαίων ἀγίων Ἀποστόλων καὶ φυλάσσονται τὰ ἱερὰ λείψανα μερικῶν ἐξ αὐτῶν. Ὅθεν ἐπιβάλλεται καὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἀνάδειξις

καὶ προβολὴ παγχριστιανικῶν προσκυνημάτων. Ἀρίστη συμβολὴ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴν εἶναι ἡ πρωτοβουλία καὶ ἐνεργεῖαις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκοπίου πραγματοποιηθεῖσα λαμπρὰ ἔκδοσις ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἀπόστολος Παῦλος καὶ Φίλιπποι - Τὸ Βαπτιστήριον τῆς ἁγίας Λυδίας» (St. Paul the Apostle and Philippi - St. Lydia's Baptistry).

Ἡ ἔκδοσις αὕτη, τῆς ὁποίας ἐπεμελήθη ὁ κ. Γεώργιος Καρανίκας, ἐπραγματοποιήθη ἐν Καβάλα ἐν τοῖς πλαισίοις τοῦ Προγράμματος LEADER I διὰ χρηματοδότησεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ὑπὸ τῆς ἐμπνευσμένης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Προκοπίου «Ἀναπτυξιακῆς Καβάλας», ἥτοι τῆς ρηξικελεύθου τοπικῆς ὁμάδος δράσεως, ἀφορώσης εἰς τὴν ἐν τῇ περιοχῇ ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ. Πρόκειται περὶ πολυτελοῦς καλλιτεχνικοῦ βιβλίου 96 σελίδων (σχ. 19 X 20,5 ἐκ.), τετυπωμένου ἐπὶ ἀρίστου χάρτου καὶ κοσμομένου ὑπὸ ὑπεροδοήκοντα —κατὰ τὸ πλεῖστον— ἐγχρώμων φωτογραφιῶν, διὰ τῶν ὁποίων παρουσιάζονται ἐποπτικῶς οἱ εὐστόχως προβαλλόμενοι ἐκκλησιαστικοὶ θησαυροὶ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Φιλίππων.

Προβολὴ τῶν Φιλίππων καὶ τῆς Ἁγίας Λυδίας

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων ἐκδοθὲν καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει μνημονευόμενον καλαισθητὸν βιβλίον ἀναδεικνύει καὶ προβάλλει τὰς βαθυτάτας διαχρονικὰς σχέσεις τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου μετὰ τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τῶν Φιλίππων καὶ τῆς Νεαπόλεως (Καβάλας) καὶ ἐξαίρει τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἰδρυσις αὐτῆς ἐσήμανε τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Χριστιανικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ.

Πρὸς διευκόλυνση τοῦ προσκυνητοῦ - ἐπισκέπτου παρατίθεται ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ἡ διήγησις τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων περὶ τῆς ἀφίξεως καὶ δράσεως τοῦ Ἀπ. Παύλου καὶ τῶν συνοδῶν του εἰς τοὺς Φιλίππους καὶ περὶ τῶν πέντε συνολικῶς ἐπισκέψεων του εἰς τὴν πόλιν. Ἐν συνεχείᾳ ἡ συνοπτικὴ μελέτη τοῦ Καθηγη-

τοῦ κ. Βλ. Φειδᾶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Φιλίππων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας ἀξιολογεί τὰς ὑπαρχούσας, ἀμέσους καὶ ἐμμέσους, μαρτυρίας, περὶ τῆς πόλεως τῶν Φιλίππων, τῆς πληθυσμιακῆς συνθέσεως αὐτῆς καὶ τῆς γενικωτέρας κοινωνικῆς δομῆς τῆς, κυρίως δὲ τὴν ἵδρυσιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ βιβλίου ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἰσαπόστολον Λυδία, τὴν πρώτην ἐπόνυμον Εὐρωπαϊάν Χριστιανήν, καὶ εἰς τὸν Ναὸν - Βαπτιστήριον καὶ τὰ προσκτίσματα αὐτοῦ, ἅτινα ἀνεπτύχθησαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Ζυγάκτη ποταμοῦ, εἰς τὸ σημεῖον, ἔνθα ἡ ἁγία Λυδία ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου. Τὸ σύγχρονον αὐτὸ μνημεῖον καὶ τὰ θαυμάσια ὑαλοστάσιά του μετ' ἐγγράμων παραστάσεων («βιτρώ») σχολιάζονται καὶ προβάλλονται μετὰ κειμένων καὶ φωτογραφιῶν. Ἀκολουθοῦν σελίδες ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Νεάπολιν, τὴν μετέπειτα Χριστούπολιν καὶ σημερινὴν Καβάλα, τῆς ὁποίας ἡ ὑπομνησκομένη Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ὑποβοηθεῖ τὴν ζευξίν τοῦ χθὲς μετὰ τοῦ σήμερον καὶ ὁδηγεῖ εἰς μέθεξιν τῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον βιωμάτων τῶν Χριστιανῶν τῆς περιοχῆς.

Ὁδηγὸς τοῦ προσκυνητοῦ

Εἰς τὰ λεχθέντα εἰς τὰς δύο προηγουμένα παρατηρήσεις δεόν ἀκόμη νὰ προστεθῆ, ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων κ. Προκοπίου ἐκδοθὲν βιβλίον ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἐκδόσεως ὑποβοηθούσης τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ. Ἡ πλουσία εἰκονογραφίαι καὶ τὸ ἐν τετραχρωμίᾳ φωτογραφικὸν ὑλικὸν πλαισιοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐρμηνευτικοῦ λόγου καὶ ὑπευθύνων πληροφοριῶν. Οὕτω τὸ βιβλίον προσλαμβάνει τὴν μορφήν ὁδηγοῦ τοῦ προσκυνητοῦ εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς σκαπάνης ἀποκαλυφθέντα πρωτοχριστιανικὰ μνημεῖα τῶν Φιλίππων, ἅτινα ἀποκαλύπτουν τὰς ρίζας τῆς χριστιανικῆς αὐτοσυνειδησίας τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Οἱ πολυπληθεῖς Ἕλληνες καὶ ξένοι προσκυνηταί, αἵτινες ἀκολουθοῦν εἰς τὰ ἴχνη τῆς πορείας τοῦ Ἀπ. Παύλου, τῇ βοήθειᾳ τοῦ βιβλίου τούτου συνειδητοποιοῦν ἐπιπερισσότερον ὅτι οἱ Φίλιπποι ὑπῆρξαν ἡ ἱερά πύλη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Χριστιανισμὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἠπειρον.

Ἐκφράζοντες πρὸς τὸν Ἅγιον Φιλίππων

συγχαρητήρια διὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος λαμπρὰν ἐκδοτικὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ, εὐχόμεθα ὅπως τάχιστα πραγματοποιηθῆ καὶ ἡ ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐφημέριος» γενομένη ὑπὸ τοῦ γράφοντος πρότασις, καθ' ἣν «γιά νὰ ἀποτραπῆ ὁ ἀπειλητικὸς κίνδυνος τῆς πνευματικῆς καταπτώσεως καὶ τοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ τῆς Εὐρώπης, θὰ μπορούσαν οἱ Εὐρωπαῖες —ιδίως Ὁρθόδοξες— χριστιανὲς νὰ συνενώσουν τὶς προσπάθειές τους, γιά νά... ἀνακηρύξουν τὴν ἁγία Λυδία προστάτιδά τους καὶ νὰ καταστήσουν τοὺς Φιλίππους τῆς —ἀναμφισβητήτως Ἑλληνικῆς— Μακεδονίας τὸ πανευρωπαϊκὸ καὶ παγκοσμιοποιητικὸ πνευματικὸ κέντρο, προσκύνημα καὶ ἀγωνιστικὸ ὄρητήριό τους. Εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ δραστηριώτατος Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκοπίος θὰ προωθοῦσε καὶ θὰ ἔθετε ὑπὸ τὴν προστασία του μιὰ τέτοια προσπάθεια τοῦ ἐλπιδοφόρου εὐρωπαϊκοῦ γυναικείου χριστιανικοῦ δυναμικοῦ» (περ. «Ἐφημέριος», 15-5-1992, σ. 145).

«Ἡ ἰδεολογία τῆς χυδαιολογίας...»

Ὁ διακεκριμένος δημοσιογράφος καὶ συγγραφεὺς κ. Γιάννης Λάμπρας, τοῦ ὁποίου τὰ δημοσιεύματα ἔχουν ὑγιᾶ βιοθεωρητικὸν προσανατολισμόν, ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ του ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ ἰδεολογία τῆς χυδαιολογίας...», καταγγέλλει τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν ἑλληνικῶν ραδιοτηλεοπτικῶν προγραμμάτων καὶ λογοτεχνικῶν βιβλίων. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, γράφει τὰ ἑξῆς: «Ἄν τύχει νὰ ἀνοίξετε τὴν τηλεόραση σὲ ὥρα μεγάλης ἀκροαματικότητος καὶ πέσετε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ “σίριαλ”, θὰ βρεθεῖτε μπροστὰ σὲ μιὰ οἰκογένεια ὅπου ὅλοι φωνάζουν, βρίζονται καὶ τσακώνονται. Οἱ ἐρωτικὲς σκηνὲς εἶναι χυδαῖες καὶ πανομοιότυπες. Ἄραγε αὐτὴ εἶναι ἡ σημερινὴ νεοελληνικὴ πραγματικότητα; Ἡ μήπως οἱ συγγραφεῖς σεναρίων, μὴ μπορῶντας νὰ φτιάξουν ἓνα ἐξυπνο διάλογο ἢ μιὰ ἐνδιαφέρουσα πλοκὴ καταφεύγουν στὸν φθηνὸ ἐντυπωσιασμὸ τῆς ἀθυροστομίας;

»Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς συγγραφεῖς λογοτεχνικῶν βιβλίων, ἴσως ἐπειδὴ θέλουν νὰ παραστήσουν τοὺς “χειροφραγετημένους”, πὺρ περιφρονοῦν τὶς “μικροαστικὲς” ἐννοίες τῆς σεμνότητος καὶ τῆς εὐγένειας. Πιστεύουν ὅτι μὲ τὶς αἰσχρολογίαις γίνονται πιὸ “προδευτικοί”, πιὸ “τολμηροί”, ὅτι βρίσκονται πιὸ κοντὰ στοὺς “περιθωριακοὺς” καὶ τοὺς ἐπαναστάτες».

«Πρωτοπορειακὸς» ἠθικὸς ἐκφυλισμὸς

Αἱ ἐπισημάνσεις τοῦ κ. Λάμψα, τὰς ὁποίας παρεθέσαμεν εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν, ὑπενθυμίζουν ὅτι πρὸ 24 ἐτῶν εἶχεν ἐπισημάνει ὁ ἀείμνηστος χρονογράφος καὶ θεατρικὸς συγγραφεὺς Δημήτριος Ψαθᾶς, ὁ ὁποῖος ἐν χρονογραφίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ πρωτοπορείας» κατήγγειλε τὰς ἀπαραδέκτους σκηνὰς θεατρικῶν ἔργων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικής. Ἀσφαλῶς, ἐὰν ἔζη σήμερον, θὰ ἐπανελάμβανε παρόμοια καὶ περὶ πολλῶν ἑλληνικῶν θεατρικῶν, κινηματογραφικῶν καὶ τηλεοπτικῶν ἔργων. Ἐγραφε τότε: «Ἀηδία ἔχει καταστήσει, πρὸ πολλοῦ, σ' Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερική, αὐτὸ πού ὀνομάζουν σήμερον θέατρο πρωτοπορειακόν», εἰς τὸ ὁποῖον «ἔφτασαν στὶς διαστροφές, τὶς ὁμοφυλοφιλίαι, τοὺς σαδισμοὺς, τοὺς μαζωχισμοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα. Οἱ χειρότεροι χαμᾶληδες ἢ πόρνες δὲν θ' ἀποφάσιζαν ποτὲ νὰ ἐξομοιωθῶν μὲ τοὺς σκύλους —σὲ τέτοιαις δημόσιαις ἐμφανίσεις— ὅπως τὸ ἀποτολμοῦν οἱ παραπάνω ἠθοποιοί, ἐν ὀνόματι τῆς πρωτοπορειακῆς ὁρμῆς ἀδιάντροπων συγγραφέων» (ἐφημ. «Τὰ Νέα», 28-2-1970).

Δυστυχῶς τὰ πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τοῦ Δ. Ψαθᾶ εὐθαρσῶς καταγγελλθέντα ἰσχύουν καὶ σήμερον κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν ἑλληνικὴν τηλεόρασιν. Ἄρα γε πότε τὸ Ραδιοτηλεοπτικὸν Συμβούλιον θὰ ἀσχοληθῆ ἐπὶ τέλους σοβαρῶς περὶ τοῦ κώδικος δεοντολογίας τῆς τηλεοράσεως, ὡς καὶ τοῦ ραδιοφώνου;

«Κατάφωρη ἀδικία»

Ἀντιπροσωπεῖα Θεολόγων - Καθηγητῶν τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως δι' Ὑπομνήματος αὐτῆς ζητεῖ τὴν παρέμβασιν τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῶν ἀδιορίστων θεολόγων, δοθέντος ὅτι ἐφέτος ἐτοποθετήθησαν 55 μόνιμοι θεολόγοι, παρὰ τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς καλύψεως πολλαπλασιῶν ὀργανικῶν θέσεων (187 συμφώνως πρὸς τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα).

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἀντιπροσωπεῖα, καταγγέλλουσα τὴν μείωσιν τῆς ἤδη ἀπὸ πολλοῦ συρρικνωθείσης παρουσίας τῶν θεολόγων εἰς τὰ Σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, προσθέτει τὰ ἑξῆς: «Ἡ κατάφωρη ἀδικία πού σημειώθηκε ἐπι-

λεκτικὰ σὲ βάρος μας, μὲ τὴν ἄνιση κατανομὴ τῶν κονδυλίων μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδικοτήτων, προκύπτει ἀπὸ τὴ μείωσιν στὶς θέσεις τῶν θεολόγων σὲ ποσοστὸ 56,7% (ἀπὸ 127 τὸ 1993 σὲ 55 φέτος), ἐνῶ τὸ ἀντίστοιχο ποσοστὸ γιὰ τοὺς φιλολόγους εἶναι μόνις 18,5% (ἀπὸ 417 τὸ 1993 σὲ 340 φέτος) κ.ο.κ. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ λογικὴ πού ἐπικράτησε δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μᾶς βάζει σὲ ἀνησυχίας, ἰδιαίτερα δὲ ὅταν συνδυαστεῖ μὲ τὶς κατὰ καιροὺς διατυπούμενες ἀποψεις: α) εἴτε γιὰ περαιτέρω μείωσιν τῶν ὥρῶν διδασκαλίας (1 ὥρα στὴν Α', 2 στὴν Β', 1 στὴν Γ' τάξιν) μὲ τὴν καθιέρωσιν τοῦ τύπου τοῦ ἐνιαίου πολυκλαδικοῦ λυκείου πού προωθεῖ τὸ ΥΠ. Ε. Π. Θ., β) εἴτε γιὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ὑφῆς τοῦ μαθήματος μὲ τὴν υἰοθέτησιν τοῦ θρησκευτολογικοῦ μοντέλου..., γ) εἴτε μὲ τὴν κατάργησιν τοῦ ὑποχρεωτικοῦ χαρακτήρα τοῦ μαθήματος καὶ τὴ μετατροπὴν του σὲ προαιρετικὸ γιὰ τὸ Δημοτικὸ μέχρι τῆ σταδιακῆ ἐξαφάνισή του σὲ Γυμνάσιο καὶ Λύκειο...»

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ ἀξιεπαινον Ὑπόμνημα τῆς Ἀντιπροσωπεῖας τῶν Θεολόγων ἐπιβάλλει συντόνους ἐνεργείας ἀφ' ἐνὸς πρὸς διατήρησιν τοῦ ὑποχρεωτικοῦ χαρακτήρος τοῦ μαθήματος τῶν Θερησκευτικῶν εἰς πάσας τὰς βαθμίδας τῆς Ἐκπαιδεύσεως συμφώνως πρὸς τὸ ἰσχύον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἄμεσον κάλυψιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων τῶν Θεολόγων διὰ συμπληρωματικῶν διορισμῶν εἰς τὰ ἐπίπεδα τουλάχιστον τοῦ ἔτους 1993.

Ε. Θ.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ καὶ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ. Ἀθήνα 1993, σχῆμα 17Χ24 ἑκατ., σσ. 508 καὶ 584 ἀντίστοιχα.

Στοῦ μὲν Ὀκτωβρίου παρατίθεται καὶ ἡ πλήρης Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ (20 Ὀκτωβρίου), στοῦ δὲ Νοεμβρίου, τοῦ ἁγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως (9 τοῦ μηνός), ἐνῶ καὶ τὰ δύο ἐμπλουτίσθησαν μὲ τὰ ἐλλείποντα ἀπολυτίκια. Ἡ ἐκτύπωσις εἶναι δίχρωμη. Ἦδη βιβλιοδετήθη καὶ τὸ μηνιαῖον Δεκεμβρίου καὶ ὁλοκληρώθηκε ἡ σειρά τῶν 12 αὐτῶν Λειτουργικῶν βιβλίων, σὲ μικρὸ σχῆμα, ἐνῶ παράλληλα κυκλοφοροῦν καὶ τὰ ἀντίστοιχα μεγάλα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Τὴν 1ην καὶ 2αν Σεπτεμβρίου 1994 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ προήδρευσε τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου ὑπὸ τὴν νέαν αὐτῆς σύνθεσιν τῆς 138ης περιόδου.

Ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Μπουκόμπα κ. Ἰωάν (Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας).

Τὴν Παρασκευὴν 9 Σεπτεμβρίου τὴν Ἀρχιεραγματείαν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Γόρτυνος καὶ Ἀρκαδίας κ. Κύριλλος καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Σητείας κ. Εὐγένιος (τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης).

Τὴν Ἀρχιεραγματείαν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθη τὴν Παρασκευὴν 16ην Σεπτεμβρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Ἰάκωβος, Ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Τὴν 23ην Σεπτεμβρίου τὴν Ἀρχιεραγματείαν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Βράντε κ. Παχώμιος τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας.

Τὴν 27ην Σεπτεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐκήρυξε τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἱ. Πατρολογικοῦ Συνεδρίου, λαβόντάς χώραν ἐν Ἀθήναις.

Τὴν 29ην Σεπτεμβρίου τὴν Ἀρχιεραγματείαν τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Δαμιέτης κ. Μπισόη, Ἱεράρχης τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν 3ην Ὀκτωβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῶν παρεπιδημούντων μελῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου μετέβη καὶ ἐτέλεσε τὸν καθιερωμένον ἐτήσιον ἀγιασμὸν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς νέας περιόδου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

Τὴν 5ην καὶ 6ην Ὀκτωβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τῶν κατὰ μῆνα τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Μὲ ἐντολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεὶμ τὸ Γενικὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς ἐτοιμάζει ἀποστολὴν εἰδῶν διατροφῆς γιὰ τοὺς ἐμπεριστατοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας ἐν ὄψει τῶν προσεχῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων.

Πιὸ ἀναλυτικὰ θὰ σταλοῦν τὰ κάτωθι εἶδη: 1,5 τόνοι λάδι, 3 τόνοι ζυμαρικά, 3 τόνοι ζάχαρη.

Ἐπίσης ἐτοιμάζονται πεντακόσια δέματα ἀγάπης γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ἀλβανίας γιὰ τὶς γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου Ἐτους.

Ἱ. Μητρόπολις Θήρας

Τὰ θυρανοίξια πέντε νέων ναῶν ἐτέλεσεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θήρας κ. Παντελεήμων: 1) Τοῦ Ἁγίου Κων/νου Κοντοχωρίου Θήρας. 2) Τῆς Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου Θηρασίας. 3) Τῶν Ἁγίων Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου Γωνιάς Θήρας. 4) Τῆς Ἁγίας Σοφίας Γωνιάς Θήρας καὶ 5) τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου Ἀκρωτηρίου Θήρας. Ἐπίσης ἔρρανος ὁ ὁποῖος ἐγίνε γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ρουάντα ἀπέδωσε τὸ ὄχι εὐκαταφρόνητο ποσὸ τοῦ 1.296.430 δραχμῶν.

Ἱ. Μητρόπολις Ἱερουσοῦ

Ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἱερουσοῦ κ. Νικόδημο καὶ πολλοὺς ἄλλους Ἀρχιερεῖς ἐγκαινιάσθηκε ὁ Ἱ. Ναὸς τῆς Ἀγ. Νεομάρτυρος Ἀκυλίνης ἢ ὁποῖα ἐμαρτύρησε τὸ 1764. Ὁ περιλαμπρὸς Ἱ. Ναὸς κτίσθηκε μετὰ τὴν φροντίδα τοῦ Σεβασμιωτάτου, τὴν ἐπίβλεψη τοῦ σεβαστοῦ γέροντος ἱερέως π. Ἀναστασίου Θεολόγου καὶ τὴν μεγάλη δωρεὰ τῶν 60.000.000 δρχ. τῆς κ. Ἱφιγενείας Πράπα.

Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἡ Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος ἐτίμησε τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας 3-10-94 τὸ νομικὸ κόσμον τῆς περιοχῆς μετὰ ἐκδηλώσεις ποὺ περιελάμβαναν ἑσπερινὸν καὶ στὴ συνέχεια ὁμιλίαν ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Δημητριάδος κ. Χριστόδουλο μετὰ θέμα τὶς ἔννοιες τοῦ ἀναρμόστου προσηλυτισμοῦ καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης

Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου ἐφιλοτεχνήθη ἡ προτομὴ τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου τοῦ Μητροπολίτου Ἰακώβου Κλεομβρότου τῆς ὁποίας καὶ ἐγίναν τὰ ἀποκαλυπτήρια κατὰ τὴν παραμονὴ τῆς ἐορτῆς πάντων τῶν ἐν «Λέσβῳ διαλαμπάντων Ἁγίων».

— Ἰδιαίτερη εὐλογία ἔχει ἡ νῆσος μετὰ τὰ πολλὰ προσκυνήματα, Ἱ. Μονές, θαυματουργές εἰκόνες, Λεῖψανα, θησαυροὺς ἀτίμητους. Ἀναφέρουμε πιὸ εἰδικὰ τὸ Ναὸν καὶ τὸν τάφο τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης στὴ Σκάλα Ἐρεσσοῦ, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἄσσου στὴν περιοχὴ τῆς Γέρας ὅπου τὰ ερεῖπια τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου καὶ ὁ τάφος του. Τοῦ ἁγίου Θεοφάνους τῆς Σιγριανῆς στὸ χωριὸ Σίγρι ὅπου καὶ κτίσθηκε καινούργια βυζαντινὴ ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου καὶ ἡ ὁποία ἐγκαινιάσθη ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου κ. Παντελεήμονα.

Ἱ. Μητρόπολις Χίου

Ἐνα χρόνον εὐρύθμου λειτουργίας καὶ δημιουργι-

κῆς καὶ καρποφόρου προσφορᾶς πρὸς τὸν λαὸν τῆς Χίου συνεπλήρωσε ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς «Σήμαντρον» τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Διονυσίου καὶ τὶς φιλότιμες προσπάθειες τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου π. Στυλιανοῦ Μανώλη καὶ τῶν συνεργατῶν του.

Ι. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Πέντε παλαιῆς Ἱ. Μονῆς ἐπανδρῶνει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος: 1) τὴν Ἱ. Μονὴν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας, 2) τὴν Ἱ. Μ. Ἀγ. Λαύρας Καλαβρύτων, 3) τὴν Ἱ. Μ. Ἀγ. Θεοδώρων Ἀροανίας Καλαβρύτων, 4) τὴν Ἱ. Μ. Ἀγ. Ἀποστόλων Αἰγιαλείας καὶ 5) τὴν Ἱ. Μ. Ἀγ. Τριάδος Ἀκράτας. Ἐπίσης ἀξιόλογα ἰδρύματα λειτουργοῦν στὴν Ἱ. Μητρόπολιν μὲ τὴν φροντίδα τοῦ Σεβασμιωτάτου ὡς τὰ: «Οἶκος Εὐγηρίας Ἁγίου Χαράλαμπος Αἰγίου», Ἐκκλησιαστικὸν Ὁρφανοτροφεῖον Καλαβρύτων, Κατασκηνώσεις Ἱ. Μητροπόλεως στὴν Ἀγ. Λαύρα καὶ τὸ Ρουφογάλειο Ἐκκλησ. Ἰδρυμα Ἀκράτας.

Ι. Μητρόπολις Θηβῶν

Στὶς κατασκηνώσεις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν φιλοξενήθηκαν μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἰερωνύμου παιδιὰ ἀπὸ τὶς ἐμπόλεμες περιοχὲς τῆς Βοσνίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου. 41 ἀπὸ τὰ παιδιὰ αὐτὰ βάπτισε ὁ Σεβασμιώτατος. Ἐπίσης στὶς ἴδιες κατασκηνώσεις καὶ σὲ ἄλλη περίοδο φιλοξενήθηκαν παιδιὰ ἀπὸ τὴ Σερβία, Ρουμανία καὶ Βουλγαρία. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ βαπτίσθηκαν 5 μικροὶ Σέρβοι.

Ι. Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐκθεση βιβλίων θεολογικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου, μὲ ἐμπειρίες ἁγίων καὶ ὁσίων ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη ζωὴ καὶ παράδοση, ἐρμηνευτικὰ Εὐαγγελίου, βιβλία μὲ βυζαντινὴ ἀγιογραφία, λογοτεχνικὰ παιδικὰ μυθιστορήματα κ.ἄ. διοργάνωσε ἡ Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας γιὰ τοὺς Χριστιανούς τῆς τὶς πρώτες μέρες τοῦ Ὀκτωβρίου στὸν Πύργο τῆς Ἡλείας.

Ι. Μητρόπολις Σύρου

Πλούσια σὲ πανηγύρεις εἶναι ἡ Ἱ. Μητρόπολις Σύρου μὲ τὰ πολλὰ καὶ ὁμορφα νησιὰ ποὺ ἔχει στὴν περιφέρειά της. Στὴ Σύρο, Τήνο, Μύκονο, Κίμωλο, Ἄνδρο, Σέριφο, Σίφνο κ.ἄ. τὶς μέρες αὐτὲς ἔγιναν οἱ πανηγύρεις στὶς ἐκκλησίες τοῦ Ἀγ. Σώζοντος, τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τῆς ὁσίας Μεθοδίας, τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῆς Παναγίας τῆς Μυρτιδιωτίσσης.

— Ἐπίσης στὴ ἔδρα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως λειτουργεῖ σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς ὑπὸ τὸν μουσικοδιδάσκαλον κ. Λουκά Τσοῦκον ἡ ὁποία ἐφέτος θὰ ἔχει καὶ παιδικὸ τμήμα.

Μ. Φ.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατὰ τὴν Θρονικὴν ἑορτὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης τὴν 29ην Ἰουνίου 1994, ὁ Πάπας Ἰωάννης -

Παῦλος Β', κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἱ. Ναφ τοῦ Ἀγίου Πέτρου προσφώνησιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῶν ὁποίων ἠγγεῖτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων κ. Ἀθανάσιος, εἶπεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς: «Ἡμεῖς πάντες ὑποδεχόμεθα σήμερον μετὰ χαρᾶς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀντιπροσωπείαν, τὴν ὁποίαν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος Α' ἀπέστειλεν ἀδελφικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, διὰ νὰ παρευρεθῆ εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος εἰς τὴν τελετὴν τοῦ Δρόμου τοῦ Σταυροῦ, τὴν ὁποίαν ἐτελέσαμεν ἐν τῷ Κολοσσαίῳ, ὁ Πατριάρχης μᾶς καθωδήγησε διὰ τῶν πνευματικῶν στοχασμῶν καὶ προσευχῶν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἀπευθύνοντες χαιρετισμὸν πρὸς ἐν ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας, εὐχομαι νὰ συναντήσω αὐτοπροσώπως τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐν τῇ ἰδίᾳ Βασιλικῇ ταύτῃ διὰ νὰ προσευχηθῶμεν μαζὶ πρὸς τὸν Κύριον, ὥστε, διὰ τῆς μεσιτείας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ φθάσωμεν συντόμως εἰς πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν».

— Τὰς τελευταίας ἑβδομάδας ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β', ὡς πληροφορεῖ ἡ ἐφημερὶς τοῦ Βατικανοῦ «Ὁ Ρωμαῖος Παρατηρητής», ὠμίλησεν ἐπιανελημμένως ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ ἐναντιῶν τῶν ἐκτρώσεων καὶ τεχνητῶν μέσων τῆς ἀποφυγῆς τῆς συλλήψεως.

— Ὁ διαπρεπὴς Καρδινάλιος Joh. Willebrands καὶ πρῶην Πρόεδρος τῆς «Γραμματείας (τοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου) διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν», συνεπλήρωσε τὸ 85ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

— Ἰδρῦθη νέα Ρωμαιοκαθολικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ ἐν Ἰσπανίᾳ, ἡ τῆς Merida - Badajoz, ἔδρας τῆς νέας ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας Estremadura εἰς τὰ σύνορα Πορτογαλλίας καὶ Ἰσπανίας.

— Τῆς «Διεθνούς Διασκέψεως περὶ πληθυσμοῦ καὶ ἀναπτύξεως», ἥτις Διάσκεψις ἀπὸ 5ης μέχρι 13ης Σεπτεμβρίου 1994 ἐπραγματοποιήθη ἐν Καίρῳ μετέσχε Ἀντιπροσωπεία τοῦ Βατικανοῦ, ἀποτελουμένη ἐκ 17 μελῶν (ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν) ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Renato R. Martino, Μονίμου Παρατηρητοῦ τῆς «Ἀγίας Ἐδρας» παρὰ τῷ ἐν Ν. Ὑόρκῃ Ὁργανισμῷ Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ Ἀντιπροσωπεία ἀξιεπαίτως κατεπολέμησε τὴν ὑπὸ τῆς Διασκέψεως δικαίωσιν τῶν ἐκτρώσεων.

— Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος τῶν ἐν Ἀθήναις ΡΚαθολικῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς ΡΚαθολικῆς Ἱεραρχίας Ἑλλάδος ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος τὴν 18ην Αὐγούστου εἶχεν ἐνημερώσει αὐτὸν περὶ τῶν τεκταινομένων ἐν τῇ Διασκέψει τοῦ Καίρου εἰς βάρους τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ ἐγνωστοποίησεν εἰς αὐτὸν τὸ περιεχόμενον τῆς Διακηρύξεως τῶν Εὐρωπαίων ΡΚαθολικῶν Ἐπισκόπων, Προέδρων καὶ Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν διὰ τὴν οἰκογένειαν, ἐν ὄψει τῆς Διασκέψεως τοῦ Καίρου.

— Ἡ ἀλβανικῆς καταγωγῆς κάτοχος τοῦ βραβείου Nobel διὰ τὴν εἰρήνην καὶ ἰδρύτρια μοναστικοῦ τάγματος παγκοσμίως γνωστῆ «Μήτηρ Teresa» ἀπῆλυθε ἐκκλησίων πρὸς τὰς κνοφορούσας γυναῖκας νὰ μὴ καταφεύγουν εἰς τὴν ἔκτρωσιν. Αἱ γυναῖκες θὰ ἠδύναντο νὰ φέρουν τὸ τέκνον των εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ τὸ στέλλουν εἰς αὐτήν.

Χαρακτηριστικῶς ἐτόνισεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν της, ἣτις ἐδημοσιεύθη ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ τῆς Διεθνoῦς Διασκεψῆως τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν: «Ὁταν ὑπάρχη ἓν παιδίον, τὸ ὁποῖον δὲν θέλετε ἢ δὲν δύνασθε νὰ τὸ θρέψετε ἢ νὰ τὸ ἐκπαιδεύσετε, δώσατε τὸ παιδίον αὐτὸ εἰς ἐμέ. Οὐδὲν ἐξ αὐτῶν θὰ στείλω ὀπίσω. Θὰ δώσω εἰς αὐτὸ στέγην ἢ θὰ εὕρω δι' αὐτὸ στοργικοὺς γονεῖς». Ἦδη χιλιάδες παιδιῶν ἔχουν υἰοθετηθῆ ὑπὸ οἰκογενειῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἡ «Μήτηρ Τερέζα» χαρακτηρίζεται τὴν ἔκτρωσιν ὡς τὴν «μεγίστην διαταραχὴν ἐν τῷ κόσμῳ»: «Ὅταν μία μήτηρ ἔχη δικαίωμα νὰ φονεύῃ τὸ τέκνον της, τότε τί θὰ συγκρατήσῃ σὲ ἡ ἐμὲ ἀπὸ τοῦ νὰ φονεύωμεν ἀλλήλους;». Μόνον ὁ Θεὸς ἔχει δικαίωμα νὰ ἀφαιρῇ τὴν ζωὴν. Μία μήτηρ, εἰς πατῆρ, εἰς ἰατρός, μία κυβέρνησις δὲν ἔχει τοιοῦτο δικαίωμα· «ἀκόμη οὐδεμία συνδιάσκεψις» τονίζει ἡ ρωμαιοκαθολικὴ μοναχὴ. Ὁ Θεὸς ἔχει δημιουργῆσαι ἓνα κόσμον, ὅστις εἶναι ἀρκούντως μέγας, διὰ νὰ θρέψῃ πάντας «διὰ τοὺς ὁποῖους τὸ θέλημά Του εἶναι νὰ γεννηθῶν».

— Τὴν 11ην Σεπτεμβρίου ἐπραγματοποιήθησαν ἐν Παρισίοις οἱ ἐορτασμοὶ τῆς 800ετηρίδος τοῦ περιφῆμου ἐν Chartres καθεδρικοῦ ναοῦ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1994 ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς Ἐκτελεστικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐνότητος I τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν», ἣτις ἔχει τὸν τίτλον «Πίστις καὶ Ἀνανέωσις», ὁ αἰδουσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Καθηγητῆς π. Θωμᾶς Fitzgerald, ὁ ὁποῖος τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον διωρίσθη εἰς τὴν ἐπιτελικὴν αὐτὴν θέσιν ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν». Ὁ π. Θωμᾶς ἐγεννήθη τὸ 1947 ἐν Καίμπριτζ Μασσαχουσέτης (ΗΠΑ) καὶ ἐσπούδασε Θεολογίαν ἐν διαφόροις ἀμερικανικοῖς Πανεπιστημίοις, ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης, ὡς καὶ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ. Ἀνήκει εἰς τὸν ἰ. κλήρον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς καὶ ἀπὸ τοῦ 1974 εἶναι Καθηγητῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας παρὰ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (Brookline Βοστώνης). Ἐχει νυμφευθῆ τὴν θεολόγον καὶ ψυχολόγον Δρα Κυριακὴν Καρυδογιάννη - Fitzgerald, ἣτις ὡσαύτως κατὰ τὸ παρελθὸν διετέλεσε μέλος τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῆς αὐτῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὁ π. Θωμᾶς ὡς Ἐκτελεστικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἐ-

νότητος I τοῦ Π.Σ.Ε. θὰ ἔχη ὡς κύριον καθῆκον τὸν συντονισμόν τῶν προγραμμάτων αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐντάσσονται ἡ Γραμματεία τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις», τὰ Τμήματα Θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως, Θείας Λατρείας καὶ Πνευματικότητος, τὸ ἐν Bossey Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτούτον καὶ ἡ Ὀμάς ἐπὶ τῶν Λαϊκῶν.

— Ἡ Ἐνότης II τοῦ Π.Σ.Ε. ἀπεφάσισεν, ὅπως τὸ ΙΑ' Παγκόσμιον Συνέδριον Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ συγκληθῆ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1996 ἐν Σαλβαδόρ τῆς Βραζιλίας πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος: «Ἡ μία ἐλπίς τῆς κλήσεως ἡμῶν: Τὸ Εὐαγγέλιον ἐντὸς τῆς ποικιλίας τῶν πολιτισμῶν».

— Ἐν Βουκουρεστίῳ ἀπὸ 29ης Σεπτεμβρίου μέχρι 5ης Ὀκτωβρίου 1994 διεξήχθησαν αἱ ἐργασίαι Ἐπιτροπῆς τοῦ Τμήματος «Πίστις καὶ Τάξις» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς μελέτην τῶν τρόπων ἀρσεως τῶν ἐμποδίων διὰ τὴν ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁμολογίαν τῆς Ἀποστολικῆς Πίστεως διὰ χρήσεως τοῦ Συμβόλου Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἀρχικῇ μορφῇ του (ἄνευ τῆς προσθήκης τοῦ filioque). Τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης μετέσχεν ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» Ὁμοτ. Καθηγητῆς Εὐάγγελος Θεοδώρου. Τὰ λοιπὰ 22 μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξεπροσώπων πάσας τὰς κυριωτέρας Ἐκκλησίας (Ὁρθόδοξον, Ρωμαιοκαθολικὴν, Ἀγγλικανικὴν, Μεθοδιστικὴν, Λουθηρανικὴν καὶ ἄλλας προτεσταντικὰς ὁμολογίας).

Ἐν τῷ σχετικῷ κειμένῳ, ὅπερ καθηρτίσθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναφέρεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὅτι τὸ Σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως α) ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας· β) εἶναι μέρος τῆς κληρονομίας πασῶν τῶν συγχρόνων Ἐκκλησιῶν· γ) εἶναι τὸ εὐρύτερον χρησιμοποιούμενον ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ δ) ἰδιαίτερος βοηθεῖ εἰς τὸ χριστιανικὸν διδακτικὸν ἔργον.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ Παγκόσμιος Λουθηρανικὴ Ὁμοσπονδία ἐξέλεξε νέον Γενικὸν Γραμματέα αὐτῆς τὸν ἀφρικανὸν πατέρα Δρα Ishmael Noko. Ἡ Ὁμοσπονδία αὕτη περιλαμβάνει 114 τοπικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἀριθμεῖ περίπου 55 ἑκατομμύρια πιστῶν.

— Ἐπειδὴ ἐν Σουηδίᾳ πολλοὶ κληρικοὶ τῆς Εὐαγγελικῆς - Λουθηρανικῆς Κρατικῆς Ἐκκλησίας (Svenska Kyrkan) ἀντιτίθενται εἰς τὴν εἰσαχθεῖσαν ὑπ' αὐτῆς χειροτονίαν τῶν γυναικῶν, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Συνέλευσις Kyrkomötet, ἣτις εἶναι τὸ ὑψιστον ὄργανον λήψεως ἀποφάσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, ἀπεφάσισε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος νὰ θέσῃ φραγμὸν εἰς τὰς ἀντιδράσεις τῶν συντηρητικῶν. Διὰ Διακηρύξεως, ἣτις ἐνεκρίθη διὰ ψήφων 111 ἐναντι 103, τονίζει: «...μόνον πρόσωπα, τὰ ὁποῖα καταφάσκουν τὴν ἰσχὴν τῆς χειροτονίας τόσοσιν τῶν γυναικῶν, ὅσον καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἔχουν δικαίωμα νὰ χειροτονῶνται ἐν τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ».

Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Παναγ. Κ. Χρήστου, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ (τόμ. Ε'), έκδοτ. οἶκος «Κυρομάνος», Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 728.

Ὁ πρῦτανις σήμερα (ὄχι μόνο τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὄλων) τῶν Ὁρθοδόξων Πατρολόγων καθηγητῆς Π. Κ. Χρήστου συνεχίζει τὴν ἐκδοσὴ τῆς πολυτομῆς **Ἑλληνικῆς Πατρολογίας** του. Ὁ Ε' τόμος, πού πρόσφατα κυκλοφόρησε, ἀκολουθεῖ τὸ προσωπικὸ του **Σύστημα** στὴν ἐκθεσὴ τῶν περιεχομένων, δηλ. ὄλων τῶν σχετικῶν μὲ τοὺς Πατέρας καὶ Συγγραφεῖς, «οἱ ὅποιοι ἤκμασαν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ στ' αἰῶνος, μέχρι τοῦ ἔτους 843 τυπικῶς, ἢ μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Φωτίου» (σελ. 22). Ὁ σ. ἐξετάζει τὴ Γραμματεία τῆς Πρωτοβυζαντινῆς περιόδου (στ' - θ' αἰῶνες), τὴν ὁποία διαιρεῖ καὶ ταξινομεῖ ὡς ὕλη τοῦ παρόντος Τόμου δὲ δέκα τμήματα, ὅπου τὸ κάθε κεφάλαιο καὶ ἡ κάθε σελίδα δείχνουν πῶς βγήκαν *de main de maître!*

Εἰδικοί πατρολόγοι θὰ κρίνουν καὶ θὰ ἐπαινεσοῦν ἀρμοδίως τὸ προσωπικὸ πατρολογικὸ Σύστημα τοῦ καθηγητοῦ Χρήστου. Ἐμεῖς ἐδῶ, θὰ θέλαμε νὰ υπογραμμίσουμε, γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τῆς «Ἐκκλησίας» τὴν **πρωτοτυπία** καὶ τὴν **ἐλληνικότητα** στὴν ὅλη πατρολογία τοῦ κ. Χρήστου, πού ὄχι μονάχα ἔχει γνώμη καὶ ἀποψη, μὰ καὶ τὴν προβάλλει μὲ γνώση καὶ τόλμη. Ἡ γλῶσσα του, πού ἐρωτοτροπεῖ μὲ τὴν καθαρεύουσα, διευκολύνει καὶ τοὺς ξένους ἐλληνιστὰς νὰ τὸν καταλάβουν καὶ ν' ἀξιοποιοῦν τὰ ἐκτιθέμενα. Χωρὶς ἀκρότητες, μὲ ψυχραιμία καὶ ἰσόρροπη κριτικὴ διάθεση, ὁ λόγος του εἶναι καιρῖος, σαφῆς καὶ ἀνθηρός. Ἡ ἐπιγραμματικὴ φράση καὶ ἡ κάποια εἰρωνικὴ ἐνίοτε διάθεση, θυμίζουν τὸν ἀείμνηστο Βασ. Κ. Στεφανίδη. Γιὰ τὴν ἐλληνικότητα τῶν πατερικῶν σπουδῶν ὁ σ. τονίζει, στὸν εἰσαγωγικὸ τόμο τοῦ συτήματος τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας του (τ. Α', Θεσ/κη 1976, σελ. 11): «Δὲν θὰ ἦτο νοητὸν καὶ ἐπιτρεπτὸν νὰ συμβαίη ἄλλως, δεδομένου ὅτι ἡ σύγχρονος ἡμῶν ἐλληνικὴ θεολογία εἶναι ἄμεσος κληρονόμος τοῦ πατερικοῦ πνεύματος, ἢ τουλάχιστον θέλει νὰ εἶναι. Ἡ σκέψις τῶν Πατέρων ἀναμφιβόλως θὰ ἐπιδράσῃ εὐεργετικῶς εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἐλληνικῆς, καθὼς καὶ γενικῶς τῆς ὀρθοδόξου, θεολογίας». Καὶ συνεχίζει ὁ σ. καὶ γιὰ τὸ πρακτέον — σήμερα ἢ αὔριο: «Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ σκέψις· ὑπάρχει καὶ ἡ ζωὴ των. Ἡ μαρτυρία τῶν Πατέρων εἶναι ζυμωμένη μὲ τὸν λόγον καὶ τὴν ζωὴν των. Ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐκδιπλώνεται διὰ παντὸς ἡ παράδοσις

ὡς μία μορφή ζωῆς· καὶ τὰ νήματα τῆς παραδόσεως κινοῦνται ἀπὸ τοὺς Πατέρας. Ἄν ἡ ὀρθόδοξη θεολογία βυθίσῃ πάλιν τὰς ρίζας τῆς εἰς τὰς πηγὰς αὐτῆς τῆς παραδόσεως, θὰ ἀποκτήσῃ νέαν πνοὴν καὶ νέον χρῶμα, θὰ ἀποκτήσῃ νέαν ζωὴν».

Βέβαια, κάθε Πατρολογία εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχει φόρτο ἀπὸ καταλόγους ὀνομάτων καὶ συγγραμμάτων - ἔργων. Ὡστόσο, πρέπει εὐχαρίστως νὰ σημειώσουμε τὴ διαπίστωση, πῶς ὁ σ. ἔκαμε τ' ἀδύνατα - δυνατό γιὰ τὴν ὑπέρβαση αὐτοῦ τοῦ σκοπέλου, δίνοντας βαρύτητα στὴν προσωπικότητα τῶν ἐξεταζομένων συγγραφέων καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα - στοιχεῖα τῆς διδασκαλίας τους. Ὁ ὑπογραφόμενος θὰ ἠθέλε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἱκανοποίησίν του γιὰ τὶς χορταστικὰς πράγματι σελίδες, πού ἀφιερώνει ὁ σ. στὰ ἀγιολογικὰ θέματα καὶ στὰ ὑμνογραφικὰ, μὲ τὶς σαφῶς ἐλληνικὰς ἐπιστημονικὰς θέσεις, πού μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανόμαστε ὑπερήφανοι ἀπέναντι στὴν ὅποια ἔπαρση τῶν ξένων ἐπιστημόνων.

Θὰ ἠθέλα νὰ κλείσω τὸ σύντομο τοῦτο σημεῖωμα μ' ἓνα μικρὸ ἀπόσπασμα τῆς Εἰσαγωγῆς στὸν Ε' τόμο, ὅπου φαίνεται ὄχι μονάχα ὁ σοφὸς πατρολόγος ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγκρατῆς καὶ ψυχραίμος ἱστορικός: «Ὅσοι ἀπομονώνουν ὠρισμένα ἐπεισόδια σκληρότητος ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντίου καὶ τὰ ἐξετάζουν ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὰ πλαίσιά των, δύνανται νὰ μορφώσουν δυσμενῆ γνώμην περὶ τοῦ πολιτισμοῦ του· ἀλλὰ θὰ εἶναι ἄδικος. Ἡ ὅλη πορεία τῆς κοινωνικῆς καὶ ιδιωτικῆς ἠθικῆς ἐνὸς λαοῦ εἰς δεδομένην στιγμὴν πρέπει νὰ κρίνεται ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν διαγωγὴν τῶν γειτονικῶν λαῶν κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν· καὶ τὸ ὅλον ἦθος μᾶς περιόδου πρέπει νὰ ἐξετάζεται ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς προηγουμένας καὶ τὰς ἐπομένας περιόδους. Ὑπ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴν, κατὰ τὸν βυζαντινὸν καὶ τὸν εὐρωπαϊκὸν “μεσαίωνα” παρατηρεῖται μὲν εἰσβολὴ βαρβάρων, ἀλλ' ὄχι ἐκβαρβάρωσις· ἡ πορεία δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν πρὸς τὴν ἐκβαρβάρωσιν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα πρὸς τὴν ἐκπολίτευσιν. Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη διακαιοῦνται νὰ πιστωθοῦν μὲ τοῦτο: ὅτι, ἀφ' ἐνὸς μὲν διετήρησαν τὸν κλασικὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡμέρωσαν τοὺς λαοὺς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπεζήτησαν νὰ τὰ καταστρέψουν» (σελ. 19-20).

Δὲν χρειάζεται νὰ ὑπογραμμίσῃ κανεὶς ἰδιαίτερα, τὸ πόσο φτωχῆς θὰ εἶναι οἱ ἐκκλησιαστικὰς καὶ θεο-

λογικὲς βιβλιοθήκες, χωρὶς τέτοια θεολογικὰ κ' ἐθνικῆς σημασίας φιλολογικὰ ἔργα... Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἄρχιμ. Χριστοφ. Γ. Σταυροπούλου, **Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ - ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ**, ἔκδ. Ἀποστ. Διακονίας, Ἀθήνα 1994, σσ. 284.

Βαθύτατα πνευματικὸ καὶ πολὺ καλαισθητὰ τυπωμένο τὸ νέο βιβλίον τοῦ γνωστοῦ ἀρχιμ. π. Χριστοφόρου Σταυροπούλου, ἀσχολεῖται μὲ τὸ Μυστήριον τῶν Μυστηρίων, δηλ. τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας. Καὶ ἄλλοτε ἔχουμε γράψει σ' αὐτὴ τῆς στήλῃ ἐπαινετικὰ σχόλια, καὶ γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ π. Χριστοφόρου, ποῦ εἶναι μιὰ λαμπρὴ πνευματικὴ παρουσία στὸ σύγχρονο ἐκκλησιαστικὸ χῶρο, τὸν ὁποῖο ἐπὶ χρόνια διακονεῖ μὲ πολὺ ζῆλο, σεμνὰ καὶ ἀθόρυβα, μὰ καὶ γιὰ τὰ πνευματικὰ βιβλία του, ποῦ ἔχουν κάτι ἀπὸ τὴ σοφία καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν Πατέρων πάντα. Πρόχειρο παράδειγμα τὰ δύο τοῦ βιβλίου «Κοινωνοὶ θείας φύσεως» καὶ «Ποιμαντικὴ τῆς Μετανοίας», ποῦ ἔχουν ἐπαινετημμένα ἐκδοθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονία, μὲ πολὺ μεγάλη πνευματικὴ ἐπιτυχία.

Τὸ νέο τοῦ βιβλίου, ποῦ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ κ. Εὐ. Λέκκου τὸ ἔκαμε κὶ ἐξωτερικὰ ἐλκυστικώτατο, χωρίζεται σὲ δύο μεγάλα μέρη. Τὸ Α' (σελ. 15-118), μᾶς μιλάει σὲ ἕξι κεφάλαια, γιὰ τὴν Οὐσία τοῦ Μυστηρίου, ὅπου γίνεται μύηση ἀπὸ θεολογικὴ ἄποψη στὸ μεγάλο Μυστήριον τῆς σωτηρίας. Στὸ Β' (σελ. 119-270), ὁ σ. βλέπει μὲ τὸν τρόπο τὸν πατερικόν, ἀλλὰ σὲ μιὰ σύγχρονη γλῶσσα καὶ ὀρολογία, τὴ Συμμετοχὴ μας στὸ Μυστήριον. Τὸ Β' μέρος, ἂν καὶ περιέχει καὶ τὴν πρακτικὴ πλευρὰ τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ θέματος, ἔχει πολλὴ θεολογία καὶ συγκλονιστικὲς μαρτυρίες ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοση. Μοῦ προκαλεῖ ξεχωριστὴ χαρὰ ἡ γνώση καὶ ἡ δαφυλῆς χρῆσις ἀπὸ τὸν σ. τῶν μυστικῶν καὶ νηπτικῶν Πατέρων, ποῦ εἶναι γνώρισμα τῆς ἀνατολικῆς παραδόσεως, ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν πεζὴ καὶ δικανικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος ἀπὸ τοὺς Δυτικούς. Ὁ σ. δὲν ἀγνοεῖ τὴν ποιήσιν τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ξέρεει νὰ τὴν χρησιμοποιεῖ ὅπου πρέπει, γιὰ νὰ ζεστάνει καὶ νὰ δυναμώσῃ μυσταγωγικὰ καὶ ποιητικὰ τὸν ἀναγνώστη του, ὁ ὁποῖος οἰκοδομεῖται καὶ θέλγεται στὴν κάθε σελίδα του. Ἐνα μικρὸ δείγμα, γιὰ νὰ κλείσω τὸ σύντομο τοῦτο σημείωμα: «Ἡ Θεία Κοινωνία καὶ μετὰληψις εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, δηλαδὴ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ θεία Βασιλεία. Παίρνοντας τὸ Χριστὸ μὲ τὴν θεία Μετάληψιν μέσα μας, λαμβάνουμε ἀπὸ τώρα τὸν Παράδεισο, τὴ Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὸν ἴδιον τὸ Θεόν. Ἡ θεία αὐτὴ Βασιλεία ἀρχίζει ἀπὸ τώρα καὶ προεκτείνεται, ἀλλὰ καὶ ὀλοκληρώνεται, στὸν μέλλοντα αἰῶνα» (σελ. 258).

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Π. Μ. Σωτήρχου, **ΣΤΕΓΗ ΟΥΡΑΝΙΟΣ - Τὸ Συναξάρι ἐνὸς ναοῦ**, ἔκδ. «Ἀστὴρ», Ἀθήνα 1994, σσ. 128.

Τὸ 21ο ἔργο του, κατὰ σειρὰν, ἐξέδωσε ὁ δόκιμος συγγραφέας κ. Π. Μ. Σωτήρχος, μὲ ἀφορμὴ τὰ «θυρανοξία» (24.4.94) τοῦ ἐνοριακοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Τιμοθέου καὶ Μαύρας στὴν Ἡλιούπολη Ἀττικῆς. Ἄν καὶ ὁ ὑπότιτλος προοιδαίνει τὸν ἀναγνώστη, ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ «Συναξάρι» (χρονικὸ) ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ αὐτοῦ, στὴν πραγματικότητά τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται «μὲ συναξαριακὴ ἀκρίβεια καὶ συντομία, στοὺς Βίους τῶν ἐννέα Ἁγίων, ποῦ συστεγάζονται στὸν ναὸν αὐτὸν» (σ. 9), μαζὶ μὲ τοὺς δύο «οἰκοδεσπότες» τοῦ ναοῦ (Τιμόθεο καὶ Μαύρα).

Ἄφου, λοιπόν, ὁ σ. στὰ «ὀλίγα εἰσαγωγικὰ» (σ. 13-20) ἐκθέτει μὲ λιτὸ τρόπο τὸ ἱστορικὸ δημιουργίας τῆς Ἐνορίας καὶ ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Τιμοθέου καὶ Μαύρας στὴν Ἡλιούπολη, ἐξηγεῖ τὸ περιεχόμενον τοῦ τίτλου τοῦ βιβλίου «Στέγη οὐράνιος» («γιατί, ὅπως κάθε ναὸς ποῦ ἔχει στὸν τροῦλλον τοῦ μορφῆ τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ, εἶναι ἓνα πνευματικὸν καταφύγιον προστασίας καὶ σωτηρίας γιὰ ὅλους μας», σ. 16), καθὼς καὶ τὸ λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο «συστεγάζονται κάτω ἀπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ Παντοκράτορος ἀκόμη ἑπτὰ ἄλλοι Ἁγιοὶ καὶ Ἀρχάγγελοι» (σ. 17), στὴ συνέχεια ἀναφέρεται στὸ βίον καὶ τὴν πολιτεία τῶν ἐννέα Ἁγίων: Τιμοθέου καὶ Μαύρας (σ. 22-45), ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (46-61), μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας (62-71), Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου (72-91), μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου (92-104), Γερασίμου Κεφαλληνίου (106-115) καὶ Ἀρχαγγέλων Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ (116-126).

Τὸ καλαισθητὸ καὶ στολισμένον μὲ ὠραίες εἰκόνες βιβλίον ἔχει τὴν γνωστὴν χάρι καὶ τὴν ζωντανία τῶν ἔργων τοῦ κ. Π. Μ. Σωτήρχου. Θὰ τέρψει καὶ θὰ οἰκοδομήσῃ πνευματικὰ τοὺς ἀναγνώστες του. Ἰδιαιτέρα, μάλιστα, τῆς ἐνορίας τῶν ἁγίων Τιμοθέου καὶ Μαύρας, οἱ ὁποῖοι, μὲ ἐπικεφαλῆς «τὸν ἀκούραστον ἐφημέριον πρωτοπρεσβ. π. Ἰωάννη Μπενέτο, ποῦ μέρα καὶ νύχτα βρισκόταν στὶς δύσκολες ἐπάλλξεις ἐνὸς τόσο μεγάλου ἔργου», βοήθησαν καὶ ἐργάσθησαν γιὰ τὴν ἀνέγερσιν αὐτῆς τῆς «οὐράνιας στέγης» (σ. 10).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

«Φυλλάδια επικαιρότητος»

Ἄνασσα ζωῆς, 20 κείμενα πατερικῆς εὐωδίας (Ἐπιμέλεια ἀρχιμ. Νικολάου Ι. Πρωτοπαπά). Κείμενα «βγαλμένα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς ἀγιότητος καὶ χαραγμένα μὲ τὴν πέννα τῆς καρδιάς. Σελ. 48.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 311 τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 τεύχους)

91. Ἀρχιμανδρίτου Χριστοφόρου Γ. Σταυροπούλου, **Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ - Μυστήριο Μυστηρίων**. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 286.

Πρόκειται γιὰ μίαν ὀλοκληρωμένη ἐξέταση καὶ ἐκθεση τῆς ὀρθοδόξου ἀγιογραφικῆς καὶ πατερικῆς πίστεως σὲ σχέση μὲ τὸ Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὁ ἐμπειρὸς λειτουργὸς καὶ δόκιμος συγγραφέας σὲ δύο Μέρη καὶ ἔντεκα Κεφάλαια κάνει λόγο γιὰ κάθε πτυχὴ τῆς οὐσίας τοῦ Μυστηρίου, τῶν προϋποθέσεων τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτὸ καὶ τῶν σωστικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Μεταλήψεως. Τὸ βιβλίον, μὲ ἐλκυστικὸ ἐξώφυλλο καὶ 18 ὀλοσέλιδες ἐκτὸς κειμένου εἰκόνες σὲ τετραχρωμία, θὰ ἀποτελέσει ὠφέλιμο πνευματικὸ ἐντύπωμα τῶν χριστιανῶν καὶ πολῦτιμο βοήθημα τῶν κληρικῶν καὶ κηρῦκων τοῦ θείου λόγου.

92. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, **Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ - Βασίλειος Καισαρείας**. Ἐκδ. Γ'. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 510.

Ὅταν ἓνα ἔργο 510 σελίδων κάνει καὶ τρίτη ἐκδοση, σὲ σύντομο σχετικὰ διάστημα, σημαίνει ὅτι κάτι σημαντικὸ ἔχει νὰ προσφέρει ἢ ὅτι τὸ θέμα ποὺ διαπραγματεύεται καὶ τὸ εἶδος γραφῆς τοῦ συγγραφέα ἀγγίζουν τὸ ἀναγνωστικὸ κοινό. Στὴ «Ζωὴ ἑνὸς Μεγάλου» συναντήθηκαν ἀρμονικὰ αὐτὲς οἱ προϋποθέσεις: Εἶναι σημαντικὴ ἡ μορφή τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, δόκιμος καὶ ἱκανὸς ὁ συγγραφέας καὶ μεγάλη ἡ δίψα τῶν χριστιανῶν νὰ μελετοῦν τὸ βίον τῶν Ἁγίων, ὅταν μάλιστα προσφέρονται στὴ μορφή τῆς παρούσης ἐκδόσεως.

93. Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεοφίλου, **ΕΣΕΙΣ ΟΙ ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΟΥ**, Ἐκδοση Δ', σχῆμα 14X21, σσ. 142.

«Ἀπλὰ πρακτικὰ μαθήματα» σὲ τέσσερις βασικὲς ἐνότητες μὲ ἐπικεφαλίδες: Ἐσεὶς καὶ ἡ ζωὴ σας — Ἐσεὶς καὶ ἡ ἐργασία σας — Ἐσεὶς, οἱ γονεῖς σας καὶ τὸ περιβάλλον σας — Ἐσεὶς καὶ τὰ παιδιά σας αὔριο, περιέχονται στὴ βελτιωμένη καὶ συμπληρωμένη αὐτὴ ἐκδοση. Λόγος

ἀπλός, κατανοητός, ἀγγίζει τὴ σκέψη καὶ τὸ συναίσθημα, καθοδηγεῖ τοὺς νεόνυμφους καὶ ὅσους διανύουν ἔγγραφο βίον ἀπὸ ἐτῶν. Ἀπόσταγμα πείρας κοινωνικῆς καὶ ἐπιτραχηλίου.

94. **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**. Τὸ πρωτότυπο κείμενο μὲ μετάφραση τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου. Σχῆμα 10X14, ἐκδοση πολυτελής, δίχρωμη, σσ. 96.

Ἡ ἀνυπέρβλητη θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, μὲ τὴν ἀφογή, εὐστοχη καὶ γλαφυρὴ ἐρμηνευτικὴ ἀπόδοση τοῦ Σεβ. Κοζάνης κ. Διονυσίου, στὴν δίχρωμη ἐκτύπωση καὶ μὲ τετράχρωμο ἐξώφυλλο, θὰ ἀποτελέσει στὰ χέρια τῶν χριστιανῶν πολῦτιμο λειτουργικὸ βοήθημα.

95. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, **ΤΑΦΗ ἢ ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ**; Σειρὰ «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας» ἀριθ. 36. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 12X17, σσ. 32.

Ἡ πρόσφατη ἀνακίνηση (Μάρτιος 1994) τοῦ θέματος καύσεως τῶν νεκρῶν, ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ γιὰ τὴ συγγραφή καὶ ἐκδοση τοῦ φυλλαδίου αὐτοῦ. «Ἡ μελέτη χαρακτηρίζεται ἀπὸ συντομία, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ ὅλους· ἀπὸ σαφήνεια, γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὸ τὸ περιεχόμενό της... καὶ ἀπαντᾷ σὲ ὅλα τὰ σχετικὰ ἐρωτήματα» μὲ τρόπο δημοσιογραφικὸ καὶ ἀπαλλαγμένο ἀπὸ παραπομπὲς ποὺ κουράζουν τὸν ἀναγνώστη.

96. **ΑΝΑΣΑ ΖΩΗΣ - 20 κείμενα πατερικῆς εὐωδίας**. Ἐπιμέλεια ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ. Σειρὰ «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας», ἀριθ. 37. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 12X17 ἑκατ., σσ. 48.

Συλλογὴ 20 κειμένων, ποὺ εἶναι «σταχυολογημένα ἀπὸ τὸ πλούσιο πνευματικὸ ταμεῖο τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας» καὶ ἔχουν τὴ δύναμη «νὰ δώσουν μιὰ ἀνάσα ζωῆς στὸν ἀναγνώστη, ποὺ πνίγεται μέσα στὴ δυσσομία τῆς σήψης καὶ δηλητηριάζεται μέσα στὸ νέφος τοῦ θανάτου, τὸ ὁποῖο καθημερινὰ ὄλο καὶ περισσότερο τοῦ περιοφίγει τὴν ὑπαρξήν».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν.817/1978 «Περὶ ρυθμίσεως ἐνίων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων» (ΦΕΚ, Τεύχος Α', ἀριθ. φύλλου 176/5-10-1978) καὶ παρ. 2,5,6 τοῦ ἀρθροῦ 25, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἀγάμους Κληρικούς, κεκτημένους πτυχίον Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἄλλα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς Προκηρύξεως ταύτης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ» ὑποβάλουν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν διὰ τὴν κατάληψιν τῶν δύο (2) κενῶν θέσεων Ἱεροκηρύκων (τοῦ ἐν θέματι Ν.817/1978) ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης.

Ἐν Ὑδρᾷ τῇ 30ῇ Σεπτεμβρίου 1994

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐλευθερουπόλεως

Κενῆς οὔσης τῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τοῦ Ν.817/1978 ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἐλευθερουπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα ὅπως ὑποβάλωσιν σχετικὴν αἴτησιν ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διὰ τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως.

Ἐν Ἐλευθερουπόλει τῇ 3ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Ἐλευθερουπόλεως ΕΥΔΟΚΙΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρων 38 παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν.590/1977, β) τοῦ Ν.Δ.1598/1973 καὶ γ) τοῦ Ν.673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 76 (Ἀρ. Πρωτ. 922/30.7.92) Ἀπόφασιν ἡμῶν, περὶ συστάσεως ὀργανικῆς θέσεως Διακόνου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ἐνοριακὸν Ἱ.Ναὸν Εὐαγγελιστίας - Ἀναλήψεως Ἀργοστολίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω Διακονικῆς θέσεως.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν

τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ,

Ταξιάρχων Νεοχωρίου Σάμου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Σάμῳ τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἱερῶν Ναῶν

1) Κοιμήσεως Θεοτόκου Κυπαρισσίου Ζάρακος, 2) Ἁγίου Κωνσταντίνου Καστανιάς Βοιῶν, 3) Προφήτου Ἡλίου Λαμποκάμπου καὶ 4) Ἁγίου Δημητρίου Τσεραμίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

ΑΠΟΦΑΣΙΣ 459/10.10.1994

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 46 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Διοικήσεως, Διαχειρίσεως καὶ Λειτουργίας τοῦ ἐν Προκοπίῳ Εὐβοίας Ἱεροῦ Προσκυνηματος «ΕΥΑΓΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΡΩΣΣΟΣ», 2) Τὸ γεγονός ὅτι τὴν 31.10.1994 λήγει ἡ θητεία τῶν μέχρι τοῦδε μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος τούτου,

Ἀποφασίζομεν:

Διορίζομεν τακτικά μέλη τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν μας τελούντος Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος τοὺς κ.κ. 1) Ἀρχιμ. Εἰρηναῖον Γεωργιάδην, Ἱεροκήρυκα-Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χαλκίδος, 2) Τσαπρούνην Γεώργιον, δικηγόρον, 3) Χρήστον Φεφέκον, λογιστὴν καὶ 4) Λάζαρον Σισμάνογλου, συνταξιούχον.

Ἡ θητεία τοῦ παρόντος Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἔσται τριετής.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Χαλκίδι τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς —κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ— πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως κλάδου ΔΕ Γραφῶν-Δακτυλογράφων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους ὁπῶς, ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν κατὰ Νόμον ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως δέον, ἵνα ἔχωσιν καὶ τὰ λοιπὰ δι' ἐκκλησιαστικῶν ὑπάλληλων προσόντα, ὡς ταῦτα ὀρίζονται ἐν τοῖς ἀρθροῖς 6 ἕως 13 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ. Ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος συγκλήσεως τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς θέλουσι ἀνακοινωθῆ τοῖς ἐνδιαφερομένοις δι' ἰδιατέρως ἀνακοινώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐν Κοζάνῃ τῆ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικῆς Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῆς ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Κοιμήσεως Θεοτόκου Ὁβρυᾶς Πατρῶν καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πάτραις τῆ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου**ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ**

Διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 17/1994 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς κενὰς διακονικὰς θέσεις τῶν ἱερῶν ναῶν 1) Ἀγίου Νικολάου, Βάμου Ἀποκορώνου καὶ 2) Γενεσίου Θεοτόκου Κουνουπιδιανῶν Κυδωνίας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβουν αὐτάς, ὅπως ἐνεργήσουν τὰ νόμιμα, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῆ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1994

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Γιὰ πληροφορίες καὶ παραγγελίες βιβλίων ἀπευθύνεσθε:

Ἀποστολικὴ Διακονία. Ἰασιῶν 1 - 115 21 Ἀθήνα.

Τηλ. 01/7228008 καὶ 7246784.

FAX 01/7238149 (Κεντρικὴ διάθεσις).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, (Πλ. Κλαυθμώνος), Ἀθήνα Τηλ. 01/3228637.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ**

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Σχέσεις Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. (Συμπεράσματα - Σκέψεις - Προοπτικές).

Παν. Ι. Μπούμη, «Πρὸς γνώσιν καὶ ἐπίγνωσιν». (Τὸ ἐκκλησιαστικὸ «ἐπὶ τοῦ πεσηρίου»).

Θεοφ. Ἐπισκόπου Κυρήνης Θεοδώρου, Ἡ ποιμαντικὴ καὶ ἱεραποστολικὴ πορεία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ.κ. Παρθενίου Γ' εἰς Ν. καὶ Α. Ἀφρικήν.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ὁ ἐορτασμός τῆς 20ετηρίδος τῆς ἀρχιεπισκοπείας τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τῆ Θεολογικῆ Σχολῆ Ἀθηνῶν.

Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Μητροπ. Κυρηναίας κ. Παύλου.

Ἀρχιμ. Μ. Φιλοθέου, Ἀ. Ἀβραμιώτου, Σ. Ριβιοῦ καὶ Διακ. Κ. Μισιακούδη, Τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα μέσα ἀπὸ τὰ πορίσματα δύο ομάδων.

Ἰωάννου Μπουγάτσου, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Παρουσίαση τῶν νέων ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Παράρτημα.